

ναται να φανή οικείος και εις τους δυναμένους να μι-
μούνται αυτούς τοσούτον ευστόχως, αν έχι και να
τους υπερβαίνωσι.

ΔΙΑΦΩΡΑ.

Ο ΑΥΘΑΔΗΣ ΑΥΣΤΗΣ. Προς ενίσχυσιν της άστυνο-
μίας εν τω μεγάλω καταγωγίω των εθνών, τη παγ-
κοσμίω έχθεισε το Λονδίνο, ελόκληρον το χρυσά-
λινον κατάστημα περιεκυκλώθη υπό συνεχούς ηλεκτρι-
κού τηλεγράφου, έχοντας εις έκαστην των εισόδων
ανά ένα σταθμόν, ώστε άμα δια μέσ; εξ αυτών ήθελεν
εισέλθει τις φαινόμενος ύποπτος, να ειδοποιώνται οι
φύλακες όλων των θυρών, όπως προσέχουσιν επί αυτού
κατά την έξοδόν του. Το ύπουργείον έδωκε την μερί-
στην επίσημότητα εις το μέτρον τούτο, προς γίνωσιν
όλων των έχόντων συμφέρον. Άλλ' εις εξ αυτών,
κλέπτης και ληστής διαβόητος εν Σκωτία, και κατο-
ρών να διαφεύγη πάντοτε την άγροπνίαν των νόμων,
έγραψεν έχάτως προς τον ύπουργόν των Έπιτερι-
κων ότι δια αι αυτά αι προφυλάξεις εισι εντελώς μά-
ταιαι, διότι αυτός σκοπόν έχει να κλέψη από την έν-
θεσιν αντίκειμένον τι αξίον τριακοσίας χιλ. δραχ-
μών, και ότι προσκαλει τον ύπουργόν και την άστυ-
νομίαν του να προσέχουσι καλώς, διότι όλοι οι τη-
έ γραφοι δεν θα τον έμποδίσωσι να εκτελέση την πρό-
θεσιν του.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΕΝ ΑΓΡΑΙ.

Επί της κυριωτέρας κόλης της εν Ινδία πόλεως Άγρας, αναγιγνώσκεται η έρεξής επιγραφή
« Επί του πρώτου έτους της βασιλείας του αυτο-
κράτορος Ίουλέφ, δύο χιλιάδες διαζυγίων έγινοντο
δικαστικώς, εξ άμοιβαίας συναιρέσεως. Ο αυτοκρά-
τωρ, άγανακτήσας επί τη διαφθορά ταύτη, άπηγόρευ-
σε τα διαζύγια. Άλλά το έπόμενον έτος, ό μόν αριθ-
μός των γάμων ήλαττώθη κατά τρεις χιλιάδας, ηύ-
ξησε δέ υπερβαλλόντως η κακοήθεια τριακόσμιαι
γυναίκες, φαρμακείσασαι τους συζύγους αυτών, και
έβδομήκοντα πεντε άνδρες, δολοφονήσαντες της ίδιας
συμβίας, κατεδικάσθησαν εις τον δια πυρός θάνατον.
Η αξία των κατατραφέντων επίπλων εντός των
ιδιωτικών οικιών υπερείθη τα τρία εκατομμύρια βου-
πιδων. Ο αυτοκράτωρ σπεύσας επέτρεψεν έκ νέου
τα διαζύγια.

ΒΡΟΧΗ ΙΧΘΥΩΝ ΚΑΙ ΚΟΓΧΥΛΙΩΝ.

Παράδοξα τινα γεγονότα ελκύουσι τοσούτω την προτο-
χην εκείνων εν μέσφ των όποιων συμβαίνουσιν, ώ-
στε δεν έχυλπτουσιν όσον δεί εις την εξέτασιν των
αιτίων εξ ών προήλθον. Εξ αιτίας της άμελείας ταύ-
της πολλά μυστήρια της φύσεως μένουσιν ανεξήγητα,
μεταξύ των όποιων το θαυμασιώτερον ίσως είναι αι

κατά τινος επαρχίας της Σκωτίας επαναληφθήσαι
βροχαι ιχθύων. Δεν θέλομεν αναφέρει ενταυθα πλην
όλίγας τινάς, και τούτας εξ εκείνων όσαι συνέβησαν
επί της παρελθούσης και της ενεστώσης εκατονταε-
τηρίδος. Το 1721 έτος, κατά την επαρχίαν Άργύ-
λην, έπεσαν επί μικρού τινος λοφίσκου άφθαι (άργυραι)
υπερμεγέθεις. Οι κάτοικοι του παρακειμένου ύποστα-
τικού, καταπληχθέντες, έστειλαν εις τον ιδιοκτήτην
αυτού, εις Έδεμβούργον, τινάς των νεφελογενών του-
των ιχθύων. Έπιστήμων δέ τις μεταβάς όπου έγένε-
το το θαύμα, δεν έμαθεν άλλο ειμή ότι εις πνεύσει
άνεμος σφοδρότατος, και ότι το λοφίδιον επί ου εύρέ-
θησαν αι άφθαι, κείται πλησίον πο-θμευ τινος, λέγ-
ομενολιτε καλουμένου, βροχοντος ιχθύων.

Το 1817 εις άλλην επαρχίαν της Σκωτίας, την
Άππίνην, ήγήθη καίλαψ βίαιος, διακίεσας πολλές ή-
μείρας. Προς το έσπέρας της δευτέρας, η βροχή ειχε
κατάσταθι βαρβατοτάτη, την δε τρίτην η άμμορραία
ήτο ύπερ το δέον θορυή. Παιδία τινά παρετήσαν μέ-
γαν αριθμόν άρτων διασκορπισμένων επί της γης, με-
κρών ώ; επί το πολύ. Το μέρος όπου ευρέθησαν δεν
υπέχει πολύ του πορθμού Λόγ. Βέριαι. Η θάλασσά άρα
οτι οι ιχθύες είχαν άναπαύσθι εκείθεν άπό την θυ-
ελλαν. Έδίδεσται επίσης να άνησπασθησαν και από
άλλον πορθμόν, τον Λίντε Λόγ, τρία μίλλια απέ-
χον-α. Ναί μεν υπάρχουν εν τω μεταξύ γαίτι,
τριακοσίους πόδας ύψηλότεραι της θαλάσσης, άλλ' η
δύναμις, η άνασπαστα τοσαύτην ποσότητα ιχθύων,
και διασκορπίσασα εν ειδει βροχής την μετ αυτών
θάλασσα, υπήρξεν άναμμιδύλωις τοσούτω μεγίστη,
ώστε άνύψωσεν ύπεράνω των βουνών και θάλασσαν
και ιχθύας.

Το φαινόμενον τούτο επανελήρη και κατά την έ-
παρχίαν Κινρός, πλησίον του Λόγ Λίθων. Και εκεί
υποτίθεται ότι αι καταπεσοδσαι άφθαι είχαν άναπα-
σθι άπό την παρακειμένην θάλασσαν.

Περί την αυτην σχεδόν εποχήν, βροχή κογγυλίων
έπεσεν εις Ίρλανδίαν, κατά την κομητιάν Κιλδάρην.
Η θάλασσα ήτο την ημέραν εκείνην εις άκρον τετα-
ραγμένη, και ειχε πλημμυρήσει καθ' υπερβολήν.

ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΣ ΖΩΩΝ.

Ο Κ Σούλτς, περι-
ρημος σοφός της Γερμανίας, σχολιάζων την περί ζώων
ιστορίαν του Άριστοτέλους λέγει, ότι αν και τα πτη-
νά, εξ όλων των σπονδυλοειδών ζώων, είναι τα ήττον
μακρόβια, υπάρχουν όμως μεταξύ αυτών παραδείγ-
ματά τινα μακροβιότητος σχεδόν άπίστευτα. Το 1633
είχε μεταφερθι εξ Ιταλίας εις Γαλλίαν ψιττακός
όστις εξη το 1743, ειχε, δηλαδή, ήλικίαν άνωτέραν
των 110 έτων. Άλλοτε διηλών περί ιχθύων λέγει,
οτι ιχθύς τις άγρευθείς το 1497 εντός τινος δεξαμε-
νης έφερε περί τον λαιμόν κρίκον χαλκοῦν, επί ου ήτο
κεχαραγμένον ότι ειχεν έμβυηθι εκεί πρό 267 έτων.
Ο Βυφφών βεβαιού ότι αι φάλαναι ζώσι χίλια έτη
άλλ' ό Κ. Σούλτς υποθέτει ότι λαμβάνεται ό ένδοξος
αυτός φυσιολόγος.

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

ΟΛΛΑΝΔΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ.

(Μεταφρασις).

Σημείωσις των Έκδοτών.

Η Επιθεώρησις των δύο Κόσμων, η δημοσιεύ-
σασα πέρυσι το διήγημα τούτο, προέταξεν αυτού προ-
οίμιον, περιέχον περιέργους και καταναυκτικας ειδήσεις
περί τε της άνωμόμου κυρίας, εις ην όφείλεται το ά-
ριστούργημα εκείνο, και περί των άλλων αυτης συγ-
γραψών. Έλπίζομεν δέ, ότι οι αναγνώσται της Παν-
δώρας δεν θέλουσι δυσαρεστηθι διότι, έκτός του διη-
γήματος, μετεφράσαμεν ενταυθα και ταύτην την πολ-
λού λόγου αξίαν εισαγωγήν.

Προοίμιον.

Υπάρχουσι φύσει ποιητικαι άπεικονίζουσαι εις
ΠΑΝΔΩΡΑ.

ότι και αν γράψωσι η λέγωσι, την προαίσθησιν του
πρώτου θανάτου. Γοιστόν τι ιδίως συνέβαιεν εις
την κυρίαν την συγγράψασαν το, τε ανά χείρας διή-
γημα και τον πρό καιρού γνωστόν εις τους Έλληνας
αναγνώστας Ίατρον του χωρίου. Πάς δεστις διατρέξη
τάς σελίδας αυτάς, εν αις καταφαινεσται ήγεχαραγ-
μένη τοσούσον ειλικρινής μελαγχολία και ελασθησία,
δεν δύναται βεβαίως, και άκων, να μη άνησυχήση
περί της τύχης του τεχνίτου, του δημιουργήσαντος
τάς εικόνας εκείνας του καθήκοντος και της Ολίφσεως.
Η δε άνησυχία αυτη είναι εύλογος, διότι τωόντι
πρώιμος και ακατρός θάνατος αφήρησας ήδη την έξο-
χον και εύφωδ ταύτην ψυχην από τα γράμματα, εις
τα όποια ήτο άφωσιωμένη και από τους πολυαριθμους
φίλους, όστινες την περιεστοίχιζον. Δεν πρόκειται σή-
μερον να ειπωμεν το όνομα αυτης, το περι τούτου
καθήκον και δικαίωμα προσήκει εις άλλους. Άλλα,
έκτός του κατωτέρω δημοσιευόμενου διηγήματος, ε-
Φυλ.ιάδ. 27.

παροδοθή η ψυχή της εις τον έρωτα, εις τον ένθουσι-
 ασμόν, και ο Άγγελος υπόσχεται να την φέρη επί
 των πτερυγών αυτού εις ουρανίους μονάς! Η νέα
 άποικείται ικετευτικώς, και, εν τή ταπεινότητι αυτής
 και τή σεμνότητι, ανίσταται εις τον πειρασμόν, πα-
 ρακαλοῦσα να την σφύσῃ παρά τή έστία αυτής, ά-
 πολαμβάνουσαν τās Ιερās εφροσύνας τής άφανούς έρ-
 γασίας. Ματαιώς όμως ικετεύει, και ένδίδει επί τέ-
 λους, αν και όχι ολοσχερώς. Έδεν δέν συναναβαίρη
 μετά του ύψιπέτου άγγέλου εις τά μετέωρα, κατέ-
 χεται οδδέν ήττον υπό άνωτέρου δαιμονίου, και
 τά δάκρυα τά όποια χύνει, οι στεναγμοί τούς όποι-
 ους εκφέρει εν τή έρημία, είναι επίσης άρεστοί τῷ θεῷ
 όσον και αι λαμπρότεροι μελωδίαί του ύμνου ή του
 ψαλμού.

Τά ποιήματα τά επιγεγραμμένα ή *Ολλίφια*, ή *Άγωνία*,
 παριστώσι ημίν αυτίς τό αίσθημα τό ποσαύτην
 περιποιούν χάριν εις τινα μέρη του διαλόγου του με-
 ταξύ Άγγέλου και τής νέας γυναίκος. Έν τῷ πρώ-
 τῳ τῶν ελεγείων αυτών ή άοιδός ύμνεί τήν δόξην,
 ως προπαρασκευήν τινά προτιέραν του θανάτου.

Διατί κλωστήν μαύρην ή μοῖρα
 εις τινῶν ένυφαίνει τον βίον
 και πικρόν τοῖς προσάγει κρατήρα
 συμφορῶν, στεναγμῶν και δακρύων;

Έπ' αυτούς έτως μέλλουσ' άκαιρίως
 τον δριμύν θερσίτην ν' άποστείλῃ,
 φαιδρόν θέλει και άλυπον θέρος,
 γελαστά τῶν θυμάτων τά χεῖλην.

Η Άγωνία εικονίζει μετά πλείστης κομψότητος
 τήν διαμάχην ήτις συγκροτεῖται παρά τή νέα γυναική
 μεταξύ τῶν ματαίων και φροῦδων έξεων του καθη-
 μεριου βίου και τῶν άμετρήτων πόθων ψυχής δια-
 πύρου. Πέρασ δέ τής πάλης ταύτης είναι, έννοιεται,
 ή καρτερική ύπομονή. — Τά δ' ελεγεία τά φέροντα
 τό κοινόν όνομα του *Χωρισμοῦ* άποτελοῦσι ποιήμα
 όλον πολύ τῶν προηγουμένων ζωηρότερον και συντο-
 νόωτερον· εν τῷ διωτέρῳ μάλιστα τῶν ποιημάτων
 τούτων αναφαίνεται άρδενωπός τις και κατασκευη
 έμα μελαγχολία.

Εις εύωχίαν σπεύσατε και εις χορούς εὐθύμους,
 μέ τ' ένθῃ ταῦτα τά πλαστά και τ' όσση στεφῆτε.
 Δέν οἶς ζηλεύω· έχουσι στιγμάς έορτασίμους
 κ' εις μυστικός έντέρπονται ῥῥ῏ας κ' οι έρημίται.

Μή μέ λυπήσθε ότι ζω έν θρήνοις και μονήρης.
 Πολλάκις εν' οι γέλωτες πικρῶν δακρύων πλήρεις,
 κ' εις τά δεινά μας βάλσαμον τά δάκρυα σταλάζουν.
 Καλῶς γνωρίζω τής ψευδούς χαρῆς τήν προσωπίδα·
 τήν είδα, τό επίπλαστον μειδιάμα τής είδα,
 κ' ήξέυρω τ' ένθῃ τής κρυπτάς άκόνθας πῶς σκεπάζουν.

Θενά σθεσθή ό ύπουλος, παρῥημόσ τής γέλας,
 και θενά μένουσ δάκρυα όπισω του και θρήνοι,
 καλῶς όπόταν τής πληγῆς άποσπασθέν τό βέλος,
 κατόπιν του πολύδακρυν τον θάνατον άφίνει.

Έμέ δέ πέπλος θλίψεως μέ περιβάλλει μέλας,
 χωρίς του έλκους τής ψυχῆς τον πόνον ν' άποκρύπτῃ.
 Τό δάκρυ δ' άπροσποίητον εκ τῶν βλεφάρων πίπτει,
 στίλβον ως στίλβει ό άστῆρ εις θυελλῶν νεφέλας.

Ο στίχος οὗτος· δέν συγκεφαλαιοῖ ἄρα γε, ως ἄμμα
 τελέσιον, τήν ὄλην έννοιαν τήν επικρατοῦσαν εν τῇ
 λυρικῇ ταύτῃ συλλογῇ; Ναι, τῶνόντι, ή θλίψις είναι
 ό άστῆρ τής θρηνώδους και τρυφεράς αυτής μούσης·
 τό αίσθημα του όποιου ό ανεξίτηλος τύπος αναφαίνε-
 ται και εις τά διηγήματα, τά μετα τά ελεγεία γρα-
 φέντα. Τά διηγήματα ταῦτα είναι οὐδέν άλλο επίσης
 εἰμῃ ύμνοι ἄδόμενοι εις τήν ελαστήριον και σιωπηρίαν
 δύναμιν τής θλίψεως. Οσαίκις πρόκειται τό άγαπη-
 τόν τουτο θέμα, ή γραφίς εκείνη επιτυγχάνει καθητι-
 κωτάτας εικόνας, εύρίσκει λόγους κατασκευηκωτάτους.
 Η ψυχή τής γυναίκος άποκαλύπτει τότε ἄπασαν αύ-
 τῆς τήν εύαισθησίαν, και ή άνάλυσις τῶν πικρῶν τής
 θυσίας ήδονῶν άποβαίνει εις τῶς άφελείς αυτάς σελί-
 δας πολύ θελκτικώτερα παρ' ότι εδύνατο να παραπ-
 στῆτη αυτήν ό ξηρός του διδασκάλου τής ήθικῆς κά-
 λαρμος.

Έκ τῶν προειρημένων έλαβεν έτως ό άναγνώστης
 έννοιαν τινά του πνεύματος τῶν συγγραφεῶν, τῶν ό-
 ποιῶν μέρος άποτελεῖ τό παρᾶ πόδας καταχωριζόμε-
 νον διήγημα. Τό διήγημα τουτο θέλει δικαιώσαι, έλ-
 πιζόμεν, τοῖς έπαινοῦς ημῶν νομιζόμεν δέ, ότι έργα
 φέροντα τον τύπον ήθικου αίσθηματος τοσοῦτον γε-
 ναιου και διαυγοῦς, είναι σήμερα μάλιστα ἄξια τής
 προσοχῆς του κοινου· διότι οι άνθρωποι οι παραγγέλ-
 λοντες τήν εύπειθειαν και μετριόπαθειαν είναι, εις τήν
 παρούσαν εποχήν, ὀλίγοι κατά δυστυχίαν, και εν τού-
 ταις αυτών πρό πάντων ή φωνή δύναται να φέρῃ σω-
 τήρια και εβεργενικά άποτελέσματα.

Τήν ιστορίαν ταύτην μέ τήν διηγῆθῃσαν, λέγει,
 εν τινι σημειώται, ή περί ής ό λόγος κυρία οὐδέ ήθε-
 λον τήν επινοήσαι· ή δέ αλήθεια αυτη τῶν προκει-
 μένων περιπετειῶν, αυξάνει, καθ' ήμᾶς, έτι μάλλον
 τήν χάριν αυτών.

Τό Διήγημα.

Ο ήλιος άνέτελλεν, όχι φαιδρός και ραιενός, οἶος
 είναι ό τής Ισπανίας ή τής Ελλάδος ήλιος, του όποι-
 ου ή διακυρο; λάμπις, καταπλέγουτα τον ορίζοντα,
 ανακαλεῖ αίφνης εις τό είναι πᾶσαν κνοήν, αι δέ χρυ-
 σοειδέις ακτίνες, αναμιγνύόμεναι μετά τής κυανῆς
 χροῖας του μεσημερινου οὐρανοῦ, παρέχουσι εις τά
 πάντα χυμόν και βώμην· ό ήλιος άνέτελλεν επί τής
 ψυχῆς τής Ολλανδίας γῆς. Διά τῶν ύκαιοιγομένων
 νεφῶν καθήρχετο φῶς ὠχρόν, ἄθερμον και ἀλαμπές,
 ή φύσις ἄπασα έγείρετο ανεπαισθήτως από του ύπνου,
 και διετέλει νεναρκωμένη έτι, αν και δέν έκοιμάτο ή-
 δη. Η αναβίσις εκείνη ήτο σιωπηρά· οὐδεμία κραυ-
 γῇ, οὐδέν χαρμόσυτον ἄσμα, οὐδέν πτερυγισμα πτη-
 νῶν, οὐδέν ποιμνίων βλήγχημα χαιρετίζει τήν ήμέ-
 ραν. Οι επί τής κορυφῆς τῶν θινῶν καλῆμνοι φραγ-
 μοί λυγίζονται υπό τής αύρας, και ή ἄμμος τής πα-
 ραλίας, υπερηδῶσα τό άσθενές ταῦτο πόνημα, πί-

πτει επί τῶν λειμώνων και καλύπτει τήν χλόην αὐ-
 τῶν διά σκέπης κινητῆς. Ποταμός κυτρινωπός και
 βεβαρυμένος υπό τής ἰλῶς τῶν ὄχθῶν αὐτου, ρέει ή-
 ρέμα, ἀπόρρομος, άχαρις, προς τήν απεκδεχομένην
 αὐτόν θάλασσαν. Μικρόθεν τό ὕδωρ εκείνο και ή περίε-
 χώρα έχουσι τό αὐτό χρώμα και περισταται εις τον
 ὀφθαλμόν ως πεδίον ἀμυῶδες, εκτός ένν ακτῖς φωτός,
 θλασθείσα επί του βείθρου, ἀποκαλύψῃ, δι' ἀργυρο-
 φεγγῶς ὀλοῦ, του ποταμοῦ τό ρέμα. Πλοίαρια πο-
 λύφορτα προβαίνουσι ῥυμουλκούμενα υπό ζεύγους ἴπ-
 πων, οἵτινες βυθίζουσι τοῖς ῥωμάλιους αὐτῶν πόδας
 εις τήν ἄμμον, τοῖς ἀνατύρουσι, τοῖς βυθίζουσι και
 προχωροῦσι μή σπεύδοντα πρός τον σκοπόν, μή φρον-
 τίζοντα περί του κόπου. Οπισθεν αυτῶν, περιπατεῖ
 χωρικός φέρων μάλιστα επί του ὤμου· ό αυθρωπος
 αυτός δέν βιάζει τοῖς ἴππους του· δέν κυττάζει οὔτε
 τον ποταμόν τον βέοντα, οὔτε τά κτήνη τά σύροντα,
 οὔτε τό περιεπόμενον πλοίαριον, περιπατεῖ, και, διά να
 φθάσῃ, επιμένει μόνον περιπατῶν.

Τοιαῦτη δέν είναι εν γένει ή ὄψις τής Ολλανδίας,
 αλλά τοιαῦτη είναι ή εἰκὼν ή προσβάλλουσα τοῖς ἀ-
 πηυηκότας ὀρθαίλους του περιηγητοῦ, του διητρέ-
 χοντος τό βορειώτερον τής χώρας ταύτης μέρος, ή-
 τις, πλέον πάσης άλλης, φαίνεται επιτετραμμένη τήν
 εκτέλεσιν του δόγματός του κυρίου, του εἰπόντος προς
 τήν θάλασσαν, μέχρι τοῦδε σήση και οὐχ ἡπερβήση.

Η σιωπή αυτή, ή ηρεμία τῶν ὄντων και τῶν πραγ-
 μάτων, τό γλυκὸ φῶς, οι μαλακοί χρωματισμοί, τά
 ἄδρανή πεδία, δέν στεροῦνται ποιητικῆς τιος χάριτος.
 Παντοῦ ὅπου ὑπάρχει σιωπή και χώρας εκτασις, ή
 ποιητις δύναται να ἔβρῃ τροφήν, διότι έχει ποικίλας
 ὀρέξεις, και αν ἀγαπᾷ τά χαρμόσυνα χωρία, δέν ἀ-
 νυστερεται οὐδέ τās θλιβεράς ἐρήμους, αλλά, ως τό
 ελαφρόν κτηνόν, δύναται παντοῦ να επικαθήσῃ, παντοῦ
 να ἔβρῃ στήριγμα και καθίσταμα, και πιλῆαίς εν και
 μόνον χορτάριον ἀρκεί εις αυτήν.

Η Ολλανδία, τήν ὀπαίαν ό ποιητής Βύτλερος ὠ-
 νόμαζε μέγα πλεῖστον διηκεῖός επί τῶν ἀγκυρωῶν αὐ-
 τοῦ σαλεύον, έχει τήν καλλονήν της, όταν τήν βλέ-
 πῃ τις μέ ὄμμα σκεπτικόν· διότι ή τοιοῦτος θέλει θαυ-
 μάσει, βραδέως μέν, ἀλλ' όμως επί τέλους θέλει θαυ-
 μάσει τήν γῆν αυτήν, τήν ἀδικαίεπτος προς τήν θά-
 λασσαν παλαίουσαν και καθ' ἐκάστην ὑπερ τής ὑπάρ-
 ξεως αυτῆς ἄμυνομένην, τοῖς καρτερικοῦς και γεν-
 ναίους εκείνους ἄνδρας, οἵτινες ὀπισθεν καταστραφέν-
 τος προτειχίσματος έγείρουσιν ἀμέσως προτειχίσμα
 ἔτερον, τās πόλεις εκείνας, αἵτινες ἀντιτάττουσι τοῖς
 λιθίνους αὐτῶν περιβόλους εις τήν φορᾶν τῶν ὕδατων
 και τ' αναγκάζουσιν να τρέχῃσι μέν τήν διαγορευσοῦσαν
 αὐτοῖς ὁδόν, να περιστέλλωνται δέ εντός τής ὀρυχθεί-
 σης κοίτης· έπειτα δέ και τās ήμέρας εκείνης τής
 στάσεως καθ' ής τό ὕδωρ, ένθυμούμενον τρόπον τινά
 τήν ἀρχικήν αὐτου φύσιν, ζητεῖ να ἀνακτήσῃ τήν ανε-
 ξαρτηρίαν του, πλημμυρεῖ, κατακλύζει, καταστρέφει,
 και, τελευταίον, δαμαζόμενον υπό τής χειρὸς του ἀν-
 θρώπου, προάγεται και πειθαρχεῖ εκ νέου. Ο βίος δ-
 λος μοιάζει ένταῦθα τήν ἐσπέραν τήν ἐπερχομένην
 μετά μεγάλην μάχην, διότι βλέπεις εν αὐτῷ κόπον,

επάρσιν, θρίαμβον. Ο άπαθής τῶν χωρῶν αὐτῶν κά-
 τοικος κατέχει τό ελατῆριον εκείνο παντός εν τῷ
 κόσμῳ τουτο πράγματος, τήν θέλησιν. Είναι βέβαιος
 περί τῆς επιτυχίας, διότι θέλει· είναι αταρακχος,
 διότι είναι ἰσχυρός· πράττει βραδέως, διότι σκέπτε-
 ται. Υπάρχει εν τῇ σιωπῇ τῶν σπουδαιῶν πραγμά-
 των καλλονή τις, τήν ὀπαίαν ή ψυχή μας πρέπει να
 ἀσχοληθῇ να έννοήσῃ, καθῶς έννοει τήν ἄρμονίαν του
 ἄτματος, καθῶς βλέπει τό χρώμα τό λαμπρόν.

Καθ' ήν στιγμῆν άνέτελλεν ή ήλιος, μικρόν ἀκά-
 τιον κατέπλεε ταχέως τον ποταμόν, ἰσχυρῶς υπό δύο
 κωπῶν ελαυνόμενον, αἵτινες, πλήττουσιν τό ὕδωρ,
 ἐσχημάτιζον ἀρρώδεις από αὐτου πίδακας. Εἶς και
 μόνος ἄνθρωπος ήτον εν τῷ ἀκρωτί, νέος, ὕψηλός,
 εὐκαμπτος, πλήρης δεξιότητος και βώμης· παρέπλεε
 δέ παρᾶ τήν ελικοειδή ὄχθην, ἀπορεῦγαν ν' αναχθῇ
 εις τά μέσα του ποταμοῦ, αν και ό δρόμος του ήθε-
 λεν ἀποδῆ εκ τουτου ταχύτερος, αυτός δέ έσπευδει,
 ώς αν εφοβείτο μήπως δέν προφθάσῃ εν καιρῷ. Ἄλ-
 λά κατά τήν πρώτῃν ταύτην ὥραν, ή πεδιάς ήτον ἔ-
 ρημος και μόνα τά πτηνά ἐκυπνίζοντα είχαν προιά-
 βει τον νεόν. Εἶχε δέ ἀποθέσει πλησίον του τό μέγα
 αὐτου πῖλινον και λευκόριον σκιαδιον, ή ξανθῆ αὐ-
 του κόμη ἀνεβρίπτετο προς τά ὀπίσω από του πλήτ-
 τοντος τό πρόσωπὸν του ανέμου, ὥστε τίποτε δέν ἐ-
 κάλυπτε τοῖς εὐρύθμους αὐτου χαρακτῆρας, τό πλατύ
 μέτωπον και τοῖς σκεπτικοῦς ὀλίγον ὀρθαίλους, οἱ
 είναι συνήθως οι ὀρθαίλοι τῶν ἀνθρώπων τής ἀρκ-
 τῆς Γερμανίας, και από τήν υπερβολικήν νεότητά του
 ἐραίνετο, ότι δέν εἶχε μέχρι τοῦδε ζῆτει εἰμῃ επί τῶν
 τυχλικῶν θάθρων και ότι νέος ήτο δι' αὐτόν εισέτι ή
 ἡδονή του να αἰθῆνεται τήν δρόσον τής πρωίας ὕγρας
 ρουταν τό μέτωπόν του, τον ἄνεμον χαδεύοντα τήν
 κόμην του και τον ποταμόν σύροντα αὐτόν διά του ἀ-
 κωτίου. Έσπευδε δέ, διότι ὑπάρχουσι εις τήν ζωῆν
 στιγμῆς καθ' ής αἰετοε ἀπατώμεθα περί τον ὑπολο-
 γισμόν του χρόνου και ένῶ τον προλαμβάνομεν, νομί-
 ζομεν ότι ὑστεροῦμεν· έτως διότι, αν δέν δυναμέθα
 να ἀνγκάστωμεν τās ὥρας να επισπεύσωσι τον δρόμον
 των, προτιμῶμεν τοῦλάχιστον να περιμένωμεν εκεί
 ὅπου θέλει ἔλθει τό περιμενόμενον· ή ανυπομονησία
 ημῶν είναι τότε ήσυχότερα, και ως ἀρχῆν τής εὐτυ-
 χίας θεωροῦμεν τήν τοιαύτην προσδοκίαν.

Τό μικρόν ἀκάτιον, ἀπῶ ἐκαμψε μίαν τῶν ἐξοχῶν
 τῆς ὄχθης, ήτις προεχώρει εν εἶδει ἀκρωτηρίου, ήρ-
 χισε να πετᾷ ταχύτερον ἀκόμη, ως αν ό άνθρωπος ό
 ἄποῖός τό διεύθυνεν εἶχε διακρίνει τον σκοπόν προς
 ὃν ἐτρέχε. Τῶνόντι μετ' ὀλίγον τό χωρίον μετέβαλλεν
 ὄψιν· λιθάδιον καθήρχετο ένταῦθα προς τον ποταμόν,
 πυκνή δ' αἰμασιᾶ ἰτεῶν σχεδόν ἐξέβριζόμενον και κε-
 κλιμένων προς τό ὕδωρ, ἀπετέλει προς τοῦτο τό μέ-
 ρος τον φραγμόν του λιθαδίου. Έντός μικροῦ, τό ἀ-
 κάτιον ἐρῆσεν υπό τῆς σκεπῆν τῶν ἰτεῶν και ἐστάθη
 εκεί· αι κῶπαί του κατέπεσον ένθεν και ένθεν, ἄλυτις
 δέ, ριφθεῖσα εις κλάδον δένδρου, προσέδεε τήν λέμβον,
 ήτις ἐσάλευσεν ήδη ήρέμα· δονουμένη υπό του βέμμα-
 τος. Ο νέος ήγέρθη και, διά μέσου του φυλλώματος,

ἐκύτταξε μακρὰν ἔπειτα, μὴ πιστεύων τὸν ὀφθαλμὸν του, ἐψιθύρισε τὴν ἐπιπόδην ὄψιν καὶ θρήνου ἔρω-
 τικοῦ, οἷους ἀπαντῶμεν εἰς πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς.
 Ἡ φωνὴ του, κατ' ἀρχὰς ἀμυδρὰ, διὰ τὴν μὴ συμβῆ
 ἀπότομος μεταβάσει ἀπὸ τῆς σιωπῆς, εἰς τὸν θόρυβον,
 ἀνυψώθη βαθμῶδ' ἀπὸ τῆς ἐπιπόδης· ἀλλ' οἱ
 εὐφρογγοὶ ἐκείνοι ἤχοι, διαπεράσαντες τὸ φύλλονμα,
 κατέπεσαν ἀναπόρητοι ἐπὶ τῆς χλόης τοῦ λιβαδίου.

Τότε ὁ νέος καθῆσθε εὐεώρησε τὴν περὶ αὐτὴν γα-
 λήνιον εἰκόνα. Τὸ λευκόφαιον στερέωμα ἐφαίνετο με-
 λαγγολικὸν εἰς ἐκεῖνον ὅστις τὸ ἐκύτταξε μὴ φέρων
 ἐντὸς τῆς καρδίας του οὔτε χαρὰν, οὔτε ἐλπίδα· ὁ
 ποταμὸς ἐκύλιεν ἀθόρυβος τὰ ψυχρὰ καὶ θοὰ ἀυτοῦ
 ὕδατα. Ἀριστερῶ, ἡ πεδιάς ἐξεταίνοτο ἀγανῆς καὶ
 λεία. Ὀλίγοι τινὲς μύλοι ἀνύθου εἰς τὸν ἀέρα τὰς
 μεγάλας καὶ ἱκετηρίου αὐτῶν πτέρυγας, τὰς ἐπικα-
 λουμένας τὸν ἄνεμον, ὁ δὲ ἄνεμος, ἀδύνατος ὢν,
 παρήρητο πλῆσιον των, ἐγκαταλείπων οὐτὰς ἀκινή-
 τους. Δεξιῶ, εἰς τὴν ἀκρὰν τοῦ μικροῦ λιβαδίου τὸ
 ὄριον καθήρητο πρὸς τὰς ἰτέας καὶ μόνον αὐτὸ ἐ-
 πραΐνιζεν εἰς τὸν αὐχμηρὸν ἐκεῖνον ὀρίζοντα, ἐφαί-
 νετο οἰκία τετραγώνος, κατεσκευασμένη ἐκ πλίνθων
 ἐρυθρῶν, μεσοκωμμένη, σιωπηρὰ, εὐρύθυμος καὶ κατη-
 φῆς. Οἱ πυκνοὶ καὶ πρασινοποὶ ὄδοι τῶν παραθύρων
 τῆς δὲ ἀντηράκλων τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἐπίγρυστοι
 ἀνεμοβείχεται ἀπετίλουν ἐπὶ τῆς στέγης ἀλλόκοτα
 σχήματα πρασιαὶ διέγραφον τετραγώνια ἐπὶ τῆς ἄμ-
 μου τοῦ κήπου· ὀλίγα δὲ λείρια (καλέδες), κλί-
 νοντα τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, τὰς ἐχούσας ὄγκον δυσ-
 ανάλογον ὡς πρὸς τὸν καυλόν, καὶ τινες δάλλιοι, δε-
 δεμεῖται εἰς ὑπόδαθρα ἐκ ἔβλου λευκοῦ, ἦσαν τὰ μόνα
 ἄνθη τὰ ὅποια ἔθαλλον αὐτόθι, πεπνιγμένα ἐντοῦτοι·
 καὶ αὐτὰ καὶ περιετοιχισμένα ὑπὸ μικρῶν πυζίνων
 φραγμῶν ὥστε ὁ ἄνεμος, περάσας ἐπὶ τῶν καλύκων
 ἐσειῶν, οὐδεμίαν ἀπέφερον εὐωδίαν. Εὐάρισμα καὶ κα-
 χεκτικὰ δένδρα, δοῦλα τῆς ἰδιοβουθμίας τοῦ κυρίου,
 ἦσαν κειλαδευμένα ἐν εἴδει θριγκώματος ἢ ἄλλας μυ-
 ρίνας ἐλάμβανον παραδόξους μορφάς, τὰ δὲ φύλλα αὐ-
 τῶν ἦσαν σκεπατμένα ἀπὸ κοινότοτον. Πῆλινά τινα ἔ-
 γάλματα ἴσταντο εἰς τὰ ἄκρα τῶν δειροστοιχιῶν,
 αἵτινες διέγραφον ἐντὸς στενωπῶν διαστήματος πο-
 λυπλοκατώτα· περιστροφά· ἀλλὰ μίαν τῶν δειροστοι-
 χοιχιῶν αὐτῶν ἔφερε πρὸς τὸν ἰτέονα. Ἐκεῖ τελευ-
 ταῖον ἡ φύσις ἀνελάμβανε τὸ κράτος αὐτῆς καὶ ὁ ὀ-
 φθαλμὸς, ἀπρηδῆκώς ἀπὸ τῆς θέας τῆς κατοικίας
 ταύτης, ἀνεπαύετο μετ' εὐχαρίστησιν ἐπὶ τῶν ἐλευθέρως
 καὶ αὐτομάτως φουμένων δένδρων καὶ ἐπὶ τοῦ ὕδατος
 τοῦ βέροντος εἰς τοὺς πόδας αὐτῶν· τὸ ὕδωρ τοῦτο εἶ-
 χεν ὑποκάψει τὸ ἔδαφος καὶ προσέβαλλε τὰς βίβας
 τῶν δένδρων, ὅθεν αἱ ἰτέαι ἐνευσαν πρὸς τὸν ποταμὸν
 καὶ τὰ κεκλιμένα αὐτῶν στελεῖα ἐτρημάτιζον γερύ-
 ρας κινήσας, εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἔλειπεν εἰμὴ ἑτέρα
 ὄχθη. Ἐν τούτοις ἡ ἀκτὴ, ἐφ' ἣς ἐστηρίζοντο, ἦτον
 εἰσέτι ἀρμετὰ ὑψηλὴ, ὥστε διάστημα τι ἐχώριζε τὰ
 ἐξεβριζωμένα δένδρα ἀπὸ τοῦ κάτωθεν αὐτῶν βέροντος
 ὕδατος. Τινὲς μόνον κλάδοι, μακρότεροι τῶν ἄλλων,
 ἔθιγον τὴν ἐπιφανίαν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐλάμβανον ἀπὸ
 τοῦ βέροντος διηρηθὴ κίνησιν. Οἱ δὲ κλώνες αὐτῶν

ἐλαμπον ὑποβρύχιοι καὶ ἐφαίνοντο τεθλιμμένοι διότι
 δὲν ἠδύνατο νὰ ἀκολουθήσῃσι τὸν ῥοῦν τοῦ ὕδατος.

Ἐπὶ τὸν πράσινον ἐκεῖνον ὄβλον εἶχεν ἀράξει τὸ
 ἀκάτιον, καὶ ἐκεῖ ὁ νέος μας καθῆσθε σύνονος ἐκύτ-
 ταξε πότε τὸν σκυθρωπὸν, ὡς ἡ καρδία αὐτοῦ, οὐ-
 ρανὸν καὶ πότε τὸ ἄθρολον, ὡς ἡ τύχη αὐτοῦ, βεβ-
 μα. Ἐὰ φύλλα τῶν ἰτέων ἐγαδεύον τὸ μέτωπόν
 του ὁσάκις οἱ κυματισμοὶ τῆς λέμβου τὴν ἐπλησιαζόν
 εἰς τὰ δένδρα· ἢ μία τῶν χειρῶν του, κρεμασμένη ἔξω
 τοῦ κλοιαρίου, ἐδροσίζετο εἰς τὸ ὕδωρ· αὐρα ἐλαφρο-
 τάτη, γλυκυτάτη, ἔπνεεν ἐπὶ τῆς κόμης του· μικρὰ
 τινα καὶ ἀκατονόμαστα ἄνθη θαλλήσαντα εἰς τοὺς
 πόδας τῶν ἰτέων καὶ ἐν σκέπῃ τῆς σκιάς των, ἐξε-
 πεμπον πρὸς τὸν ποταμὸν ἐκ διαλειμμάτων ἀρώματα,
 κατὰ τὰς ἀστάτους ἐπιπορὰς τοῦ ἀνέμου· πτηνὸν κε-
 κουμένον εἰς τὰ φύλλα ἐκείθιδε ἔρωτικὴν τινα μίση-
 διαν, ὁ δὲ νέος σπουδατῆς, δονοῦμενος ἐν τῷ ἀκατίῳ
 του, περιέμενε τὴν γυναῖκα τὴν ὁποίαν ἠγάπα. Ὁ
 ἀγνώμων! καθήρητο τὸν χρόνον βραδείητος, τὸν ἔ-
 λεγε νὰ σπύση καὶ ἦτον ἀναίσθητος πρὸς τὰς φάρι-
 τας τῆς παρούσης ὥρας. Ἄ! ἐὰν γήραση, ὅπου
 θέλει αἰσθανθῆ ὅτι ἡ τύχη παρεῖχεν εἰς αὐτὸν τότε
 τοὺς γλυκυτέρους τῆς ζωῆς ὀσφαιροὺς, τὴν ἐλπίδα καὶ
 τὴν νεότητα.

Ἀίφνης ὁ σπουδατῆς ἐκίρτησεν ἐντὸς τοῦ ἀκα-
 τίου, καὶ, τείνας τὸν λαμῶν, στήσας δὲ τὸν ὀφθαλμὸν
 ἐπὶ τῶν φύλλων τοῦ ἰτέου, ἐπρόσεξε, μάλιστα τολμῶν
 ἢ ἀναπνεύσῃ. Τὰ φύλλα ἐχώριστησαν, καὶ προσώπων
 νέας κόρης, σχεδὸν παιδὸς, ἐπεσάνη εἰς τὰ ὄμματα
 τοῦ σπουδατοῦ.

— Χριστίνα! ἀντίκραξεν οὕτως.

Ἡ νέα κόρη ἔβαλε τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ μάλλου κεκλι-
 μένου τῶν λοιπῶν στελέγους, ἔπειτα, καθῆσθε ἰπι-
 τηδεῖως ἐπὶ τοῦ κινητοῦ τούτου βαθροῦ, τὸ ἔπειον, ὅ-
 στον ἐλαφρὸν καὶ ἂν ἦτον τὸ ἐπιτεθὲν βάρος, ἤρχισε νὰ
 σαλεύῃ, ἀναμίσχεται τὸν ἕνα τῶν βραχιόνων εἰς τοὺς
 κατακίπτοντας πρὸς τὸ ὕδωρ κλάδους, καὶ νεύσασα
 οὕτως, ἠδυνήθη νὰ προτείνῃ τὴν δεξιάν εἰς τὸν φίλον
 τῆς· ὁ δὲ τὴν ἐσφιγξεν περιπαλῶς. Τότε ἡ νέα κόρη
 ἀνέκυψε, τὸ δένδρον, ὀλιγώτερον ἤδη δι βιβαρμένον,
 ἐφῆθη πειθόμενον εἰς τὴν θέλησίν τῆς καὶ ἀνεγειράμε-
 νον ἐπὶ μικρὸν, ὁ δὲ νέος, καθήμενος, ἐν τῷ ἀκατίῳ
 του, ἐλάλησεν ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑψωμένους πρὸς
 τὴν ἰτέαν, ἐφ' ἣς ἐστηρίζετο ἐκεῖνη τὴν ὁποίαν ἠγάπα.

Ἡ Χριστίνα Ἀμβέργη οὐδένα εἶχε τῶν διακριτικῶν
 χαρακτήρων τῆς γῆρας ἐν ἣ ἐγεννήθη. Κόμη κορα-
 κία περιεζώνυε διὰ πυκνῶν πλοκαμῶν τὴν ζωηροτάτην
 καὶ ἐμφαντικωτάτην μορφήν τῆς. Οἱ μεγάλοι καὶ γλα-
 φεροὶ αὐτῆς ὀφθαλμοὶ εἶχον βλέμμα ὀξύ, πρὸς τὸ ὀ-
 ποῖον δὲν ἤθελε τολμῆσαι ἢ ἀντιβλέψῃ τὸ ψεῦδος· ὁ-
 φρῶς δὲ ὀρθιοὶ σχεδὸν καὶ λασίοι, ἤθελον ἰσως κατα-
 στήσαι τὴν νεαρὰν ἐκείνην κεφαλὴν ἀσθηροτέραν τοῦ
 δεινότες, ἐὰν χαριστάτη τις ἀπλότης καὶ ἀφέλεια δὲν
 ἀνεδείκνυεν αὐτὴν παιδικὴν μάλλον ἢ γυναικείαν. Ἡ
 Χριστίνα ἦτο δεκαπέντε ἐτῶν· ἀργυροῦς στεφανίσκος
 περιέκλειε τὸ μέτωπον αὐτῆς καὶ τὴν μέλαιναν κόμην
 κατὰ τὸ ἔθος τοῦ τόπου τῆς, τοῦτο ἦτο τὸ κόμην
 τῶν ἑορτασίων ἡμερῶν· ἀλλὰ ἡ νέα Ὀλλανδῆ ὡς

μεγίστην τῶν ἑορτῶν εθεώρει τὴν ἡμέραν καθ' ἣν
 ἔθλεπε τὸν φίλον τῆς. Ἐφερε δὲ ἔνδυμα ἐξ Ἰνδοστῆ
 κτου ὀφάσματος, χρώματος γαλανοῦ, καὶ ὁ μαῦρος
 μεταξὺ τὸς ἐπεπνύτης, ὅστις ἔπρεπε νὰ περιεκύλιπτε
 τὸ ἀνάστημά τῆς, ἦτον ἐπιτεθειμένος ἐπὶ τῆς κόμης
 τῆς καὶ κατέπιπτεν ἐπὶ τῶν ὤμων, διὰ τὴν ἀπο-
 κρύπτῃ ἐντελέστερον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οἷτινες ἡ-
 δύναντο νὰ τὴν κατασκοπεύσωσιν. Οὕτω δὲ καθήμενὴ
 ἐπὶ στελέγους, περιετοιχισμένη ὑπὸ κλάδων, καὶ ἐγ-
 γίζουσα σχεδὸν εἰς τὸ ὕδωρ, ὡς ναῖς τις, ἡ Χριστίνα
 ἦτο χαριστάτη. Ἀλλ' ὅμως, ἂν καὶ ἦτο νέα, καὶ
 ὠραία, καὶ ἀγαπῆτη, βαθεῖα οὐδὲν ἦτον μελαγχολία
 ἦτον ἐντετυπωμένη εἰς τὸ πρόσωπόν τῆς. Ὁ συντρο-
 φὸς τῆς τὴν ἐκύτταξε θλιβερῶς, καὶ οἱ ὕγροι αὐτοῦ
 ὀφθαλμοὶ ἐπληροῦντο σχεδὸν δακρύων.

— Ἐρθετε, εἶπεν ἡ νέα κύπτουσα τὴν κεφαλὴν
 πρὸς τὸν φίλον τῆς, Ἐρθετε, μὴ ἦσαι τόσοι τε-
 θλιμμένοι! Καὶ οὐκ ἐγὼ ἔχομεν τόσοι καιρὸν ἀκόμη
 νὰ ζήσωμεν, ὥστε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὸν περάσω-
 μεν ὄλον δυστυχίης. Ἐρθετε, θέλουσιν ἔλθει ἀγα-
 θότεραι ἡμέραι.

— Χριστίνα, με ἀπεποιήθησαν τὴν χεῖρά σου, με
 ἐκλείουσι τὴν ὕβραν τῆς κατοικίας σου, θέλουσιν νὰ μά-
 χωρίσωσι, θέλουσιν ἐπιτύχει εἰς τοῦτο, αὐριο ἰσως!...

— Ποτέ!... ἀνέκραξεν ἡ νέα κόρη, καὶ τὸ βλέμ-
 μα τῆς ἐξέλαμψεν ὡς ἀστραπῆ! ἀλλὰ, ὡς ἀστραπῆ
 ἐπίσης, τὸ κύριον ἐκεῖνο βλέμμα δὲν διήρκεσεν εἰμὴ
 μίαν στιγμὴν, καὶ ἀμέσως διεδέχθη αὐτὸ γαλήνιος
 θλίψις.

— Ἄν ἤθελεις, Χριστίνα! ἂν ἤθελεις!... πόσον
 ἦτον εὐκόλον νὰ φύγομεν μαζὶ, νὰ ἐνώσωμεν τὴν τύ-
 χην μας ἐπὶ ξένης γῆς καὶ νὰ ζήσωμεν ὁ εἷς διὰ τὸν
 ἄλλον, μεμονωμένοι καὶ εὐτυχεῖς!... ἤθελα σὲ ὁ-
 πάγει εἰς χώρας ὅπου ὁ ἥλιος λάμπει, καθὼς λέγεις
 εἰς τὸν βλάκεις λάμποντα εἰς τὰ δειρὰ σου· ἤθελα
 σὲ φέροι εἰς τὴν κορυφὴν τῶν ὕψηλων ὄρεων ἀπὸ τῶν
 ὁποίων ὁ ὀρθαλμὸς ἀνακαλύπτει ὀρίζοντα ἀγανῆ.
 ἤθελες ἴδει δάτη ὠραία, τῶν ὁποίων ἡ γλῶσσ' ἡμῶν
 εἶχε χρωματισμῶς, ἤθελες ἀναπνεύσει ἀέρα αἰθροῦν
 καὶ ὁροσερὸν καὶ ἤθελες λητμονῆσαι αὐτὴν τὴν θα-
 λήν, τὴν ὕψην αὐτῆς γῆς, τὰ μονότονα αὐτὰ πε-
 δία! ἡ ἀγάπη μας ἤθελον εἶσαι παράδεισον ἄξιον
 αὐτῆς!

Ταῦτα δὲ λέγοντος τοῦ Ἐρθετοῦ, ἡ νέα κόρη ἐξή-
 κτετο καὶ ἐνόμιζεν ὅτι βλέπει ὅσα ἐκεῖνος διηγείτο·
 τὸ φλογερὸν αὐτῆς· βλέμμα ἐκύτταξε τὸν ὀρίζοντα, ὡς
 ἂν ἤθελε νὰ τὸν ὑπερπυθῆ, τὸ στόμα τῆς ἀνοίγε, ὡς
 ἂν ἤθελε ν' ἀναπνεύσῃ τὸν ὄρειον ἄνεμον· ἀλλ' αἱ
 φωνῆς, ἐπικαλύψασα διὰ τῆς χειρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς
 καὶ βαθεῖως στενώσασα — Ὁχι, ἀνέκραξεν, ὄχι,
 πρέπει νὰ μείνω ἐδῶ!... Ἐρθετε, αὐτὴ εἶναι ἡ πατρίς
 μου, ἰδιαιτὶ πάσῃ ἐν αὐτῇ, διατὶ με προξενεῖ τοσαύ-
 τῃν ὀλίψιν; Εἰς τὰ δειρὰ μου, ἐνθυμούμαι ἄλλον
 τινὰ οὐρανόν... καὶ γῆν τινα ἄλλην... ἀλλ' αὐτὰ
 εἶναι δειρὰ! Ἐγεννήθη ἐδῶ καὶ δὲν ἐπέρασκα ποτὲ
 τὸν φραγμὸν τοῦ λιβαδίου μας. Ἡ μήτηρ μου με ἐ-
 βαρυσάλασε με τ' ἄσματα τῆς Σεβιλλίας, τῆς πατρι-
 ῆς τῆς· με διηγείθη πολλά περὶ Ἰσπανίας, ὡςτε ἡ

γάπηρα τὴν ἀγνωστον ταύτην χώραν, καθὼς ἀγαπῶ-
 μεν φίλον ἀπόντα, τὸν ὁποῖον ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἴδωμεν
 πάλιν!...

Καὶ τὸ βλέμμα τῆς νέας ἐπλανήθη τεθλιμμένον ἐπὶ
 τοῦ ποταμοῦ, τὸν ὁποῖον ἤρχισε νὰ καλύπτῃ πυκνὴ ὀ-
 μίγλη. Ἐπίσης τινὲς βρογῆς ἔπεσον ἐπὶ τῶν φύλλων·
 αὐτὴ δὲ ἐσταύρωσε τὸν ἐπεπνύτην ἐπὶ τοῦ στήθους,
 καὶ, προσβληθεῖσα ὑπὸ τοῦ φύχους, ἀνετριγιάσεν ὀλη.

— Ἄφες με, Χριστίνα, διότι πάσχεις! Ἐπίστρε-
 φε εἰς τὴν κατοικίαν σου, καὶ, ἐπειδὴ δὲν θέλεις νὰ
 δεχθῆς οὔτε τὴν στέγην, οὔτε τὴν ἐστίαν μου, ὕπαγε
 πρὸς ἐκείνους οἷτινες δύνανται νὰ σὲ στεγάζωσι καὶ
 νὰ σὲ θερμώσωσι.

Γλυκὴ μετρία παρεῖχε τὰ χεῖλη τῆς Χριστίνας.

— Φίλε μου, εἶπε, πλῆσιον σου προτιμῶ τὴν βρο-
 γῆν τὴν ὑγραίνουσαν τὴν κόμην μου, προτιμῶ τὸ στέ-
 λεχος αὐτό, τὸ ἀνώμαλον καὶ τραχὺ, προτιμῶ τὸν ἄ-
 νεμον αὐτὸν ἐξ οὗ ἀνατριγιάζω, παρὰ νὰ κἀθμαι εἰς
 τὴν κατοικίαν οἰκίαν μακρὰν ἀπὸ ἐσέ, πλῆσιον δὲ τοῦ
 πυρὸς τῆς μεγάλης ἐστίας. Ἄ! με πόσον ἀγαλλιάσιν,
 με πόσον θαρῶς, ἐστηριγμένη ἐπὶ τοῦ βραχιόνος σου,
 ἤθελον ἀναχωρῆσαι περὶ διὰ νὰ γυρίσω τὸν κόσμον ὅ-
 λον, μὴ φέρουσα ἄλλο ἀγαθὸν εἰμὴ τὸν ἔρωτά σου,
 ἐὰν... ἐὰν...

— Καὶ ἴτι σὲ κρατεῖ λοιπὸν, Χριστίνα; μήπως ἡ
 στοργὴ τοῦ πατρὸς, ἢ ἡ ἀγάπη τῶν ἀδελφῶν, ἢ ἡ εὐ-
 τυχία τῆς πατρικῆς οἰκίας;

— Ἡ νέα κόρη ὠχρίασα.

— Δὲν ἐπρεπε, Ἐρθετε, δὲν ἐπρεπε νὰ ὀμιλῶς
 τοιουτοτρόπως! Ἠξεύρω κάλλιστα ὅτι ὁ πατὴρ μου
 δὲν με ἀγαπᾷ, ὅτι αἱ ἀδελφαὶ μου δὲν ἔχουσι στορ-
 γῆν πρὸς ἐμέ, ὅτι ἡ κατοικία μου εἶναι κατηρητὴ, τὸ
 ἤξεύρω, ὦ! ναί, τὸ ἤξεύρω... ἤξεύρω πρὸ πάν-
 των, ὅτι σὲ ἀγαπῶ καὶ θέλω ἀναχωρῆσαι... ἐὰν ἡ
 μήτηρ μου συγκαταεύσῃ εἰς τοῦτο.

Ὁ νέος ἐκύτταξε τὴν φίλην τοῦ με ἀπορίαν.

— Παιδί! τὴν εἶπε, τῶποτε συναίνεσις τοιαύτη
 δὲν θέλει ἐξέλθει ἀπὸ τὸ στόμα τῆς μητρός σου· αὐτὰ
 εἶναι πράγματα τῶν ὁποίων πρέπει τις νὰ ἔχη τὴν θέ-
 λησιν καὶ τὴν δύναμιν ἐντὸς τῆς καρδίας του... καὶ
 περὶ τῶν ὁποίων δὲν πρέπει νὰ ἀκούῃ τὴν κρίσιν τῶν
 ἄλλων· ἡ μήτηρ σου ποτὲ δὲν θέλει εἰπεῖ ναί!

— Ἐνδέχεται! ἀπήγγειλε ἡ Χριστίνα, ἐμβριθῶς
 καὶ βραδέως· ἡ μήτηρ μου με ἀγοπᾷ, διότι τὴν ὀμοι-
 ἀζω, καὶ ἡ καρδία τῆς γνωρίζει καλά τὴν καρδίαν
 μου· ἡ μήτηρ μου ἤξεύρει ὅτι τὸ εὐαγγέλιον λέγει, ὅτι
 ἡ γυνὴ θέλει ἐγκαταλείψει τὸν πατέρα αὐτῆς καὶ τὴν
 μητέρα διὰ νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν σύζυγόν τῆς· ἤξεύρει
 τὸν ἔρωτά μου, καὶ ἀφ' οὗ σὲ ἀπηγόρευσαν νὰ ἐρχε-
 σαι εἰς ἡμᾶς, δὲν ἔχουσα ἐν δάκρυ χωρὶς νὰ τὸ παρα-
 τηρήσῃ ἡ μήτηρ μου, καὶ χωρὶς ἀμέσως νὰ λάμψῃ δά-
 κρυ ἕτερον ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς, εἰς ἀπάντησιν τοῦ
 ἐδικοῦ μου. Δὲν γνωρίζεις τὴν μητέρα μου, Ἐρθετε!
 Ἐπέφερε, βιβαίως, καὶ αὐτὴ πολλὰ καὶ ἤξεύρει ὅτι ἐ-
 χόμεν ἀνάγκην ὀλίγης τινὸς εὐτυχίας ἐν τῷ βίῳ, κα-
 θὼς ἔχομεν ἀνάγκην ἀέρος διὰ νὰ ἀναπνεύσωμεν. Ὁ-
 χι, τὴ ἀληθεία, δὲν ἤθελε με φωνὴν παράδοξον κἀμμίαν
 ἡμέραν, φιλοῦσα τὰς τράχας τῆς κεφαλῆς μου, καθὼς

κάμνει κάθε βράδυ όταν είμαι μόνη, να με εἶπῃ: "Υπαγε τέκνον δυστυχές!

— Δὲν τὸ πιτσιῶ, Χριστίνα! ἔξεναντίας θέλει σὲ εἶπεῖ νὰ ὑπακούῃς, νὰ παρηγορηθῆς, νὰ λησμονήσῃς, καὶ τοῦτο θέλει εἶναι ὁ θάνατός μου!

— Νὰ λησμονήσω, "Ἐρβέρτε! ἡ μήτηρ μου δὲν λησμονεῖ ποτὲ, ἀλλ' ἐνθυμεῖται διὰ παντός τοῦ βίου ἡ λήθη εἶναι ἡ καταφυγή τῶν ἀνάνδρων καρδιῶν. "Ὀχι, κανεὶς δὲν θέλει μὲ εἶπεῖ νὰ λησμονήσω.

Καὶ οἱ δόκλοι τῆς Χριστίνας ἐξήττησαν πάλιν ὑπὸ ζοφεροῦ πυρός· ἀλλ' ἡ ἀκαρξία αὐτῶν λάμπει, μάλιστα φωτίζοντα τὸ νεκρὸν ἐκεῖνο μέτωπον, ἐσβέννυε καὶ εἰς αὐτὸ μᾶλλον ἀποκαλύπτουσα τὸ μέλλον τῆς γυναικὸς ταύτης ἢ εἰκονίζουσα τὸ ἐνεστώσ. Ψυχὴ διάπυρος ἐπέχου ἐν αὐτῇ, ἀλλ' ἡ ψυχὴ αὐτὴ δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀποβλεπεῖ τὸ βραβεῖον εἰλημῆς (τὸ περιβάλλωμα), ἀγωνίζομένη δὲ νὰ προκύβῃ ἀπὸ αὐτοῦ καὶ ἐκ θαλασμάτων κτύπουσά τουτο, διὰ λέξεως μιάς ἢ ἐξ ἑξῆς κρουσῆς ἀνεκάλυπτε τὴν παρουσίαν τῆς.

— "Ὀχι, δὲ θέλω λησμονήσῃ, ἐπρόθετον ἡ Χριστίνα, ὅχι, διότι σὲ ἀγαπῶ καὶ σὺ μὲ ἀγαπᾷς, ἐμένα τῆς ὁποίας τόσον ὀλίγοι ἀγαπῶσιν ἄνθρωποι. Δὲν μὲ νομίζεις οὐδὲ μωρὴν, οὐδὲ φαντασιόπληκτον, οὐδὲ ἀλλόκοτον· κατανοεῖς τὰ θειροποιήματά μου, καὶ τὰς μυρίας ἰδέας ὅτι περνοῦν ἀπὸ τῆς καρδίαν μου. Εἶμαι νεωτὴτη, Ἐρβέρτε, καὶ ὁμως, βιάζουσα τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν χεῖρά σου, εἰμπορῶ νὰ ἐγγυηθῶ περὶ ὅλης τῆς μελλούσης ζωῆς μου. Σὲ ἀγαπῶ διὰ παντός! . . . καὶ κύτταξε, λέγουσα τοῦτο, δὲν κλαίω, δίδει πιστεύω, ὅτι ἡ ἀγάπη μου θέλει εὐτυχῆσαι ἴσως; πῶς; δὲν τὸ ἠξέωρα· τὸ ἠξέωρα ὁ θεός, ὅστις, μὲ ἐπλάσε καὶ μὲ ἐξέκειν εἰς τὴν γῆν αὐτὴν ὅχι βέβαια διὰ νὰ πάτῃ. Θέλει μὲ δώσει τὴν εὐτυχίαν, ὅταν εὐδοκῆται, ἀλλὰ θέλει μὲ τὴν δώσει! Ναι, εἶμαι νέα, ἀκαρξία, ἔχω ἀνάγκη ἐλευθερίας καὶ ἀνέμεως· δὲν θέλω ζῆσαι κλειστὴν ἐδῶ καὶ περιορισμένη. Ὁ κόσμος εἶναι μίγξ, θέλω τὸν γνωρίσει· ἡ καρδίαν μου βρῖθει ἔρωτος, θέλει ἀγαπήσῃ διὰ παντός. Μὴ λοιπὸν δάκρυα, φίλε μου, μὴ τὰ κλωμάτα θέλουν βεβαίως ἐκλίπει, διότι ἐπιμένω εἰς τὸ νὰ γίνω εὐτυχῆς!

— Ἀλλὰ, Χριστίνα μου, ψυχὴ μου Χριστίνα! διατί νὰ περιμένωμεν; Αἱ εὐκαιρίαι δὲν συμβαίνουν κατ' ἐκάστην. Πολλάκις ἐν λεπτόν ἀποφραῖζει περὶ τῆς ὄλης ἡμῶν ὑπάρξεως. . . Ἴσως, τὴν στιγμήν αὐτὴν, ἡ εὐτυχία εἶναι ἐκεῖ πλησίον μας! Ἴσως ἐάν εἰσπυθῆσῃς εἰς τὸ ἀκάτιον αὐτό, ἐάν διὰ κωπηλατιῶν ὀλίγων ἀπαμακρυνθῶμεν ἀπὸ τὴν ὄχθην, ἴσως ἐνωθῶμεν διὰ παντός! . . . Ἴσως, ἐάν ἐπανέλθῃς εἰς τὴν Ἑρῶν, χωρισθῶμεν διὰ παντός. "Ἐλα, Χριστίνα μου· ὁ ἄεμος ἀρχίζει νὰ φύσῃ, κ' ἐκεῖ, ἐν τῷ βυθῷ τοῦ ἀκατίου μου, ὑπάρχει ἰστίον, τὸ ὁποῖον ἀπλούμενον, εἰμπορεῖ νὰ μᾶς ἀπαγάγῃ μὲ τὴν ταχύτητα αὐτὴν, μὲ τὴν ὁποίαν ἡ πέτρῃς τοῦ πτηνοῦ ἐκείνου διασχίζει τὸν αἰθέρα.

Δάκρυα κατέβρεχον τὰς διακαεῖς παρῖας τῆς Χριστίνας· ανετριχάζον, ἐκύτταζε τὸν φίλον τῆς, τὸν δριζύοντα, τὴν ἐλευθερίαν· ἐδίσταζε καὶ ἡ παιδικὴ αὐτῆς ψυχὴ ἐκλυδωνίζετο ὑπὸ φοβεροῦ ἀγῶνος. Ἐκρυψε δὲ

τὴν κεφαλὴν εἰς τοὺς κλάδους τῶν ἵτεῶν, ἐνηγκαλίσθη τὸ στέλεχος τοῦ ὑποτερίζοντος αὐτὴν δένδρου, ὡς ἂν ἤθελε ν' ἀντιταθῇ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ν' ἀφήσῃ ἑαυτὴν εἰς τὸ ἀκάτιον· ἔπειτα, μὲ φωνὴν πνιγμένην, ἐψιθύρισε τὸ ὄνομα τῆς μητρός καὶ, μετὰ τινα δευτέρᾳ τοῦ λεπτοῦ, ἀνορθώσασα τὸ ὄχρον πρόσωπόν τῆς, ἐπανέλαθεν ἀταράχως.

— Ἐἰς ποῖον ἡ μήτηρ μου θέλει ἐμελίσει περὶ τῆς φιλάτης αὐτῆς πατρίδος, ἐάν ἀναχωρήσω ἐγὼ; τίς θέλει κλύσει πλησίον τῆς; ὅταν αὐτὴ κλαίῃ, ἐάν ἀναχωρήσω ἐγὼ; Ἐχει βέβαια καὶ ἄλλα τέκνα, ἀλλ' αὐτὰ εἰν' εὐθυσμα, εὐτυχῆ· αὐτὰ δὲν τὴν μοιάζουσι μὴν ἢ μήτηρ μου καὶ ἐγὼ εἶμεθα σκυθρωποὶ εἰς τὴν οἰκίαν μας· ἡ ἀπουσία μου θέλει εἶναι θάνατός τῆς. Ἀνάγκη νὰ μὲ ἀποχαιρετήσῃ, νὰ μὲ εὐλογήσῃ, εἰ δὲ μὴ ἀνάγκη νὰ μείνω πλησίον τῆς, ὡς αὐτὴ βεγῶσα εἰς τὸ κλίμα τοῦτο, κλειστὴν ἐντὸς αὐτῶν τῶν τοίχων κακῶς πάσχουσα ἀπὸ ἐκείνων οἷτινες δὲν ἀγαπῶσιν. Ἐρβέρτε, δὲν φεύγω, θέλω περιμένει. Ὑγίαινε, φίλε μου!

Ἡ γέρῃ δὲ διὰ νὰ περάσῃ εἰς τὴν ὄχθην. — Μίαν στιγμήν ἀκούη! μίαν στιγμήν· Χριστίνα, φοβοῦμαι! . . . δὲν ἠξέωρα τί θλιβερὴν προαισθημα νεκρῶν τὴν καρδίαν μου. Φίλη μου! ἂν πέπτωται νὰ μὴ ἰδωθῶμεν πλέον! . . . ὦ! ἡ ἰτέα αὐτῆ, καὶ τὸ ἀκάτιον τοῦτο, καὶ ἡ μικρὰ αὐτῆ γωνία τῆς γῆς ἢ σκεπασμένη ὄλη ἀπὸ φυκῶν καὶ καλαμῶν, κ' ἐοῦ! ἐοῦ! ἐκεῖ, πλησίον μου! . . . Μήπως παρήλθεν ἡδὴ ἡ εὐτυχιστέρα τῆς ζωῆς μου ὥρα;

Καὶ ὁ νέος Ἐρβέρτε, κρύπτων τὴν κεφαλὴν του εἰς τὰς δύο αὐτοῦ χεῖρας.

Ἡ καρδίαν τῆς Χριστίνας ἐκαλλε σφοδρῶς, ἀλλὰ ἐρήνην γενναία. Ἀφήτατα ἑαυτὴν ἐπὶ τοῦ στελέχους, ἤγγισε τοὺς πόδας εἰς τὴν Ἑρῶν, καὶ ἐκεῖθεν, χωρισμένη ἀπὸ τοῦ ἀκατίου, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ πλησιάσῃ ἐντελῶς εἰς τὴν ὄχθην.

— Ὑγίαινε, Ἐρβέρτε, εἶπε· θέλω γίνεαι ποτὲ σύζυγός σου, σύζυγός ἐρῶτα καὶ πιστῆ· θέλω γίνεαι ἐξάπαντος! Ἄς παρακλεσωμεν καὶ οἱ δύο τὸν θεὸν νὰ φέρῃ τὴν εὐτυχίαν ταύτην ἡμέραν ὅταν ἐνδέχεται ἔγγρηγορώτερον! Ὑγίαινε, σὲ ἀγαπῶ! ἡγίαινε καὶ ἔσο βέβαιος ὅτι θέλωμεν ἴδει πάλιν ἀλλήλους, διότι σὲ ἀγαπῶ!

Ὁ φραγμὸς τῶν καλαμῶν καὶ τῶν ἵτεῶν ἐχωρίσθη διὰ νὰ περάσῃ ἡ νέα κόρη· κλιωνάριά τινα ἐτριξάν ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς, ἐλαφρὸς ἠκούστη ὄρους ἐπὶ τῶν χόρτων καὶ τῶν θάμνων, ὡς ἂν ἐπέτα τί πτηνόν· καὶ ἔπειτα ἐπανῆλθε σιωπῆ. — Ὁ "Ἐρβέρτος ἔκλαιεν.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἀκόλουθον φυλλάδιον).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Κριτικὴ ἱστορία τῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὑπὸ Γουλιέλμου Μιούρ, Ἀγγλίστι γεγραμμένη (A critical History of the Lan-

guage and Literature of Ancient Greece, by W. Mure of Caldwell.) ἐξεδόθησαν μέχρι τοῦδε τόμοι 3.

Ἄρθρον μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ἐκ τῆς Ἐπιθεωρήσεως τῆς Ἐδιμβούργης.

Μεγάλαι ἦσαν αἱ δυσκολίαι πρὸς ἃς εἶχε νὰ παλαίῃ ὁ Συναγματάρχης Μιούρ διὰ τὴν συγγραφὴν τῆς ἱστορίας ταύτης, ἥς οἱ ῥεῖς ἤδη ἐκδοθέντες τόμοι εἰσὶν ἡ πρώτη ἀρχὴ, καὶ ἥτις μέλλει νὰ πληρῶσῃ ἐπαισθητὸν κενὸν εἰς τὴν σπουδῇ τῶν Ἑλλήνων γράμμάτων. Ἡ ἱστορία τῆς φιλολογίας εἶναι κλάδος νεογενῆς ἐντελῶς, καὶ ἥτιςτα μέρη τοῦδε καλλισεργηθεῖς. Παρ' αὐτοῖς τοῖς Ἑλλήνι, ὧν ἡ φιλολογία τοσοῦτον πολλαχῶς διεκλαδέθη ἐπὶ τῶν ἐσχάτων περιόδων τοῦ ἐθνικοῦ αὐτῶν βίου, καὶ οἷτινες τοσοῦτον ἀπειρον φιλολογικὸν θησαυρὸν ἐταμίευσαν, οὐδ' ἀπόπειραν εὐρίσκουσαν συστηματικῆς ἱστορίας τῆς ὅλης φιλολογίας αὐτῶν. Τὸ αὐτὸ δὲ λέγομεν καὶ ὡς πρὸς τοὺς διδασκούς αὐτῶν, τοὺς Ῥωμαίους, ὁδοὶ ἢ βραχεῖα καὶ ἐπιπόλαιος τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων συγγραφεῶν ἐπιθεωρητικὸν ὑπὸ Κουβερτικλινοῦ, δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐξαιρέσις. Οὐδ' ἐπὶ τῶν νεωτέρων δὲ χρόνων ἐγράφησαν πολλὰ τοιαῦτα εἶδη; συγγράμματα, καὶ οὐδ' οἱ Ἀγγλοὶ, οὐδὲ οἱ Ἰάλλοι ἔχουσιν οὐδὲν, ἀξίον τινος λόγου, πραγματευόμενον περὶ τῆς παρ' ἑκατέρους φιλολογίας. Πλεονεκτήματα κατὰ τοῦτο ἀνεδείχθησαν οἱ Ἴταλοὶ καὶ οἱ Ἰσπανοὶ. Οὐδὲν ἀκριβέστερον καὶ πληρέστερον σύγγραμμα περὶ ἱστορίας τῆς φιλολογίας ἐγράφη ποτὲ εἰς νεωτέραν γλῶσσαν ἀπὸ τοῦ Τιραβόσκη περὶ τῆς φιλολογίας τῶν Ἰταλῶν· τὸ δὲ τοῦ Γίγγενε εἶναι τὸ δημοτικώτερον καὶ τερπνότερον τοῦ εἶδους τοῦτο βιβλίον, ἐπαρκέστατον διὰ τοὺς συγχοῦς ἀναγνώστῃς, ἴσως καὶ δλίγον ὑπὲρ τὸ δέον σχολιαστικόν. Τὸ γνωστόν τοῦ Σισμόνδου περὶ τῆς φιλολογίας τῆς μεσημβρινῆς Ἑυρώπης, ἐπιτομώτερον μὲν, ἀλλὰ διὰ τοῦτο οὐδ' ἐπιπόλαιον οὐδ' ἐλλειπές, περιέχει ἀξιόλογον ἐπιθεωρητικὸν τῶν ἀρίστων Ἰταλῶν καὶ Ἰσπανῶν συγγραφεῶν. Εἰς ταῦτα δὲ πρέπει νὰ προστεθῇ τὸ ἐσχάτως ἐκδοθὲν τοῦ Κ. Τίκνορος τὸ περὶ Ἰσπανικῆς φιλολογίας ἀπαράμιλλον σύγγραμμα, ὑπὲρ πάν ἄλλο τοῦ εἶδους τοῦτου, πυνδῶν τοῦ ὕψους τὸ ἀφελές μετὰ κρίσεως ὑγιούς καὶ μετ' ἐρευνῶν πολυμαθεσνάτων.

Ἄλλ' ὅταν δῆποτε καὶ ἂν ἀπαντῆ δυσκολίας ὁ ἐπιχειρῶν τὴν συγγραφὴν τῆς ἱστορίας τῆς φιλολογίας πυντός ἄλλου τόπου καὶ χρόνου, πρὸς φοβεράς προσκόπτει πρὸ πάντων ὁ θέλων νὰ πραγματευθῇ τὴν ἱστορίαν κλασικῆς τινος φιλολογίας, καὶ μάλιστα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· διότι αὐταὶ εἰσὶ διπλαῖ, κατὰ διεθυνσεις ἀντικρως ἐναντίας· ἡ ὄλη ἐπ' ἧς ἔχει νὰ ἐργασθῇ εἶναι ἐνταυτῷ βαινῶς ἐλλειπῆς, καὶ ἀπελπιστικῶς ὑπερῶχος· τὸ ἀντικείμενόν του δημοδέστατον συγγρόνως καὶ σκοτεινότερον· καὶ ἐνθ' ὀλιβερῶς ἀπώλοντο ἐξ ὀλοκλήρου σχεδὸν τὰ συγγράμματα πολλῶν τῶν ἀξιολογωτέρων συγγραφεῶν, τὰ

ὀλίγα καὶ εὐτελεῖ αὐτῶν λείβανα, καὶ αἱ πτωχαὶ βιβλιογραφίαι αὐτῶν ἐγένοντο θέματα ἀπεράτων σχολίων καὶ συζητήσεων καὶ πραγματειῶν, αἵτινες καὶ τοῦ γενναϊοτέρου τῶν φιλολόγων δύνανται νὰ καταβῶσι τὴν εὐστάθειαν. Μόνου τοῦ Ὀμηρικοῦ ζητήματος ἡ φιλολογία ἀρκεῖ ὅπως πληρώσῃ εὐμεγέθη βιβλιοθήκη, καὶ τὰ ἔπη τῶν λεγομένων κυκλικῶν ποιητῶν, ὧν μόλις περιώζονται πεντήκοντα στίχοι, ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς ἕνα τῶν ἐπιστημώτερον τῆς Γερμανίας σοφῶν εἰς συγγραφὴν δύο εὐσώμων βιβλίων εἰς ὄχθον, ἐκδοθέντων εἰς διάστημα δεκαεσσάρων ἐτῶν, κατὰθεῖμα ὄντως ἀφοσιώσεως εἰς εἰδικὸν κλάδον μελέτης! Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν λυρικῶν, πλὴν τοῦ Πινδαρου, μόλις σώζονται ἰλαχιστά τινα ἀποσπασματὰ καὶ ὅσως ταῦτα συλλέγονται καὶ ἀνασυλλέγονται, σχολιάζονται καὶ ἀνασχολιάζονται, ὡς ἂν ὑπερβολικὴ ἐργασία ἐπὶ τῶν λειψίων τούτων μᾶς ἀπεξημίου διὰ τὴν στήρησιν τῶν ποιημάτων ὅσ' ὦν ἀπικέστησαν. Ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ ἐπιστημώτεροι τῶν Ἑλλήνων συγγραφεῶν εἰσὶ τὸσον γγνωστοὶ εἰς πάντα τὸν γεωσάμενον ὀπωπῶν ἐλευθερίου ἀγῶνι, ὡς περὶ αὐτῶν σχεδὸν οὐδὲν μένει νέον νὰ προστεθῇ. Ἐκαστος γνωρίζει τὸν μῦθον τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεύς, τὰ δνόματα καὶ τοὺς χαρακτῆρας τῶν Ὀμηρικῶν ἥρώων, καὶ τὰς ὑποθέσεις καὶ τὰ πρόσωπα τῶν πρωτίστων ἀπτικῶν τραγωδιῶν. Ὅταν ὅμως ὁ ἱστορικὸς ἀτοκλήν τῆς πεπατημένης ταύτης πρὸς στενωπὸς μᾶλλον δυσπροσίτους καὶ σχολιάς, ὁ ἀναγνώστης δυσκόλως πείθεται νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ μετὰ τῶν ἀναθῶν τῆς γερμανικῆς κριτικῆς, ἢ εἰς τὴν ἀκαρπὸν καὶ ἀχαρὴν σταχυολογίαν ἐκ τῶν ἀρχαίων γραμματικῶν, παρ' οἷς κρύπτονται αἱ πηγαὶ ἃς ζητεῖ.

Ὁ συναγματάρχης Μιούρ εἶχε τὰ ἀπαιτούμενα πλεονεκτήματα πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ δυσχεροῦς τοῦτου ἔργου. Τὴν φιλολογίαν νομίζουεν ὅτι ἐδιδάχθη ἐν Γερμανίᾳ. Καὶ ἐκεῖθεν μὲν ἔλαβεν ὅλα τὰ προεκρήματα ὅσα χαρακτηρίζουσι τοὺς Γερμανοὺς φιλολόγους, ἥτοι τὴν λεπτολόγον ἀκριβειαν, τὴν ἀπειρον ἀνάγνωσιν, τὴν ἐφαρμογὴν τῆς φιλοσοφίας εἰς τὰς φιλολογικὰς ἀρχάς· ἀλλὰ συγγρόνως ἢ δευδερκεια καὶ τὸ ἤμερον καὶ ἀπροκατάληπτον τῆς κρίσεως τοῦ τῶν ἀπῆλλαξάν πολλῶν ἐλαττωμάτων συνεχόμενων πηλάχικα μετὰ τῶν προτερημάτων ἐκείνων. Ἐν ᾧ προσεκτικώτατα ἀκριβολογεῖ περὶ τῶν διαφορῶν ὡς πρὸς τὸ ὕψος, τῆς διάλεκτον ἢ τὰ μέτρα, ποτὲ ὅμως δὲν παρασύρεται ἀπὸ τὴν θεωρίαν τῶν λεπτομερειῶν τούτων εἰ; παραμέλησιν τῶν εὐμυτέρων θεωριῶν, καὶ τῶν σπουδαίων ζητημάτων τοῦ αἰσθηματος καὶ τῆς φιλοκαλίας. Καλῶς γνωρίζων ὅλα ὅσα οἱ Γερμανοὶ ἔγραψαν περὶ ἀρχαίας φιλολογίας, δὲν παράγεται ὅμως ὑπὸ τῶν ἀορίστων καὶ πολλῶν φαντασιωδῶν θεωριῶν τῶν, καὶ διηνεκῶς ἐκκαλεῖ ἐκ τῶν εὐφροτέρων καὶ λεπτοτέρων συλλογισμῶν τῶν εἰς τοὺς κανόνας τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ἢ τὴν ἀφελῆ καὶ προφανῆ ἐξήγησιν τῶν καίμενων. Πάντοτε σχεδὸν αἱ κρίσεις καὶ ἰδέαι του ἀποδεικνύουσιν ἀνεξαρτησίαν πνεύματος· καὶ ὁποῖαν δῆποτε καὶ ἂν ἔχη γνώμην περὶ ἐκάστου ἀντικειμένου,

ή γνώμη αυτή δὲν εἶναι δανεία, ἀλλ' ἐδική του, ἢν διέ-
 κλασε βρονθούμενος ἐπὶ τῶν ἔργων καὶ ἔρευνῶν τῶν
 προκλήτων του, ἀλλὰ χωρὶς νὰ δέχεται ποτὲ ὡς
 ἡ κρίσις των, ὅτην βελούτητα καὶ ἂν ἔχη, νὰ δεσμεύῃ
 τὴν κρίσιν του. Ἀπὸ δὲ μίαν γνώμην διχθεῖς, τὴν
 ἐκφράζει ἀκριβῶς, καὶ τὸ ὄρος του, εἰ καὶ λειπόμενον
 ἐνίοτε κατὰ τὴν εὐφράδειαν, ἔχει ὅμως εὐκρίνειαν
 πάντοτε, ὡς τὸ ἀναγνώστης ποτὲ δὲν μένει εἰς τὴν
 ἀμηχανίαν, εἰς ἣν πολλοὶ ἐγκαταλείπεται μετὰ
 μακρὴν καὶ ἐνεργῶν ἀνάγνωσιν πολλῶν σελίδων τῶν
 Γερμανῶν κριτικῶν.

Ἡ γενικὴ τάσις τῶν κρίσεων τοῦ συνταγματάρχου
 Μιούρ περὶ ὅλων σχεδὸν τῶν ζητημάτων ὅσα ἐπ' ἐ-
 σχάτοις διήρουν τὸν φιλολογικὸν κόσμον, δύναται νὰ
 χαρακτηρισθῇ ὡς συντηρητικὴ. Ὁ ἴδιος λέγει, ὁμιλῶν
 περὶ Ὀμήρου, ὅτι ἦτον ποτὲ καὶ αὐτὸς α ὡς πολλοὶ
 νεοὶ φιλόλογοι « ἐνθερμὸς ὀπαδὸς τῆς Βολφικῆς σχο-
 λῆς ἄλλ' ὅτι ἐπιμελῶς ἐξετάσας τὰς ἀρχαίας αὐτῆς ἐπι-
 εἰκοῦν δλα ἐτη, ἐπέστη ὅτι εἰσὶν ἐτραλμένα. Βῆναι
 ἀληθεῖς ὅτι ἐντελῶς μεταπέστη καὶ ὡς συμβαίνει
 τοῦτο συνήθως εἰς πάσαις τὰς ἀρνηθησθεῖσας, τὸ
 πνεῦμά του ἔλαβε τὴν διόλου ἀντικειμένην διεύθυν-
 σιν. Ἐν ᾧ δικίως ἀπορρίπτεται τοῦ Βολφίου τὰς
 ὑπερβολὰς, ἀρ' ἐτέρου ὅμως πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν,
 ὅτι, μ' ὄλην τὴν ἀνεξικατησίαν τῆς κρίσεώς του, ἐνίοτε
 ἐπαγγέλεται ὑπὲρ τὸ δὲν μέγα σέβας πρὸς τοὺς ἀρ-
 χαιοὺς κριτικοὺς, ἐπαναλαμβάνων τὰ παραδεδομέ-
 να αὐτῶν συμπεράσματα καὶ τὰς κεκυρωμένας αὐ-
 τῶν περὶ τῆς ἰστορίας ἀποφάσεις. Ὁ δὲ εἶναι
 τὸ κυριώτερον λάθος τῆς νέας σχολῆς τῶν γερμανικῶν
 κριτικῶν, ὅτι προτιμῶσι τῆς ἀληθείας τὸν νεωτερι-
 σμὸν, οὗτοι τοῦ συγγραφέως τούτου, ἀρ' οὐ ἐπίστευ-
 σεν εἰς τὸν κλήρον τῆς παλαιᾶς πίστεως, ἢ τῆς
 εἰς τὸν ὑποκατῆ πᾶσιν νέαν θεωρίαν, καὶ νὰ διαπιστώ-
 σαι πρὸς αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν ὅτις φησὶν καὶ νῦν.

Ὁ τίτλος τοῦ συγγράμματός του ἀποδεικνύει ἤδη
 αὐτὸς τὴν κυριώτερον σκοπὸν δι' ὃν γράφει, καὶ
 τὴν κατηγόριαν εἰς ἣν ἀξιοῖ νὰ τὸ κατατάξῃ. Ἐρρι-
 ψε κριτικῆς ἱστορίας τῆς γλώττης καὶ φιλολογίας
 τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἀποτινέται ἐπιμένει εἰς
 τοὺς περὶ τῆς φιλολογίας ἀποφασισμοὺς, οὐχὶ ἐπαγγε-
 λόμενος νὰ διεξῆ ἀνέκαλε τὸς ἐντελῶς ἀμνη-
 στῆς, ἀλλὰ νὰ χρηρηθῆ εἰς τοὺς ὀριωμένους πε-
 ρὶ τῆς ὅλου κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας
 γενικωτέρως ἐπιβῆν, καὶ νὰ ἐπισηλώσῃ τὰς περὶ αὐ-
 τῆς θεωρίας.

Ἡ φιλολογικὴ τῆς Ἑλλάδος ἱστορικὴ διεκρίσεται
 αὐτομάτως οὕτως εἰπεῖν εἰς ἐξ μεγάλαις περιόδους,
 καὶ τούτοις χαρακτηρίζεται ὡς συνταγματάρχης Μιούρ
 ὡς ἑπεται:

α. Ἡ πρώτη, ἢ μυθική περίοδος, περιλαμβάνει
 τὴν καταγωγήν καὶ πρώτῃν καλλιέργειαν τοῦ ἔθνους,
 καὶ τῆς γλώττης αὐτοῦ, μετὰ τῶν παραδόσεων περὶ
 τῶν μυθολογῶν, ἐκείνων ἡρώων καὶ πορῶν, οἷς κοινῶς
 ἀποδίδονται αἱ πρώται πρόοδοι τῶν κληρῶν τεχνῶν, καὶ
 τῶν ἐπιστημῶν, ἀλλ' ὡς τὴν ὑπερβῆν καὶ ἐπιβόρῃ
 οὐδὲν μνηστῆρ δατωθῆν μαρτυρεῖ.

β. Ἡ δευτέρα ἢ ποιητικὴ περίοδος, ἀρχεται ἀπὸ
 τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν κατὰ πρώτον ἀνεφύησαν βεβήως
 μαρτυρούμενα προῖόντα τῆς ποιητικῆς τῶν Ἑλλήνων
 εὐφυῆς, καὶ διερχομένη διὰ τῶν χρόνων καθ' οὓς ἢ
 ποιητικὴ ἐξηκολούθει μόνη κατέχουσα τὸ φιλολογικὸν
 πεδῖον, ἀπολήγει περίπου κατὰ τὴν 544^η Ὀλυμπιάδα
 (560 π. χ.).

γ. Ἡ τρίτη, ἢ Ἀττικὴ περίοδος ἀρχεται κατὰ
 τὴν γέννησιν τοῦ Ἀττικοῦ δράματος καὶ τῆς πεζικῆς
 φιλολογίας, καὶ πᾶσι κατὰ τὴν ἐπιρράστησιν τῶν
 Μακεδόνων, καὶ ἐπομένως τὴν ἀπόσβεσιν τῆς δημο-
 κρατικῆς ἐλευθερίας ἐν Ἑλλάδι.

δ. Ἡ τετάρτη ἢ Ἀλεξανδρινὴ περίοδος, ἀρχομένη
 περίπου ἀπὸ κτήσεως Ἀλεξανδρείας, λήγει κατὰ τὴν
 καθάρισιν τοῦ Ἑλληνοαἰγυπτιακοῦ κράτους.

ε. Ἡ πέμπτη, Ῥωμαϊκὴ περίοδος, ἐξακολουθεῖ ἐκ-
 τοτε μέχρι τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν μεταβιβάσεως
 τοῦ ὄρονου.

ς. Ἡ ἕκτη τέλος, ἢ βυζαντινὴ περίοδος, περιλαμ-
 βάνει τοὺς ἐπιλοιπούς αἰῶνας τῆς παρκαμῆς καὶ δια-
 φθορᾶς τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ, μέχρι τῆς παντελοῦς
 ἀποσβέσεως τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ὡς ζωῆς δια-
 λέκτου.

Ἐκ τῶν ἐξ τούτων περιόδων ὅμως τὸ μέχρι τοῦδα
 ἐκδοθῆν τοῦ συγγράμματός μέρος περιέχει μόνον τὰς
 δύο πρώτας, διὰ βραχέων μὲν διαλαμβάνον περὶ τῆς
 μυθικῆς, κυρίως δὲ καὶ ἐν ἐκτάσει παραγματευόμενον
 περὶ τῆς δευτέρας ἢ τῆς ποιητικῆς. Ἰσως ἐκπλαγῶσι
 τινὲς ὅτι διὰ τριῶν δολοκλήτων τόμων ὁ συγγραφεὺς
 μόνον μέχρι Σόλωνος προχωρεῖ, μέχρι τῆς φιλίας τῆς
 λαμπρᾶς ἐκείνης ἐποχῆς, καθ' ἣν ἢ Ἀττικὴ μεγαλο-
 ρυμὰ τοσαῦτα παρήγαγε καὶ ἐπιστήμης καὶ τέχνης
 ἀριστουργήματα, καὶ τὴν γέννησιν καὶ πρόδον τοῦ
 Ἀττικοῦ δράματος, καὶ τὰ θαυμασιώτερα αὐτοῦ προῖ-
 όντα, καὶ τοὺς ἀρχαιότερους πελογράφους, τοὺς μεγα-
 λους τῶν Ἀθηνῶν ἱστοριογράφους, τοὺς ῥήτορας, τοὺς
 φιλοσόφους αὐτῶν, τὸν Ἀισχύλον καὶ Ἀριστοφάνην, τὸν
 Δημοσθένην καὶ Πλάτωνα, ἐπιφυλάττει διὰ μέλλον-
 τας τόμους. Ἀλλ' ὅσις δῆποτε φάσκει καὶ ἂν δύνα-
 ται νὰ διεγείρῃ ἐν ἡμῖν ἠσέψις αὐτῇ, — μεταξὺ ἄλλων
 τῶν φάσκει μὴ δὲν ἐπαρῆσθαι εἰς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ
 ἴλου ἔργου κατ' ἕκτασιν ἀνάλογον τῆς ἀοχῆς αὐτοῦ,
 βλεπόμενος ἢ τὴν ζωὴν τοῦ συνταγματάρχου Μιούρ, — βέ-
 βαιον τοῦλάχιστον εἶναι ὅτι τὸ ἤδη ἐκδοθῆν μέρος δὲν
 θέλει φανῆ εἰς τοὺς περικυβημένους καὶ εἰς ἕκαστον
 ἀναγνώστην οὕτε μόνον οὕτε ὀχληρόν. Τοῦς δύο
 πρώτους τόμους πληροῦσι κατὰ τὸ πλεῖστον ζητήματα
 περὶ τῆς συγγραφῆς καὶ τοῦ συγγραφέως τῶν Ὀμη-
 ρικῶν ποιημάτων, ὃ δὲ τρίτος περιέχει μακρὰν καὶ
 περιεργὴν βιογραφικὴν τε καὶ φιλολογικὴν ἱστορίαν
 τῶν πρώτων λυρικῶν ποιητῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐν οἷς
 ἀπαντῶνται τὰ μέγιστα καὶ πολυπλοκὰ δνόματα τοῦ
 Ἀρχιλόχου, τοῦ Γυρταίου, τοῦ Ἀλκαίου, τῆς Σαπ-
 ρῶς, τοῦ Ἀλκαίου καὶ τοῦ Στυρτιχόρου. Ἰσως ἦτ-
 τον τερπιά, ἀλλ' ἐτι διδακτικώτερα εἶναι τὰ λοιπὰ
 κεφάλαια, οἷον τὸ περὶ τοῦ γενικοῦ χαρακτήρος τῆς
 Ἑλληνικῆς γλώττης, περὶ τῶν σχέσεων τῆς Ἑλληνι-
 κῆς γενεᾶς πρὸς τὴν Πελαγονικὴν, περὶ τοῦ σχημα-

τισμοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου καὶ τοῦ τρόπου τῆς
 παραγωγῆς αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ φοινικικοῦ, καὶ περὶ τῆς
 ἀρχαιολογίας τῆς τέχνης τοῦ γραφεῖν ἐν
 Ἑλλάδι.

Ἀμέσως κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ συγγράμματός του
 ὁ συνταγματάρχης Μιούρ ἐκθέτει τὴν θεωρίαν του
 περὶ τῆς ἱστορικῆς ἀξίας ἧτις πρέπει ν' ἀποδίδηται
 εἰς τὰς μυθικὰς καὶ ποιητικὰς παραδόσεις τῆς Ἑλλά-
 δος, καὶ φαίνεται συμφωνότερος πρὸς τοὺς ἀρχαίους
 κριτικούς καὶ τὸν ἀγγλὸν χρονολόγον Κλίντων ἢ πρὸς
 τὴν νεωτέραν γερμανικὴν σχολὴν, ἧς συμμερίζεται
 τὰς ἀρχὰς καὶ ὁ Γρῶττος. Ἡ ἰδέα του εἶναι, καὶ ὑπὲρ
 ταύτης ἐκθύμως μάχεται, ὅτι οἱ ποιητικοὶ οὗτοι μῦ-
 θοι περιέχουσι πῦρην ἱστορικὴν καὶ ἐν ᾧ κατ' ὄνο-
 μα ἀνεῖται τὰς ἀπάτας τῆς ἀρχαίας ἐπίστου σχο-
 λῆς, πράγματι ὅμως μετέχει πολὺ τῆς σχολῆς ἐκεί-
 νης. Ἀναμφισβητήτως ἐπίσης σφάλλεται καὶ ἐπίσης
 δοκισιόφως δογματικῶν φαίνεται ὁ πεποισθὸς ἀρ-
 νοῦμενος ὡς καὶ ἀσφαλῶς δεχόμενος τὴν ἱστορικὴν
 ἀλήθειαν τῶν προγενεστέρων τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς
 προσώπων καὶ περιστάσεων. Ὁ ἱστοριογράφος Γρῶτ-
 τος περιωρίσθη μόνον εἰς τὸν δολοκλήτων διευρητισμὸν
 ὅτι περὶ αὐτῶν οὐδεμίαν ἔχομεν οὐδὲ δυνάμειν νὰ
 ἔχωμεν θετικὴν ἀπόδειξιν. Ὄστε τὸ κυρίως ζητού-
 μενον δὲν εἶναι ἂν εἶεν ἱστορικὴν βᾶσιν ἢ ποιητικὴ
 παράδοσις, ἂν ἢ πολιτορξία τῶν ἠθῶν ἢ ὁ πλοῦς κα-
 τὰ τῆς Τρωάδος ἀληθῶς συνέβησαν, ἀλλ' ἂν δυνάμειν
 σήμερον νὰ ἀνεύρωμεν τὸν μίτον τῆς ἀληθείας με-
 ταξὺ τοῦ πλήθους τῶν μύθων ἐν οἷς ἐμπλέκεται,
 καὶ νὰ δείξωμεν τὸν σκελετὸν τῶν ἱστορικῶν συμ-
 βάντων γυμνὸν καὶ ἀπηλλαγμένον τῶν ποιητικῶν αὐ-
 τοῦ ἐπικοσμημάτων. Ἄν τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, τό-
 τε μᾶς φαίνεται ἐντελῶς ἀδιάφορον ἂν ὁ σκελετὸς
 οὗτος ὑπῆρξε ποτὲ ἢ ὄχι. Ὁ συνταγματάρχης
 Μιούρ παρατηρεῖ ὅτι εἰς τὰ Γευτονικά, Ἰσπανι-
 κά καὶ Ἀγγλικὰ δημοτικὰ ποιήματα τοῦ μεταίωνος
 ἢ ἀλήθεια συναναμίνονται μετὰ τοῦ ποιητικοῦ ψεύ-
 δους, καὶ ἂν, λέγει, οἱ σύγχρονοι ἱστορικοὶ παρ' ὧν
 μανθάνομεν τὴν ἀλήθειαν τῶν ποιημάτων τούτων βᾶσιν
 εἶχον ἀπολεσθῆ, καὶ μένει ἀγνωστοὶ εἰς ἡμᾶς, ἢ βᾶ-
 σις ἐκείνη δὲν ἤθελεν ὅμως συναπολεσθῆ, καὶ ἤθελε
 πάντοτε παραμεῖναι εἰς τὰ ποιήματα. Εἰς τοῦτο ἔχει
 δίκαιον ὁ συνταγματάρχης Μιούρ. Ἀλλ' εἰς τοιαύτην
 περιστάσιν, καὶ τοὶ ὑπάρχουσαν πάντοτε τὴν ἱστορι-
 κὴν βᾶσιν, ἡμεῖς ὅμως δὲν ἠθέλομεν ἔχει τὸν τρόπον
 τοῦ νὰ τὴν διακρίνωμεν καὶ εἰς τὴν θέσιν ταύτην εὐ-
 ρισκόμεθα ὡς πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς ποιητικὰς παρα-
 δόσεις, ἰδίως μάλιστα ὡς πρὸς τὴν παράδοσιν τῆς
 πολιτορξίας τοῦ Ἰλίου. Ἄν ποτὲ ὑπῆρξεν ἢ δὲν ὄ-
 πῆρξε πραγματικῶς ὑπὸ τοῦ Ἰλίου τὰ τείχη πό-
 λεως καθαρῶς ἀνθρώπινος καὶ πολιτικός, ἄνευ θεῶν,
 ἄνευ ἠρώων, ἄνευ Ἑλένης, ἄνευ Ἀμαζόνων, ἄνευ Ἀι-
 θίοπων ὑπὸ τὸν καλὸν υἱὸν τῆς Ἥρας, ἄνευ Κυλίνου
 ἵππου, ἄνευ τῶν ζωηρῶν χαρακτήρων τοῦ ἀρχαίου
 ἐπικοῦ πολέμου, τοῦτο εἶναι ζήτημα ἐφ' οὗ, ὡς ὀρ-
 θῶς παρατηρεῖ ὁ Γρῶττος, δὲν δυνάμειν ν' ἀπαντήσω-
 μεν οὔτε καταρατικῶς οὔτε ἀπορατικῶς καὶ σχεδὸν
 δὲν διστάζομεν νὰ προσθέσωμεν ὅτι μᾶς φαίνεται ἀ-

διάφορος ἑκάτερα ἀπάντησις. Δι' ἡμᾶς ἢ ἀληθῆς ἰσο-
 ρια τῆς Τρωάδος θέλει εἶσθαι ἢ Ἰλιάς πάντοτε, ὃ ἀ-
 ληθῆς Ἀχιλλεὺς, ὃ Ἀχιλλεὺς τοῦ Ὀμήρου. Διὰ τοῦτο
 μετ' ἐκπλήξεως βλέπομεν τὸν συνταγματάρχην Μιούρ
 πραγματευόμενον διὰ μακρῶν τὸ ζήτημα τοῦτο ὡς
 λιαν σπουδαῖον καὶ φιλολογικῶς καὶ ἱστορικῶς, καὶ
 θεωροῦντα ὡς ἀπαραίτητον, ὅπως ἐντεράμμεθα εἰς
 τὴν ἀνάγνωσιν τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς ἐποποιίας, τὴν
 πεποισθῆν ὅτι οἱ ἠρώες τῆς ἦσαν ἀληθεῖς ἄνθρωποι,
 καὶ οὐχὶ ἀπλᾶ πλάσματα ποιητικῆς φαντασίας. Καὶ
 ὅπως φέρωμεν ἐν μόνον παράδειγμα ἐκ νεωτέρων
 ἐπῶν αἱ ἀποδείξεις περὶ τῆς ἀληθοῦς ὑπάρξεως καὶ
 τῆς ἱστορικῆς βᾶσεως τῶν κυριωτέρων κατορθωμάτων
 τοῦ Ἰσπανοῦ ἦρωος Σιδ, εἰσὶν ἀναμφισβήτητοι σήμε-
 ρον. Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες ἱστορικοὶ οἵτινες δὲν
 θέλουσι νὰ τὰς παραδεχθῶσιν. Ἄν αἱ θεωρίαι αὐτῶν
 ὑπερίσχυον, ἤθελε διὰ τοῦτο φαίνεσθαι ἢ ἀρχαία
 Ἰσπανικὴ ἐποποιία, ἢ ἦρωες εἶναι αὐτοὶ, ὀλιγώτερον
 θεακτικῆς ἢ ἤθελεν ὁ χαρακτήρ τοῦ Σιδ παῖσι τοῦ νὰ
 εἶναι, ὡς σήμερον θεωρεῖται, καὶ διὰ τοῦτο πρὸ πάντων
 ἀναγινώσκεται μετὰ μεγίστης περιεργίας, ἢ εὐγέ-
 νης προσωποποιίας τῶν αἰσθημάτων καὶ ἰδεῶν τῶν
 ἱστορικῶν χρόνων τῆς Ἰσπανίας; Ἄν ὁ Σιδ τῶ ὄντι
 κατέκτησε τὴν Βαλεντίαν ἢ ὄχι, εἶναι ζήτημα ἱστο-
 ρικῶς σπουδαῖον ἀναμφισβητικῶς ποιητικῶς ὅμως θεω-
 ρούμενον, εἶναι, ὁμολογοῦμεν, ἐντελῶς ἀδιάφορον.

Ἀλλ' ἐγκαταλείποντες τὴν συζητησὶν ταύτην, ἐπει-
 γόμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν τὸν συνταγματάρχην
 Μιούρ εἰς τὸ ἀξιόλογον μέρος τοῦ ἔργου του, τὸ ἀπα-
 τελοῦν τὸ κυριώτερον ἀντικείμενον τῶν δύο πρώτων
 ἐκ τῶν τριῶν ἐκδοθέντων τόμων, τὴν ἐξέτασιν δηλαδὴ
 περὶ τῆς πηγῆς καὶ τοῦ χαρακτήρος τῶν ἐπιωνύμων
 τοῦ Ὀμήρου ἀθανάτων βασιδῶν. Αἱ περὶ Ὀμήρου
 σκέψεις τοῦ συγγραφέως εἰσι προῖον εἰκοσαετοῦς περὶ
 αὐτοῦ σπουδῆς, ὡς μεταξὺ ἄλλων ἀποδεικνύει καὶ ἡ
 ἐν 1842 ἐκδοθεῖσα Περιήγησις αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι,
 ἐν ἣ πολλὰ τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν ἐξηγουται διὰ τῶν
 ἐπιτοπίων τοῦ συγγραφέως παρατηρήσεων περὶ τῶν
 φυσικῶν ιδιοτήτων τῆς Ἑλλάδος, καὶ τῶν ἠθῶν καὶ
 ἐθίμων τῶν κατοίκων αὐτῆς. Καθ' ὅλον τὸ μέρος τοῦ-
 το ὁ Κ. Μιούρ, ἐμβαθύνων εἰς τὴν τῶν ποιημάτων
 ἐξέτασιν, καὶ ἀναλύων πάσας αὐτῶν τὰς καλλοῖας,
 ἀσχολεῖται συγχρόνως περὶ τὴν ἀκριβῆ ἔρευναν καὶ
 τὴν ἀνασκευὴν τῶν Βολφικῶν θεωριῶν, διότι τῶ ὄντι
 τὰ δύο ταῦτα ἀντικείμενα εἰσὶν ἀδιαίρετα καὶ μόνον
 ἐγγύπτοντες εἰς τὴν σπουδὴν τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν,
 καὶ γνωρίσαντες τὸν ἀληθῆ αὐτῶν χαρακτήρα, δυνά-
 μεθα νὰ φθάσωμεν εἰς πιθανόν τι συμπέρασμα ὡς πρὸς
 τὸ ζήτημα περὶ τοῦ τίς ὁ ποιητῆς αὐτῶν.

Πρὸ πενήτηντα ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα ἐξέδοικεν ὁ
 Βόλφιος τὰ περίφημα του εἰς Ὀμηρον προλεγομένα,
 καὶ ἕκτοτε τὸ ζήτημα τοῦτο ἐγένετο ἀντικείμενον
 διηγεῶν καὶ διαρκῶν συζητήσεων, αἵτινες μέχρι τέ-
 λους τὸ ἐτροπολόγησαν ἢ καὶ τὸ μετέθεσαν ὀπωροῦν.
 Ὁ Βόλφιος ἐπὶ ἐξωτερικῶν ἢ ἱστορικῶν στηρικόμε-
 νος λόγων, ἐπροσπάθησε ν' ἀποδείξῃ δι' αὐτῶν ὅτι ἢ-
 τον ἀδύνατον νὰ παρήχθησαν κατ' ἀρχὰς τὰ Ὀμη-
 ρικά ποιήματα ὑπὸ τὴν μορφήν ἢ ἦδη ἔχουσι, προσθέ-

των ότι τῶν ὄντι κατά τὰς μαρτυρίας ἀρχαίων συγγραφέων δὲν εἶχον τὴν μορφήν ταύτην (α). Ἀλλ' ὀλίγοι τῶν ὀπαδῶν του παρεδέχθησαν τὰς θεωρίας του ταύτας καὶ ὅλην αὐτῶν τὴν ἐκτασίαν, καὶ ἀνεγνώρισαν δλοκλήρως τὴν ὑπερβολὴν ἢ ἀποβίβει εἰς τὸν Πειρίπτρατον, ὑπερβαίνον τὸσον ἐπίσημον, ὥστε, ἂν συνομολογήσωμεν αὐτὴν, πρέπει ν' ἀποδώσωμεν μὲγα μέρος τῆς ποιητικῆς ἀξίας τοῦ Ὀμήρου εἰς τὸν δεσπότην τῶν Ἀθηνῶν, ἢ τοὺς συνδραμόντας αὐτὸν ποιητάς. Καὶ τὰ ζητήματα δὲ περὶ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἐγένετο εἰσαγωγή καὶ χρῆσις τῆς γραφῆς ἐν Ἑλλάδι, ἐξετάσθησαν καὶ αὐτὰ μετὰ πολλῆς ἐπιστάσιος (β), καὶ ἐξήχθη τὸ συμπέρασμα ὅτι καὶ περὶ αὐτῶν εἰς ὑπερβολὰς παρεούρηθ' ὁ Βόλριος ὑπὸ τῆς δυσπιστίας του.

Οὕτως ἠναγκάσθησαν οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Βόλριου νὰ ἐγκαταλείψωσιν ἀλληλοδιαδόχως πολλὰς τῶν θέσεων αἱ αὐτὸς ἐκέρχεται ἀπορρήτους. Ἀλλὰ καθ' ὅσον ἐβελλοῦτο ἀπὸ τὰ ὀχωρήματα τῶν ἱστορικῶν ἀποδείξεων, ἐξήχον καταφύγιον εἰς ἄλλας ἐσωτερικάς, καὶ ἠγωνίζοντο νὰ διεκώσιν ἐκ τῆς ἐξετάσεως αὐτῶν τῶν ποιημάτων ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ συνετέθηται αὐτὰ ἐξ ἀρχῆς ἡμέρα ἡμέραν φαίνονται, καὶ ὅτι ἡ παρούσα ἐπικὴ των μορφή εἶναι προϊόν μεταγενεστέρων διατυπώσεων. Τὴν γραμμὴν ταύτην ἠκολούθησε μὲ χρ. τῶν ἐχθρῶν συνεπειῶν τῆς ὁ Ἀρχιμάχος, προσπαθῆντας ν' ἀποδείξῃ διὰ τοῦ ἐν 1847 εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βερολίνου καὶ μετὰ ταῦτα καὶ ἰδιαιτέρως ἐδιδόντος συγγράμματός του (γ), ὅτι ἡ Ἰλιάς συνετέθη ἐκ δεκαοκτῶ τούλάχιστον διαφόρων ἀσμάτων ἢ ποιημάτων, συνταχθέντων πιθανῶς ὑπὸ διαφόρων ποιητῶν, καὶ τῶν πλείστων, λέγει πεποιθότις, τὸσον ἐντελῶς διακρινόμενων κατὰ ὕψος καὶ χαρακτῆρα, ὥστε ὅστις ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν διακρίνει τὴν διαφοράν, πρέπει μᾶλλον νὰ παύσῃ πολυπραγμονῶν περὶ πράγματα ὅλων ἀκατάληπτα δι' αὐτόν.

Δὲν θέλει βιβλίκως ἠναγκάσει τὴν ὀρθότητα αὐτὴν μετρίφροσύνην τῆς κρίσεως των ὅστις λάβη τὴν περιέργειαν νὰ συγκρίνῃ τὴν ἀδίστακτον καὶ ἀλαζονικὴν πεποιθήσιν των νεωτέρων τούτων ὀπαδῶν τῆς Βολφιακῆς σχολῆς, πρὸς τὸ ὕψος τοῦ διατάκτου των. Οὐδεὶς τῶν ἐνθουσιωδῶς θαυμαζόντων τὸν Ὀμηρον ὀμολόγησέ ποτε διὰ φράσεων ἰσχυροτέρων ἀφ' ὅσας μεταχειρίζεται ὁ Βόλριος συνεχέστατα, οὐ μόνον τὸ ἀπαράμιλλον κάλλος ἀμοτέρων τῶν ποιημάτων, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὕψους τὸ διττικῶς ὁμοίμορφον, τὸ ἐξομοιοῦν τῆ Ὀμηρικῆ ἐπὶ πρὸς ἀκύματον βῆμα πολυχεύμενος ποταμοῦ. Εἰς τὴν ἀνάγκην μόνον ὑπέκων, ἢ φρονεῖ ὅτι τῶ ἐπιβάλλουσιν αἱ ἱστορικαὶ καὶ ἄλλαι ἐξωτερικαὶ ἀποδείξεις, παραβλέπει τὴν ἰσχυ-

[α] Ἐξέλογον ἀνακεφαλαίωσιν ὅλης τῆς μακρῆς ταύτης συζητήσεως, καὶ τῶν διαφόρων λόγων ἐπὶ τῆς ἐπιπέδου ἐκαστοῦ συγγραφέως ἐξέδωκεν ὁ ἐπίσκοπος Θυροῦλλος ὡς παράρτημα τοῦ πρώτου τόμου τῆς νέας ἐκδόσεως τῆς περιφήμου του ἱστορίας, ἥτις καὶ εἰς τὸ Γερμανικὸν ἀνεφέρθη καὶ εἰς τὸ Γαλλικὸν μεταφράσεται. — [β] Ἰδίως ὑπὸ τοῦ Ὀύτου, Κρουσέρου καὶ Νίτσοῦ. — [γ] Ὁμιλία περὶ τῆς Ὀμηρικῆς Ἰλιάδος. Beiträgen über Homers Ilias, Berlin, 1847.

ρὰν ταύτην ἐσωτερικὴν μαρτυρίαν, καὶ φθάνει μέχρι τῆς ἀποτετολημένης προτάσεως, ὅτι « ἡ θαυμασία ἐκείνη ἐνότης » (mirificum illum concentum), ἣν δὲν δύναται ν' ἀρνηθῆ, εἶναι προϊόν ἐπιμόνων ἀγῶνων πολλῶν ἀλληλοδιαδόχως γενεῶν κριτικῶν, καὶ τῆς ἐπιμελοῦς ἐξεργασίας τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γραμματικῶν.

Τὴν σήμερον ἐξ ἐναντίας, νομίζομεν, εἶναι κοινῶς παραδεδεγμένον ὅτι τὸ ζήτημα πρέπει νὰ λυθῆ δι' ἐσωτερικῶν ἀποδείξεων ἐξ αὐτῶν τῶν ποιημάτων. Δεῖ ὅτι οὐτε οἱ Βολφριανοὶ δύναται πλέον, ἀφ' ὅσ' ἐξηρευνήθησαν ἀκριβῶς αἱ ἐξωτερικαὶ καὶ ἱστορικαὶ ἀποδείξεις, νὰ διεγχυρισθῶσιν ὅτι αἱ ἀποδείξεις αὐταὶ ἀναρῶσιν ἀντικρῶς τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν, ὅποια διετηρήθη ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἀριστοτέλους μέχρις ἡμῶν, οὐτε ὅμως δύναται ν' ἀρνηθῶσιν εἰ ἰλικιτικῶς μετὰ τῶν ἐμμενόντων εἰς τὴν ἀρχαίαν πίστιν, ὅτι αἱ ὑπὲρ αὐτῆς προτεινόμεναι ἱστορικαὶ μαρτυρίαι εἰσὶν ἰσχυρόταται, καὶ ἀναδείκνυνται ἐντελῶς ἄτμητοι καθυπεβλήθηται εἰς τὴν βίασαν ὀρθῆς κριτικῆς. Ἀ δὲ τοῦτο περιέργων εἶναι, ὡς δικαίως παρατηρεῖ ὁ Κ. Μιούρ, ὅτι ἐνῶ οἱ σκεπτικοὶ τῶν κριτικῶν μεγίστην ἐπιόησαν το γρῆσιν τῶν ἐσωτερικῶν ἀποδείξεων, ἐπιμελῶς ἀναζητοῦντες πᾶσαν, καὶ τὴν ἐλαχίστην, κληῖδα, ἣν χαίρεκακος εὐφελῆ ἐδύνατο νὰ μεταλλεύσῃ ὑπὲρ τῶν θεωρῶν των, οἱ ἀντίπαλοὶ των ἐξ ἐναντίας παρημέλησαν τὸ μέρος αὐτὸ ἐντελῶς. Καὶ ὅμως προφανῆς εἶναι, ὅτι μόνον ἐκ συστηματικῆς καὶ ἀμερολήπτου ἀναλύσεως τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας δύναται νὰ ἐξαχθῶσι συμπεράσματα ἀσφαλῆ. Τοιαύτην ἀξιόλογον καὶ ἀκριβολόγον ἀνάλυσιν ὀρεῖλομεν εἰς τὸν Κ. Μιούρ, οὗ αἱ ἐρευνᾶ εἰς τοῖς δύο πρώτοις τόμοις αὐτοῦ φαίνονται ἐξαντλήσεται ἐντελῶς τὸ ἀντικείμενον, ὥστε οὐτε ὁ ἀναγνώστης ἔχει τί ἄλλο νὰ ἐπιθυμήσῃ περὶ τούτου, οὐτε τί νὰ προσθέσῃ ὁ κριτικός.

Ὁ ἀναγνώστης βεβαίως ἔγνωσεν, ἂν καὶ οἱ περὶ τὸν Βόλριον κριτικοὶ ἢ τὸ ἐληθμόνησαν ἢ ἐπιτήρηδες τὸ ἀπεσιώπησαν, ὅτι ἐλλειπουτῶν ἐξωτερικῶν ἀποδείξεων, δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ καταδειχθῆ ἐναντιόβητος ἢ ἐνότης μακροῦ ποιήματος, συγκεκριμένου ἀναγκαίως ἐκ διαφόρων μερῶν καὶ ἀνεξαρτήτων ἐπεισοδίων, καὶ ἐτι ὀλιγώτερον, ὅτι δύο διακεκριμένα ποιήματα, ὡς ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδυσσεΐα, εἰσὶν ἔργον ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως. Ἄν εἶχομεν ν' ἀποδείξωμεν, ἀνεξαρτήτως πάσης ἱστορικῆς μαρτυρίας, ὅτι ὁ Παράδειτος τοῦ Δάντου εἶναι προϊόν τοῦ αὐτοῦ νοδῶ μετὰ τοῦ Ἄδου, ἢ νὰ πείσωμεν δύσπιστον ἀντίπαλον ὅτι ὁ Ἀνακρηθεὶς Παράδειτος εἶναι τῶ ὄντι ἔργον αὐτοῦ τοῦ Μίλτωνος καὶ οὐχὶ σύνθεσις ὑποδεεστέρου τινοῦς ποιητοῦ, ὅσον ἰσχυρὰ καὶ ἂν ἦτον ἢ περὶ τούτου ἰδία ἡμῶν πεποιθήσις, φοβούμεθα ὅτι δυσκόλως ἠθέλομεν μεταδώσει τὴν ἐντύπωσιν αὐτῆς καὶ εἰς ἄλλους, ὥστε εὐλόγως πρέπει νὰ προσδοκῶμεν ὅμοια πρόσκόμματα ἐπὶ τῶν ἐρευνητῶν ἡμῶν καὶ ὡς πρὸς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα.

Ἐπειτα καὶ ἄλλη δυσκολία, καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν μικροτέρων, ἐφ' ἣς μάλιστα ἀναγκαῖον νομίζομεν νὰ ἐλικύσωμεν τοῦ ἀναγνώστου τὴν προσοχὴν, διότι ὁ Κ. Μιούρ

οὐρ δὲν τῆ ἀπέδωκεν ὅλην τὴν εἰς αὐτὴν ἀνήκουσαν ἐπιστημότητα εἶναι δὲ αὐτῆ ὁ χαρακτῆρ δημοτικῆς ποιήσεως ὅν ἔχουσι καὶ ἡ Ὀδυσσεΐα καὶ ἡ Ἰλιάς, κυρίως μόνον διὰ τῆς ἀσυγκρίτως ἀνωτέρας ἡξίας των διακρινόμεναι ὅλων τῶν λοιπῶν δημοτικῶν ἀσμάτων. ὡς καὶ ὅλων ἐν γένει τῶν ἀνθρωπίνων ποιητικῶν συνθέσεων. Ὁ χαρακτῆρ οὗτος ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέραν διαφοράν μετὰ τῶν αὐτῶν καὶ ὅλων τῶν λοιπῶν ἐπικῶν ποιημάτων, διαφορᾶν κατ' εἶδος, οὐχὶ κατὰ βαθμόν. Αὐτὸς εὐ διακρίνει καὶ ἀπὸ τῶς πλείστων τῶν νεωτέρων μεταφράσεων αὐτῶν. ἐν αἷς τὸ ἀρελὲ ὕψος τοῦ ἀρχαίου αἰδοῦ καρυκεύεται καὶ ὀδυλούεται διὰ τὴν γενεὴν τῶν νέων ἀναγνώστων. Αἱ ἰδιοτροπίαι ἐκεῖναι τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων, πρὸς δὲ τοιοῦτο συνηθίζομεν διὰ τῆς συνεχῆς ἀναγνώσεως, ὥστε σχεδὸν ληθροῦμεν ὅτι εἰ α ἰδιοτροπίαι, αἱ ἐπαναλήψεις στιχῶν καὶ φράσεων, πολλὰς ὅλων περιχοπῶν, τινὲς ἐκ συνθήκης ἐκφράσεις συνεχῶς ἐπαναλαμβάνει, ἢ ἐπίσημος ἐναρξὶς τῶν ἀγορεύσεων, ἢ συνήθη ἀπόδοσις τινῶν εἰρηθῶν εἰς τινὰ ἀντικείμενα ἢ πρόσωπα, ὅλα ταῦτα εἰπὶ χαρακτῆριστικὰ τῆς δημώδους ποιήσεως, καὶ ποτὲ δὲ ἀταντῶνται εἰς ἐπιειγμένους συνθέσεις ἐποχῶν καθ' αἷς ἢ φιλολογία ἔχει ἐξευγενισμοῦ ἀντικειμένου ἢ, ἂν εἰσάγῃται ἐνίοτε εἰς οὐδὲν, ὡς παραδείγματις γὰρ εἰς τὴν Ἀινειάδα, ἀμέσως διακρίνονται ὡς ἀρλόκαλοι καὶ βεβιασμένοι μυήταις. Ἄν ἠθέλομεν νὰ εὐρωμεν ὁμοιότητα τινα βροῦς ἢ πνεύματος μετὰ τῶν Ὀμηρικῶν καὶ ἄλλων ποιησεων, δὲν πρέπει νὰ ζητήσωμεν αὐτὴν εἰς τὰς ἐπιτετηθευμένας ἐποποιίας τοῦ Μιργιλίου ἢ τοῦ Τάσσοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν ἡρωικὴν ποιήσιν τοῦ Μετακίωτος, καὶ ἰδίως εἰς τὸ εὐγενὲς ἀρχαίον ποίημα τῶν Σιδ εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἄν καὶ ἀγατέγγαττον τὴν πε γλῶσσαν καὶ στιχομυθίαν, τὸ ἀξιόλογον τοῦτο ποίημα, τὸ μακρότερον ὅλων τῶν νέων δημοτικῶν ἀσμάτων, πάντοτε ὅμως ἄσμα δημοτικόν, προεγγίζει ὑπὲρ ὅλα τὰ προύοντα τῆς νέας ποιήσεως ὅσα μὰς εἶναι γνωστὰ, εἰς τὴν Ἰλιάδα κατὰ τὸ πῦρ καὶ τὴν ζωηρότητα, καὶ περιέχει πάσας τὰς ἰδιοτροπίας ἐκείνας τοῦ ὕψους καὶ τρόπου τῆς διηγήσεως, ὡς παρετηρήσαμεν εἰς τὰς Ὀμηρικὰς ποιήσεις. Εἶναι δὲ κυρίως περιέργως ἢ ὁμοιότης αὐτῆ, διότι ἡ ἐποχὴ καὶ αἱ περιπτώσεις ὑπ' αἷς παρῆχθη τὸ Ἰσπανικὸν ἔπος, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ὑπόνοιαν ἀμέσως μιμήσεως ἐπιτρέπουσιν, ἀλλ' ἀναγκαίως μὰς πείθουσιν ὅτι ἡ σχέσις μετὰ τῶν δύο ποιητικῶν προϊόντων προέρχεται ἐκ ταυτότητος τῶν περιστάσεων ὑπ' αἷς αὐτὰ ἐγεννήθησαν, ἐκ τοῦ ὅτι κατ' ἐποχὰς ἀδιαπλάστου πολιτισμοῦ ἀνεφάνησαν μεγαλοφυεῖς ποιηταί, οἵτινες ἐξηγητήσαν τὰ ἀπλὰ ἄσματα, ὅσα ἀπήνησαν εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ, χωρὶς ὅμως νὰ νοθεύωσιν τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν ἀρέλειαν.

Εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦτον τῶν Ὀμηρικῶν βεβιασθῶν ὀρεῖλοι, ὡς πιστεύομεν, κυρίως τὴν δημοτικότητά τῆς ἢ Βολφιακῆς θεωρίας, καὶ αὐτὸς μόνος δικαιολογεῖ ὀπισθοῦν τὴν κρίσιν ἐκείνην, ἢς ἡ ἀτοπίαι ἤθελεν εἰσθαι ἀσυγχώρητος ἄλλως. Οὐδεὶς τὸν ὀρθῶν ὄντων ἔχων ἠθέλησεν ποτε παραδεχθῆ τοιαύτην ὑπόθεσιν περὶ τῆς θέσεως καμφοδίας τοῦ Δάντου καὶ τοῦ

ἀπολεσθέντος Παραδείτου τοῦ Μίλτωνος, καὶ ἂν ἐλλειπον περὶ τῶν ποιημάτων τούτων ὡς ἐπὶ τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας ἐξωτερικαὶ ἀποδείξεις. Ἀλλ' ἕκαστος ἠθῶσθη, καὶ δικαίως, ὅτι τὰ μεγάλα Ἑλληνικὰ ἔπη ἦσαν εἶδη ἀπύκτων δημοτικῶν, δηγομένων, ὡς πᾶσα δημοτικὴ ποίησις σεῖραν συμβάντων καὶ ἐπεισοδίων ἄτινα ἐδύνατο νὰ θεωρηθῶσι καὶ ὡς κωμωδία καὶ ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξαρτήτως ἄσματα. Ἐξ αὐτοῦ τοῦ Ὀμήρου μαθητόμεν ὅτι ὑπὸ τοιαύτην μορφῇ ἐψάλλον κατ' ἀρχὰς τὰς περιπτώσεις τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου ἀντιοῖ εἰσι ὁ Φάριος καὶ ὁ Δημόδοκος. Ἰπποκράτης δὲν ἦτον ποσῶς ἀπίθανος ἢ ἰδία ὅτι τινὰ τῶν ἀσυναρτήτων ποιημάτων τούτων συνεχωνεούθησαν εἰς ἂν συνεχῆς ἔπος, καὶ αἱ μαρτυρίαι ὅσας ἐπρέτεινεν ὁ Βόλριος ἐθεωροῦντο ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῶν ὀπαδῶν του ὡς ἀποδείξεις ὅτι τοῦτο τῶ ὄντι συνέθη ὡς πρὸς τὸν ἀκαρτισμὸν τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας. Παλαιότερον, δι' οὗ προεξεθέμεθα λόγους, τὰς ὑποτιθεμένης ἱστορικῆς τούτου ἀποδείξεως, οὐδὲ ὅπως ἀρνούμεθα ὅτι Ἰλιάς τις καὶ Ὀδυσσεΐα ἐδύνατο τῶ ὄντι νὰ παραχθῆ καθ' ἂν τρόπον προτεινεί ὁ Βόλριος. Ὅτι ὅμως διττυμωζόμεθα εἶναι, ὅτι ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδυσσεΐα ὡς κεκτῆμεθα σήμερον, δὲν παρεχθήσαν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, καὶ ὑπὲρ τοῦ διττυμωζομένου ἡμῶν πεποιθότως προτεινομεν τὴν μαρτυρίαν τῶν ποιημάτων αὐτῶν.

Δύναται δὲ οἱ ἀποδείξεις αἱ ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῶν μελέτης πηγάζουσαι νὰ διατρέθῶσιν εἰς τρεῖς κατηγορίας. α. τὴν ἐνότητα τοῦ μύθου καὶ τῆς διασκευῆς αὐτοῦ. β. τὸ συνεπὲς τῆς τῶν χαρακτήρων διαγραφῆς. γ. τὸ ὁμοίμορφον τοῦ ὕψους εἰς τὴν ἐυρυτέραν καὶ περιεκτικωτέραν σημασίαν τῆς λέξεως. Δὲν ὀυάμεθα νὰ παρακολούθησωμεν τὸν Κ. Μιούρ εἰς ὅλην τὴν βιβλίον καὶ ἀκριβεστάτην ἀνάλυσιν τῶν τριῶν τούτων κεφαλαίων, εἰ ἂν νικηφόρος πολεμῆ τῆ Βολφιακῆν σχολῆν, ἀλλὰ τὰς κυριωτέρας τῶν ἰδίων του θέλομεν ἐκθέσει διὰ βραχείων.

Ἐπὶ τοῦ πρώτου ζητήματος, τοῦ περὶ τῆς ἐνότητος τοῦ μύθου εἰς ἐκάτερον τῶν ποιημάτων, ἢ ἐργασία τοῦ Κ. Μιούρ εἶναι εὐφραστάτη καὶ κατονομαῖς. Οἱ κλειστοὶ τῶν νεωτέρων κριτικῶν, ἀπὸ τοῦ Βολφρίου μέχρι τοῦ Γράττου, ἐπιλυπραγμόνησαν κυρίως ἐρευνῶντες ἂν ἡ ἐνότης τῆς πράξεως εἶναι πλήρης, ἂν ἕκαστον μέρος δύναται ν' ἀποδειχθῆ ὡς ἀνήκον εἰς τὸ ὅλον, ἀναγκαίως διὰ τὴν πρόδοον τοῦ ποιήματος, καὶ διὰ τὸν σκοπὸν ὅν ὁ ποιητῆς δύναται νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἐπιτιθετο, καὶ φαίνονται συμπεραίνοντες ὅτι ἕκαστον μέρος μὴ ἀναγκαῖον εἰς τὴν συμπλήρωσιν τῆς πλοκῆς, πρέπει νὰ εἶναι ἔξην προσθήκη, καὶ ἐκομένως οὐχὶ προϊόν τῆς διανοίας τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ. Τὸ καθ' ἡμᾶς ὅμως ὁμολογοῦμεν, ὅτι ἡ τοιαύτη κριτικὴ μέθοδος ἀν καταλήτως ἐφαρμοσθῆ, δύναται νὰ ὀδοιξῆ ἀρέλειαν ἢ ἀτεχνίαν περὶ τὴν πλοκὴν τοῦ ποιήματος, οὐχὶ ὅμως ὅτι καὶ ἡ πλοκὴ αὐτῆ δὲν εἶναι ἢ πρωτότυπος, ὅποιαν συνέλαβεν αὐτὴν ὁ ποιητῆς. Ὁ Ὀμηρὸς ἴσως ἐλασθῆσθη ἐξακολούθησας τὴν Ἰλιάδα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἐκτοροῦ (δ) καὶ οὐδὲ ὅπως πιστεύομεν ὅτι τοιαύτη ἔσται ἡ γνώμη τῶν φιλοκάλων

αναγνωστών)· ἀλλὰ δὲν δικαιούμεθα ἐπὶ τούτῳ καὶ μόνῳ τῷ λόγῳ ν' ἀπορρίψωμεν τὰς δύο τελευταίας βραψωδίας τῆς Ἰλιάδος, περισσώτερον ἀφ' ἑαυτῶν ἐπιτρέπεται νὰ θεωρήσωμεν τὰ δύο τελευταία ἄσματα τῆς Φαρσαλιάδος ὡς ὑποβολιαῖα, ἐπὶ λόγῳ ὅτι ὁ Λουκανὸς ὤφειλε νὰ καταπαύσῃ τὸ ποίημα του εἰς τοῦ Πουμπηίου τὸν θάνατον. Τὸ ἀληθὲς ζήτημα εἶναι, ἂν τὰ διάφορα ποιήματός τινος μέρη αὐτῶ συνέχωνται πρὸς ἄλληλα, ὥστε νὰ φαίνηται ἀπαράδεκτος ἡ ἰδέα, ὅτι ἦσαν ποτὲ διακεκριμένα καὶ ἀνεξάρτητα· ἂν συνέωνται οὐχὶ δι' ἀπλῆς παραθέσεως, ἀλλὰ δι' ἀμοιβαίας σχέσεως καὶ ὁργανικῆς συμφύσεως.

Ἄς ἐφαρμόσωμεν τὸν ἐλεγχον τοῦτον εἰς τινὰ τῶν μερῶν ἐκείνων, ὅσα κατὰ τὴν Βολφιανὴν θεωρίαν, πιθανότερον δύνανται νὰ ὑποτιθῶσιν ὡς ὑπάρχοντά ποτε ὡς ποιήματα ἰδιόβρομα. Ὁ Κ. Μιούρ ἐκλέγει πρὸς τούτο τὴν Ἀριστεῖαν Διομήδους, ἣν ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἀναφέρουσιν ὑπὸ τὸν ἰδιαιτέρον τοῦτον τίτλον, καὶ ἦτις, ὡς ἐκ τούτου, πρέπει νὰ ὑποτιθῆ ὅτι πολλὰκις ἤθετο ἰδίως, καὶ ὑπὲρ τι ἄλλο μέρος τῆς Ἰλιάδος δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἰδιόβρομον ποίημα, ὡς τῷ ὄντι τὴν ἐθεώρησαν ὁ Ἔνιος καὶ ὁ Λαχυμάνος. Κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν διάταξιν τῶν βραψωδῶν περιλαμβάνει τὴν πέμπτην, καὶ μέρος τῆς ἐνάτης.

α Οἱ πρῶτοι στίχοι τῆς Ἀριστείας, λέγει ὁ Κ. Μιούρ, ῥίπτουσι τὸν ἀναγνώστην εἰς τὸ μέσον τῆς συμπλοκῆς, χωρὶς νὰ τῷ ἀναγγείλωσι αὐτὸ καὶ οὐτε διατὶ συγκροτεῖται ἡ μάχη, οὐτε τίνες οἱ διαμαχόμενοι, μόνον δὲ καὶ ἀπροσπελάτως ἀποφαινόμενοι ὅτι ἡ «Παλλὰς Ἀθήνη... ὄρασε μιν (τὸν Διομήδην) κατὰ μέσον, ἐνθα πλείστοι κλυέοντο. Τοιαύτη εἰσαγωγή προϋποθέτει προφανῶς ὅτι οἱ ἄκροαταὶ τοῦ ποιητοῦ γνωρίζουσι ἤδη περὶ μάχης τινος ἦτις ἤρχισε καὶ διεκόπη. β' Ὅτι ἡ μάχη αὕτη συνέθη ἐπὶ τὸν δλίγων ἐβδομάδων τοῦ Τρωικοῦ πολέμου ἐφ' ᾧ ὁ Ἀχιλλεὺς εἶχεν ἀποσυρθῆ ἀπ' αὐτοῦ, ταῦτο ἀποδεικνύει οὐχὶ μόνον ἡ ἀπουσία του ἀπὸ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἀλλὰ καὶ διάφοροι νύξεις περὶ τῆς αἰτίας αὐτῆς. γ' Αἱ θεότητες αἱ προϊστάμεναι τῆς μάχης· ὅταν διεκόπη κατὰ τὸ τέλος τῆς προλαβοῦσης βραψωδίας, ἦσαν ὁ Ἄρης ὑπὲρ τῶν Τρώων καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων. Ἐπομένως κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς βραψωδίας ταύτης, ἡ πρώτη τῆς Ἀθηνᾶς ἐπιμέλεια εἶναι νὰ μακρύνῃ τὸν Ἄρην ἀπὸ τῆς μάχης, καὶ νὰ παρήξῃ εἰς τὸν προσφιλεῖ τῆς ἧρωα ἐλευθερον τῶν κατορθωμάτων τὸ στάδιον. δ' Τὸ κυριώτερον συμβᾶν τῆς προλαβοῦσης βραψωδίας, εἶναι ἡ παῦσις τῆς ἀναχωρῆς μεταξὺ τῶν δύο στρατευμάτων διὰ τοῦ ἐπιβόλου τοξόματος τοῦ Πανδάρου. Τὴν ὕβριν ταύτην ἀναφέρει αὐτὸς ὁ Πάνδαρος μετὰ τὴν ἀνανέωσιν τῆς μάχης, ἐκφράζων τὴν λύπην του ὅτι δὲν ἐπέτυχεν ἐντελῶς· ὁ δὲ θάνατός του διὰ χειρὸς τοῦ Διομήδους εἶναι κατάλληλος τοῦ δράματος τοῦ καταστροφῆ. ε' Ὁ Διομήδης νικᾷ τὸν Αἰνείαν, καὶ κυριεύει τοὺς ἱππούς του. Τὸ ἄλλο δὲ τοῦτο μετὰ τῶν περιστάσεων δι' ᾧ τὸ ἀπέκτις ἀναφέρεται μετὰ ταῦτα ὑπὸ τοῦ νικητοῦ ἐν τῇ ἕκτῃ, καὶ πάλιν ἐν τῇ τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ

βραψωδία. ζ'. Ὁ Διομήδης τραυματίζει πρῶτον τὴν Ἀφροδίτην καὶ ἔπειτα τὸν Ἄρην. Τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο κατόρθωμα μνημονεύεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ ἐν τῇ εἰκοστῇ πρώτῃ βραψωδίᾳ. Ζ'. Ἡ Ἀθηνᾶ ὑπευθιμίζει τοὺς Ἕλληνας, ὅτι ὅταν ὁ Ἀχιλλεὺς συνεπολέμει μετ' αὐτῶν, ποτὲ οἱ Τρώες δὲν ἐτόλμων νὰ προκύψωσι τῶν πολῶν των.

« ὄρα μὲν ἐς πόλεμον πολέσκετο δῖος Ἀχιλλεὺς οὐδέποτε Τρώες πρὸ πυλῶν Δαρδανίδων οἴχνησκον.

Τὰς λέξεις δὲ ταύτας ἐπικυροῖ αὐτὸς ὁ Ἀχιλλεὺς ἐν τῇ ἐνάτῃ βραψωδίᾳ, καὶ οἱ λοιποὶ ἦρωες κολλαχοῦ. Η'. Ὁ Διομήδης καὶ ὁ Γλαῦκος μετὰ τὸν διάλογόν των συμφωνοῦσι νὰ μὴ ἀντιταχθῶσι τοῦ λοιποῦ εἰς μάχην κατ' ἀλλήλων ἐφ' ὅλης τῆς διαρκείας τοῦ πολέμου, καὶ εἰς τὴν συμφωνίαν ταύτην μένουσι πιστοὶ δι' ὅλης τῆς Ἰλιάδος. Θ'. Ὁ Πάρις, ὅστις φαίνεται λίαν ἐνεργὸς εἰς τὴν προλαβοῦσαν καὶ εἰς τὰς μελλούσας μάχας, εἰς ταύτην δὲν ἐμφανίζεται παντάπασι, διότι ἐν τῇ τρίτῃ βραψωδίᾳ, νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ Μενελάου, ἀπεκομίσθη ὑπὸ τῆς Ἀφροδίτης, ὅπως ἀνακαυθῆ εἰς τῆς γυναικὸς του τὸν θάλαμον. Ι'. Ἐπομένως ὁ Ἐκτωρ ἐπιστρέφω εἰς τὴν Τρωάδα ὅπως ἐξελείωσεν τὴν Ἀθηνᾶν, εὐρίσκει αὐτὸν παρὰ τῇ Ἑλένῃ, καὶ τὸν διατάττει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν μάχην. ΙΑ'. Ἡ Ἀνδρομάχη περιγράφει τὸν Ἀχιλλεὺς ὡς καταστροφέα τῆς πατρίδος τῆς. Τὸ κατόρθωμα δὲ τοῦτο ἀποδίδεται εἰς τὸν ἦρωα καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἰλιάδος. (Τόμ. Α'. σ. 253 — 255.)

Ἡ αὕτη συνέχεια μεταξὺ τῶν διαφόρων μερῶν (προσθετεῖ ὁ Κ. Μιούρ) δύναται νὰ καταδειχθῆ καὶ διὰ παμοκόλλων ἄλλων παραδειγμάτων. Δὲν ἀποδεικνύουσι δὲ μόνον αἱ προφανεῖς αὐταὶ σχέσεις ὅτι αἱ διαφοροὶ βραψωδία, ἢ τὰ διάφορα τεμάχια ἐγράψθησαν ἀνεκαθεν ὡς συναφῆ καὶ ἀδιάσπαστα μέρη ὅλου, καὶ οὐχὶ ὡς ἀνευάρτητα ἄσματα, ἀλλὰ σχεδὸν ἐπίσης ἰσχυρὰ, εἰ καὶ ἦσαν πρόδηλος, ἀποδείξεις τούτου εἶναι καὶ ἡ σιωπηλῆ προϋπόθεσις σχέσεων ὑφ' ᾧ ἐπάγονται αἱ ἐκτιθέμεναι περιστάσεις. Οὕτω παρατηρεῖ ὁ Κ. Μιούρ, ὅτι ἕκαστον μέρος τῶν δεκαεπτὰ βραψωδῶν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς δευτέρας μέχρι τῆς δεκάτης οὐδὲν, προϋποθέτει τὴν μῆσιν καὶ ἐπομένως τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἀχιλλεὺς ἀπὸ τῆς μάχης καὶ οὐδὲν μέρος αὐτῶν ἤθελεν εἶσθαι καταληπτόν, ἂν δὲν ὑπειθέτο ὅτι ὁ ἀναγνώστης γνωρίζει τὴν περίστασιν τῆς μῆσιν καὶ τῆς ἀπουσίας. Προφανέστατον δὲ τοῦτο γίνεται εἰς τὸ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις περίφημον χωρίον ὑπὸ τὸ ὄνομα Τειχοσκοπία. Τὸ ἐπισόδιον τοῦτο οὐδεμίαν περιέχει ἀναφορὰν πρὸς προηγηθέντα συμβᾶντα, ὡς τὰ χωρὶς ἂν προαναφέραμεν, οὐδὲ γίνεται ἐν τοῖς ἐπομένοις μνεῖα αὐτοῦ. Εἶναι πραγματικῶς ἐπισόδιον, καὶ, ἂν εἶχεν ἐλλείψει ἀπὸ τῆς Ἰλιάδος, οὐδεὶς ἤθελεν ἀσθανθῆ τὴν ἐλλείψιν του. Ἡ περιέργος ὁμοῦ περιστασις ὅτι μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν, οὗς ἀπαριθμεῖ ὁ Πρίαμος, ἐλλείπει μόνος ὁ Ἀχιλλεὺς, αὐτὴ ἀποδεικνύει ὅτι καὶ τὸ ἐπισόδιον τοῦτο ἐγράφη εἰδικῶς διὰ τὴν ἐποχὴν ἐφ' ἣς ὑποτίθεται συμβᾶντα,

καὶ διὰ τὴν τότε ἐπικρατοῦσαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων. Δυνάμεθα ἴσως νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι τοιαύτη ἐπιθεώρησις τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν, ἀκόμη, εἰ καὶ δυσκολώτερον τοῦτο, ὅτι καὶ ἡ δραματικὴ μορφή ὑφ' ἣν παρίσταται διὰ τῆς Ἑλένης καὶ τοῦ Πριάμου, ἀπετελεῖ κατ' ἀρχὰς ἀνεξάρτητον καὶ ἰδιόβρομον ἄσμα. Ἀλλὰ τότε διατὶ νὰ γραφῆ δι' αὐτὴν ἰδίως τὴν περίοδον; ἢ διατὶ νὰ παραλειφθῆ ὁ ἐξοχώτερος καὶ περιφημώτερος τῶν Ἑλλήνων ἦρώων, ἐκτός ἂν ὑποτιθῆ ὅτι ἡ σκηνὴ αὕτη συνέθη ἐπὶ ταύτης τῆς ἐποχῆς τοῦ πολέμου; Δύναται δὲ νὰ προστεθῆ ὅτι, ἀφ' οὗ πρὸ ἐννεᾶ ἐτῶν ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τῆς τείχης τῆς Τρωάδος, τότε πρῶτον ὁ Πρίαμος νὰ θέλῃ νὰ γνωρίσῃ τοὺς πρωτίστους αὐτῶν πολεμιστάς, εἶναι ὄχι μόνον προφανῶς ἀπίθανον, ἀλλ' ἤθελεν εἶσθαι καὶ ἀκόπως ἀτοπον, ἂν δὲν ἐξηγεῖτο διὰ τῆς ποιητικῆς ἀνάγκης, ἦτις ἀπῆται νὰ καταχωρισθῆ ἡ ἐπιθεώρησις αὐτῶν εἰς ὠρισμένην τινὰ θέσιν τῆς διηγήσεως.

« Ὁ θέλων λοιπὸν νὰ διασπᾷ τὴν ἀτομικότητα τοῦ Ὀμήρου (ἐξεκκολληθεὶ λέγων ὁ Κ. Μιούρ), πρέπει ἀναγκαστικῶς νὰ παραδειχθῆ καὶ τὰς ἀκολούθους παραδόξους καὶ ἀπίθανους ὑποθέσεις· πρῶτον, ὅτι ὅλοι οἱ ἄριστοι τῶν ποιητῶν, ὅσοι ἐξελέξαντο ὡς ὑπόθεσιν τῶν ἐπῶν των τὸν τρωϊκὸν πόλεμον, περιωρίσθησαν οὐ μόνον εἰς τὸ δέκατον ἔτος τῆς πολιουρίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν μῆνα τοῦ ἔτους ἐκείνου ὅστις διακρίνεται διὰ τῆς ἐριδος τῶν βραχιλέων· δεύτερον, ὅτι οἱ πλείστοι ἐξ αὐτῶν ἐξελέξαντο μεταξὺ τῶσων διαφόρων συμβᾶντων, κατὰ προτίμησιν τ' ἀναφερόμενα εἰς ἦτας τῶν συμπατριωτῶν των. Τρίτον, ὅτι πάντες οἱ δευτερεύοντες ποιηταὶ τῆς αὐτῆς ἀρχαιοτάτης περιόδου, οἷον ὁ Ἀρκίτιος, ὁ Στασίος, ὁ Λέττης, οἱ περὶ τοῦ αὐτοῦ πολέμου γράψαντες, περιωρίσθησαν εἰς μόνα τὰ προγενέστερα καὶ μεταγενέστερα αὐτοῦ συμβᾶντα. Γῶ δὲ ἡ βραψωδία ἀνωμαλία περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ μῦθου, ὅτι δηλαδὴ περιστρέφεται μὲγα μέρος αὐτοῦ περὶ τὴν ἦττον τῶν Ἑλληρικῶν ὀπλων, δύναται μόνον νὰ ἐξηγηθῆ διὰ τῆς ὑποθέσεως ὅτι ἀνεκαθεν ὡς κέντρον τῆς ὅλης Ἰλιάδος ἐτέθη ἡ τύχη καὶ ἡ ἐπιβρόχη τοῦ Ἀχιλλεὺς. Αἱ τὰς ἀποτυχίας καὶ ἦττας τῶν Ἑλλήνων ψάλλουται βραψωδίαί εἰσιν ἀναγκαστικῶς μέρη συμφοῦ τῆς Ἰλιάδος· ἐνῶ ἐξ ἐναντίας ἡ ἰδέα αὐτοτελοῦς ποιήματος καὶ ἄσματος οὐδεὶς ποτε ἐκτάσειας, ἀποκλειστικῶς τοιαύτην ἔχοντος τὴν ὑπόθεσιν, καὶ συντεθέντος ὑπὸ δημώδους Ἑλλήνου ποιητοῦ, φαίνεται τεραστία καὶ ἀπαράδεκτος.» (Τ. Α. σ. 256)

Δὲν δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν τὸν Κ. Μιούρ δι' ὅλων τῶν παραδειγμάτων δι' ᾧ ἀποδεικνύει τὸν αὐτὸν δι' ἐξουρισμόν· πρέπει ὁμοῦς διὰ βραχείων νὰ μνημνεύσωμεν ἐνὸς ἢ δύο μερῶν τῆς Ἰλιάδος καὶ ὄχι ἀσείας, ἅτινα φαίνονται ὑπὲρ τι καὶ ἄλλο μὴ συνεχόμενα μετὰ τῶν ἐπῶν ἐκείνων, καὶ διὰ τοῦτο πεποισθῶς ἐξεληφθησαν ὡς ποιήματα αὐτοτελῆ. Δὲν ὑπάρχει σχεδὸν μέρος τῆς Ἰλιάδος ὀλιγώτερον προφανῶς συνεχόμενον μετὰ τοῦ ὅλου ποιήματος, καὶ, εἰ τὸν νέον τοῦλάχιστον ἀναγνώστην, φαινόμενον κατὰ πρῶτον ὡς περιττότερον ἀπὸ τὸν κατάλογον τῶν νηῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ βραψωδίᾳ. Καὶ ὁμοῦς εἶναι ἀδύνα-

νά φαντασθῶμεν τὸ μέρος τοῦτο ὡς αὐτοτελές. Τοιαύτη ἀπριθμησις τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν, τῶν ὑπ' αὐτοὺς δυνάμεων, καὶ τῶν πόλεων παρ' ᾧ ἐπιμύθησαν, δὲν εἶναι ἀτοπος ὡς εἰσαγωγή εἰς τὴν μακρὰν ἀφήγησιν τῶν κατορθωμάτων αὐτῶν καὶ οἱ Ἕλληνες ἄκροαταί, οὐκ ὀλίγον ἐνδιαφερόμενοι εἰς τὴν ἀκριβολόγον ἐκείνην μνεῖαν αὐτῶν καὶ τῶν τόπων των, πιθανῶς δὲν δυσανασχέτουσι πρὸς αὐτὴν, ὡς τινες ἴσως τῶν νέων ἀναγνωστῶν, οὐδ' ἐθεώρουσι αὐτὴν ὡς μακρὰν περιττολογία. Ἄλλ' ὅσον καὶ ἂν ὑποθέσωμεν τοὺς ἀρχαίους διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐνδιαφερόμενους εἰς τὴν τοιαύτην ἀκράσιν, πάντοτε μένει ἀκατανόητον, τοιοῦτος κατάλογος ὀνομάτων, ὧν πολλὰ ἀφανῆ καὶ ἄσημα, ἀλλὰ καὶ αὐτόχρημα μυθικά, ν' ἀπετέλεσε ποτὲ αὐτοτελές ποίημα, ἀνεῦ ἄλλης εἰσαγωγῆς ἢ ἄλλου μέρους ἐπομένου αὐτῷ, ἔχων ἐπίσης ἀπροσπαράσκευον τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος ἀνάστιον, καὶ περιέχων οὐδὲν ἢ πίνυκα ὀνομάτων πολεμιστῶν, περὶ ὧν οἱ ἄκροαταὶ οὐδὲν ἤξευρον οὐδ' ἐμελλον νὰ μάθωσι τι. Ἔτι δὲ μᾶλλον ἀκατανόητον εἶναι ὅτι ὅλα τὰ πολυάριθμα κύρια ὀνόματα, τὰ σεσωρευμένα εἰς τὰς ὀλίγας ἑκατοντάδας ἐκείνας τῶν στίχων, μετ' ὅλων τῶν γενεαλογικῶν καὶ γεωγραφικῶν αὐτῶν περιστάσεων, ἀπαντῶνται ἐντελῶς τὰ αὐτὰ μετὰ τῶν αὐτῶν περιστάσεων εἰς ὅλας τὰς ἐπομένας βραψωδίας τῆς Ἰλιάδος. Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Βολφίου ἠθέλησαν τῷ ὄντι νὰ διαμπερηθῶσιν τὴν ταυτότητα ταύτην. Ἄλλ' ὡς ἀποδείξει αὕτης δύναται νὰ θεωρηθῆ ἡ μικρὰ τῶν προσπαθειῶν των ἐπιτυχία ἐπὶ τόσον εὐρυχωρῶν πεδίου καὶ τόσων πολυπληθῶν λεπτομεριῶν. Ἐξ ἐναντιαντικῆς μάλιστα δυνάμεως νὰ διαχωρισθῶμεν ὅτι ἡ τοιαύτη τῶν διαφόρων μερῶν περὶ αὐτὰ τὰ καλέκαττα ἐντελής ἀνταπόκρισις, δεικνύει προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν τοῦ ἀρχαίου ὀδοῦ, ὅποιον οἱ νεώτεροι ποιηταὶ δὲν δύνανται νὰ καυχήσωνται ὅτι κατέβαλον πάντοτε, ἦτις δὲ ἄλλως δὲν δύναται νὰ ἐξηγηθῆ εἰμὴ διὰ τῆς ὑποθέσεως ὅτι τὸν κατάλογον συνέγραψεν ὁ αὐτὸς ποιητῆς ὅστις καὶ ὅλον τὸ ἔπος. Προσέτι ἡ παράληψις καὶ ἐνταῦθα τοῦ Ἀχιλλεὺς καὶ τῶν Μυρμιδόνων του, ἀποδεικνύει ὅτι καὶ αὕτη ἡ βραψωδία ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀποχῆς αὐτῶν ἀπὸ τοῦ πολέμου. Ἦθελε δὲ ποτὲ τις ἀρχαῖος ποιητῆς ἐκλέξει αὐτὴν μάλιστα τὴν στιγμήν, ἂν ὁ σκοπὸς του ἦτον εἰς τινες ἐπολέμους περὶ τὸ Ἴλιον; (*)

(*) Ὁμοῦς, ἀλλ' ἐτι ἰσχυρότερον λόγῳ ὑπάρχουσιν ὑπὲρ τῆς Ἀσπίδος Ἀχιλλεὺς, ἦτις ὑπὸ πολλῶν τῶν νεωτέρων κριτικῶν ἐκνήρυχθη μέρος ἀγχετον πρὸς τὴν

(*) Ὁ Κ. Μιούρ προτείνει καὶ νέαν ἀπόδειξιν τῆς ἐνότητος τοῦ κατάλογου μετὰ τῆς Ἰλιάδος, τὴν περίστασιν δὲ ἡ Κυπρία (ἐν τῶν ἀρχαιοτάτων μετ' Ὀμήρου γραφέντων ποικιλιῶν) περιεχῆν ὁμοῦς κατάλογον μέρους τῶν Τρώων. Ἀλλὰ φαίνεται ληροῦσιν ὅτι ἐν τούτῳ εἶναι ἰσχυρὰ ἀπδείξεις ἐπὶ τῆς γνησιότητος τοῦ κατάλογου τῶν Ἑλλήνων, εἶναι ἐπίσης ἰσχυρὰ καὶ τὰ τῶν Τρωικῶν κατάλογον ὅστις περιέχεται ἐν Ὀμήρῳ. Αἰδοῦνται ὅτι αὐτοὶ ὑπάρχει ὑπὸ τὴν ἀσπιδὸν ὅστις περιέχεται ἐν Ὀμήρῳ. Αἰδοῦνται ὅτι αὐτοὶ ὑπάρχει ὑπὸ τὴν ἀσπιδὸν ὅστις περιέχεται ἐν Ὀμήρῳ. Αἰδοῦνται ὅτι αὐτοὶ ὑπάρχει ὑπὸ τὴν ἀσπιδὸν ὅστις περιέχεται ἐν Ὀμήρῳ. Καὶ αὐτοὶ δὲν εἶναι ὁ μόνος λόγος ἐν δυνάμει ν' ἀντιθέσωμεν κατὰ τοῦ Τρωικοῦ κατάλογον, ὅστις πιθανότατα φαίνεται μεταγενέστερος προσθήκη.

λοιπὴν Ἰλιάδα. Ἄλλ' ὁ Κ. Μιούρ κατέδειξε πόσον ἐπισημότερον εἰσάγεται τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο εἰς τὸ Ὀμηρικὸν ἔπος, ἅρ' ὅτι ἡ μίμησις αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀλικάδα, καὶ μετὰ πόσης θαυμασίας ἐπιμελείας καὶ ἐπιδεικτικῆς ὁ Ἕλληνας ποιητὴς προπροσεκύμασε τὴν λαμπρὰν περιγραφὴν ταύτην. Ὁ Ἀχιλλεὺς μανθάνει ὅτι ἀπώλεσε τὴν πανοπλίαν του, τὰ ἱερὰ ὄπλα δ' οἱ θεοὶ αὐτοὶ ἐδώρησαν τῷ πατρὶ του Πηλεΐ, συγχρόνως ἐνῶ μανθάνει τοῦ Πατρόκλου τὸν θάνατον, καὶ κατὰ τὴν συνέντευξίν του μετὰ τῆς μητρὸς του παραπονείται πικρῶς διὰ τοῦτο. Καὶ ὅταν ὁ ἕϊος ἐν τῇ ἀρμῇ τῆ; κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐδικήτεώς του τὸ λησμονῆ, ἡ θείης φυσικῶς τῷ ἐπιθυμῶντι ὅτι δὲν δύναται νὰ κινηθῇ ἄσπλος κατ' αὐτοῦ, καὶ τῷ ἐπὶ δρόμῳ νὰ τῷ φέρῃ ὄπλα κατεσκευασμένα ὑπὸ τοῦ Ἡραίστου, ἐν τῷ μεταξύ δὲ καὶ ὁ ἕϊος ἀποδίδει εἰς τὴν ἑλλησπιν τῶν πτελῶν του ὅτι δὲν δύναται νὰ βοηθήσῃ τοὺς Ἕλληνας πολεμιστάς, ὡς διετίττετο ὑπὸ τῆ; Ἡρας ῥητοῦς, ἀλλ' ἐβιάζετο νὰ τοὺς συνδράμῃ μόνον διὰ τοῦ τρόμου ὃν ἐνέπνευεν ἡ μεγάλη κραυγὴ του ἀπὸ τῶν ἐπαλλεξων. Μετὰ ταῦτα δ' ἔπειτα λεπτομερῆς διήγησις τῆ; ἀνάδου τῆ; Θέτιδος εἰς τὸν Ὀλυμπον, καὶ τῆ; συνεντεύξεως αὐτῆ; μετὰ τοῦ Ἡραίστου, καὶ ἀκριβῆς περιγραφὴ τοῦ ἐργαστασίου καὶ τῶν μηχανῶν τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν ἐπιμελῶν προπαρασκευῶν πρὸς παραγωγὴν μεγάλου τινὸς ἔργου, μέλλοντός τινος ἀριστουργήματος τοῦ θεοῦ ἀριστοτέχνου. Ὅλοι αἱ προδικήσεις αὗται (παρατρεῖ ὁ Κ. Μιούρ) δὲν εἶχον βεβαίως σκοπὸν νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἀπλὴ εἰσαγωγή τῆ; ἐν ὀλίγοις στίχοις διαλαμβανόμενης εἰδήσεως, ὅτι ὁ Ἡραίστος κατακτεῖται διὰ τὸν ἦρωα Ἀσπίδα, κρῆνος καὶ θάρακα, ἴσως καὶ μετὰ τῆ; νύξεως ὅτι ἡ πρώτη ἦτον ἐπίκομος.

Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι καὶ ἡ περιγραφὴ τῆ; ἀσπίδος ἀπατελεῖ μέρος τοῦ ἀρχικοῦ ποιητικοῦ σχεδίασματος τοῦ Ὀμήρου, ἢ νὰ συνδέσωμεν μετ' αὐτῆ; ὡς μέρος τοῦ αὐτοῦ ἀποτελοῦς ποιήματος, ὅλα τὰ προῤῥηθέντα χωρὶα τῆ; δεκάτης ὀγδόης βραψωδίας, ὅσα προφανῶς χρησιμεύουσιν ὡς εἰσαγωγικὰ τοῦ ἀμιμήτου ἐκείνου ἐπεισοδίου. Τινὰ αὐτῶν ὁμοίως εἶπὶ τόσον συμμῶς; συυφατμένα μετὰ τῆ; ὀλης διήγησεως, καὶ τόσον ἀναγκαῖα εἰς τὴν πρόσδον τοῦ μύθου, ὥστε φαίνεται ἐντελῶς ἀδύνατον ν' ἀποσπασθῶσιν οὕτως ἡ ἀσπίς πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ κλεῖς τῆ; δεκάτης ὀγδόης βραψωδίας καὶ ἡ μόνη ἄλλη δυνατὴ ὑπόθεσις εἶναι, ὅτι ὅλη αὕτη ἡ βραψωδία, μετὰ τῶν τριακονταενεῶν πρώτων στίχων τῆ; ἐπομένης, ἀποτελεῖ ποτὲ ποίημα κεχωρισμένον καὶ ἰδιοῤῥυθμον. Ἀλλὰ καὶ ἡ τελευταία αὕτη καταρῆγῃ φαίνεται ἀδύνατος εἶς αἰτίας τῆ; ἰδίας θέσεως ἢ ἐπὶ τῆ; βραψωδία αὕτη ὡς πρὸς τὸν ὅλον μῦθον τῆ; Ἰλιάδος. Αὕτη τῷ ὄντι εἶναι τοῦ δράματος ἡ ἀμμή, ἢ μετὰβασις ἀπὸ τῆ; μήνιος τοῦ Ἀχιλλεὺς εἰς τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ, καὶ ἐπομένως ἀναγκαῖαίτατον μέρος πρὸς σύνδεσμον τῶν δύο τούτων μεγάλων διαιρέσεων τοῦ ποιήματος, μεθ' ὧν ἐκατέρωθεν συνδέεται ἀδιαιρέτως.

Μεταξὺ τῶν πρωτίτων ἐπεισοδίων τῆ; Ἰλιάδος τὸ μόνον δυνάμενον τῷ ὄντι νὰ ἐκληρῆθῃ ὡς ὑπάρξας

ποτὲ αὐτοτελές, εἶναι ἡ δεκάτη βραψωδία ἢ ἡ Δολώνεια, ὡς τὴν δνομάζουσι συνήθως οἱ ἀρχαῖοι γραμματικοί. Ἀλλὰ τόσον ἐξιδιάζονται εἰς αἱ περιστάσεις ὡς πρὸς τὸ χωρίον τοῦτο, ὥστε οἱ αὐτοὶ λόγοι οἵτινες ἤθελον μᾶς πείσει νὰ θεωρήσωμεν αὐτὸ ὡς ἀποκεχωρισμένον, πρέπει νὰ μᾶς; κείτωσι περὶ τοῦ ἐναντίου ὡς πρὸς τὰ πλεῖστα τῶν λοιπῶν. Ἡ ἐντελής μόνωσις του ἀπὸ τὸ ἐπίλοιπον ποίημα παρετρήθη πρὸ πολλοῦ, καὶ ἐξηγήθη ὑπὸ τινων ἀρχαίων κριτικῶν ἤδη διὰ τῆ; ὑποθέσεως ὅτι ἐγράφη ὑπ' αὐτοῦ μὲν τοῦ Ὀμήρου, ἀλλ' ὡς κεχωρισμένον ποίημα, πρῶτον ἐπὶ Πεισιστράτου συμπεριληφθὲν εἰς τὴν Ἰλιάδα ὑποθέσεως περιέργου μάλιστα διότι εἶναι ἡ μόνη πρὸς τὴν Βολφειανὴν σχολὴν προσέγγισις ἢ εὐρίσκουμεν πρὸς τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς γραμματικοὺς. Ὁ Κ. Μιούρ ὁμοίως ὑπεραπτικεῖται, καὶ ὡς προνοῦμεν, ἐπιτυχῶς, τὴν Ὀμηρικὴν γνησιότητα τοῦ βίου; καὶ τῆ; στιχοουργίας τοῦ χωρίου τούτου, προσεπιφέρων, ὅπερ ὅμοια φαίνεται ὑπερβολῆ, ὅτι ὀλίγα μέρη ἀμφοτέρων τῶν ἐπῶν ῥίνονται ἀξιώτερα γνησίας Ὀμηρικῆ; καταγωγῆς ἐξ ἐναντίας ὁ Κ. Γρῶττος ἀκριβέστερον ἐκπράζει τὴν ἐντύπωσιν ἢ ἡ βραψωδία αὕτη ἀποτελεῖ, ὅταν λέγῃ ὅτι φαίνεται ἐκρεῦστα ἐκ ταπεινοτέρων ἐμπνεύσεως, καὶ ὁμοιογενῶν ὅτι τὸ κατ' ἡμᾶς ἡ Ἰλιάς δὲν θὰ ἐδλάπτετο ἂν ἐστρεφεῖτο τοῦ χωρίου τούτου. Ἀλλὰ τὸ αὐτὸ δὲν δύναται ἄρα νὰ ῥηθῇ περὶ διαφόρων μερῶν ὅλων τῶν μακρῶν ποιημάτων; Καὶ εἶναι δυνατὸν ν' ἀπατηθῇ καὶ πρὸς αὐτοῦ τοῦ Ὀμήρου νὰ ἦναι πάντοτε ἴσο; πρὸς ἐκατόν;

(Ἀκολουθεῖ).

ΙΝΑΙΑ.

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ἰδε Φυλλάδ. ΚΑ')

« Καὶ κατὰ πρῶτον εἰρήλομεν εἰς ὄδον πλατεῖαν καὶ πολυάνθρωπον. Ὁρατὰ κτίρια Μαυρουσιανὰ, καὶ θόλοι κατὰ τὸν Ῥωσικὸν βυθμόν, καὶ μιναρέδες ἀναρίθμητοι ἐφαίνοντο πανταχόθεν. Ἰππεῖς φοροῦντες κασιμίρια καὶ ἐνδύματα χρυσοῦράντα, καλπαζόντες καὶ ὀδηγούμενοι ὑπὸ πεζῶν λοχγοφόρων ἢ κρατούντων σπῆθην γυμνῆν, ἄλλοι καθήμενοι ἐπὶ χρυσοῦν φορέων ἀνοικτιῶν, εἰς χεῖρας ἔχοντες μικροὺς ναργιλίδας, καὶ περιρρουρούμενοι ὑπὸ πλήθους ὑπηρετῶν πεζῶν ἢ καθήμενων ἐπὶ καμήλων χρυσοπρατίνων, σωρῶς ἑλεφάντων πυργοφόρων, ἐπ' ὧν ἀνεπαύοντο Ἰνδοὶ κωνίζοντες καὶ συνδιαλεγόμενοι, καὶ στίφη Ἀφγανῶν ἀγγύρων σιοιμένων ἐπὶ καμήλων γιγαντιαίων, διεσταυροῦντο ἀνάως. Πρὸς τὴν ἄκρην δὲ τῆ; πλατείας καὶ εὐρυχώρου ταύτης ὁδοῦ, ἴδον πύλην μεγαλοπρεπεστάτην Μαυρουσιανῆν, πέραν τῆ; ὁποίας ἀνυψοῦντο μιναρέδες περικύμοφοι καὶ θόλοι ὀλόχρσοι ὡς οἱ τοῦ ἐν Μόσχῃ Κρεμλίνου.

Ἡ πόλις Λουκνήη κατοικεῖται ὑπὸ τριακοσίων

χιλιάδων ψυχῶν. Ὁ βασιλεὺς ἔχει πολλοὺς θρόνους, εἰς δὲ μόνον ἐξ αὐτῶν τὸν ὁποῖον ἐπισκέφθη, χρῆστέουτος καὶ ἀδαμαντακόλλητος, ἔχει ἀξίαν ἐπὶ τὰς τεχέδων ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Τὰ δημόσια εἰσοδήματα ἀναβαίνουν εἰς τεσσαράκοντα καὶ ἐπέκεινα ἐκατομμύρια δραχμῶν, οἱ δὲ Ἀγγλοὶ βεβαίωσιν ὅτι, ἂν ἦσαν κύριοι τοῦ βασιλείου αὐτοῦ, ἤθελον εἰσπράττει ἑκατόν.

Ἐπισκέφθη καὶ τὸν βασιλικὸν κῆπον ὁποῖα ἀφρονία βόλων, ἰσχυρῶν, πορτογαλλεῶν καὶ κυπαρισσῶν ἢ Νομίζεις ὅτι εὐρίσκουσι εἰς τὴν Σικελίαν. Καὶ ἀνὰ μέσον ὅλων αὐτῶν, βλέπεις χαριέστατα σκηνώματα ἐκ μαρμάρου λευκοῦ, καὶ λουτρά παντοδαπά. Ἐνίοτε ἐπισκέπτεται αὐτὸν καὶ ὁ βασιλεὺς μετὰ τὸν γυναικωνίτιόν του. Ὁ κηπουρὸς, ὅστις εἶναι ἐκ τῶν ἐπισήμων τῆ; Αὐλῆ; ἀπερονοῖτο ὅτι βασίσις Ἑλλῶσιν εἰς τὸν κῆπον οἱ οὐρὶ τοῦ παιδισκῆ; καταπατοσῆ; καταστρέφουσιν, ἐκρίζουσι τὰ ἄνθη, καὶ ῥυπαίνουσι τὰ σκηνώματα.

Μετὰ τὸν κῆπον ἐπισκέφθημεν τοὺς βιονέριους τοῦ βασιλείου, φυλαττομένους ἐντὸς περιβόλου ἔκτου ὑπάρχει τὸ μαυσωλεῖον τοῦ προσφιλοῦς Ἰκίου του, καὶ μετὰ ταῦτα τοῦ; ἐλεφάντας αὐτοῦ, ἀριθμουμένου περὶ τοὺς τετρακοσίους. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἕκαστος τῶν μεγιστάνων τῆ; Λουκνήης ἔχει ἀνὰ δεκά.

Καθ' ἡν στιγμὴν γράφω τὴν παρούσαν, ψιττακοὶ ἄγριοι καθηκτοὶ ἠσυχῶς πρὸ τῶν παραθύρων μου διότι εἰς θίαν τὰς Ἰνδικὰς πόλεις οἱου δὲν ἐκτείνεται τῶν Ἀγγλῶν ἡ ἐξουσία, δὲν τοὺς φοβέουσι.

Μετὰ ταῦτα εἰρήλομεν εἰς τὸ μαυσωλεῖον ἡγεμόνος τινὸς, ἢ μᾶλλον εἰς ἐξαιτίαν αἰθουσαν μαρμαρίνην οἱου τρεῖς μολλάδες ἀνεγίνωσκον τὸ Κοράνιον, εὐχόμενοι ὑπὲρ ἀνακούσεως τῆ; ψυχῆ; τοῦ ἀποθανόντος. Οἱ μολλάδες, ἅμα ἰδόντες ἕξινους διεκοφῆν τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ στρεφόντες πρὸς ἡμᾶς, ἀπέβαλον τὰς διόπτρας των. Ὁ πρέσβυς τῆ; Ἀγγλίας οὕτως με συνώδευε, χαίρειντας αὐτοὺς, τοὺς παρεκάλεισε νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν ἀνάγνωσίν των. Περὶ τὸ μαυσωλεῖον τοῦτο, κείμενον ἐν τῷ μέσῳ ἀπεράντου περιοχῆ; ὑπάρχουσι σχολεῖα τῆ; Περσικῆ; ἐπιμαρτυροῦντα ὅτι ὁ ἐν μακαρίῃ τῇ λήξει ἡγάπα τὰ γράμματα.

Ἐπισκέφθη καὶ ἄλλο μαυσωλεῖον βασιλείου, ἐν τῶν τοῦ ὀκταῦ ἴδον σημαίας ἀρχαιοτάτας, πολὺ περιέργους, ἐχούτας ἐπὶ κορυφῆ; πλάκας ἀργυρᾶ; ἢ σιδερεᾶ; καὶ χεῖρας γιγαντιαίας. Τὸ κεφαλοδέσιμον τοῦ ἀποθανόντος εὐρίσκετο ἐκεῖ. Καὶ δύο τίγρεις ἀργυρεαί, μεγέθους φυσικοῦ, ἀξιολόγως κατεσκευασμένα, ἴσταντο ἐκκατέρωθεν τῆ; λάρνακος ἢ τοῦ σαρκοφάγου, κατεσκευασμένου με κασιμίρια καὶ ἄλλα ὑφάσματα περιχρυσᾶ; τὸ ξίφος καὶ ἡ κατάμαυρος ἀσπίς του ἔκειντο ἐπὶ τοῦ τάφου. Παρέκειντο δὲ καὶ ἴσσοι τεσσαρες ἀργυροῦτεκτοι, ὕψος ἔχοντες τραπέζης, καὶ βασιλεύοντες ὑπὸ οὐρὶ πτερυγοφόρων καὶ Βαχαδαύρων, ἢ ἡμιθέων τῆ; Ἰνδίας.

Ἐνῶ μίαν τῶν ἡμερῶν κατέβην τοῦ ἐλεφάντος μου διὰ νὰ ἔγνογραφῆσω κάμηλον ἐφ' ἧ; ἐκάθητο Ἰνδὸς ὅστις σταθείς με ἠτένιζεν, ἤκουσα θόρυβον καὶ

βοὴν πολλήν, καὶ ἔβον στίφος ἀνθρώπων φερόντων ξίφη γυμνά καὶ ὀρμώντων δραμαίως κατὰ τοῦ λαοῦ. Οὗτοι διαδάντες πλησίον μου μ' ἐχαιρέτισαν. Καὶ οἱ μὲν ἐνράτουσαν βρόδους ἀργυρεᾶ; οἱ δὲ σημαίας ἐκυρῶν, καὶ ἄλλοι λόγγης, σκάθας, τηλεβόλα, πέξα, βέλη καὶ ἀσπίδας. Τέσσαρες δὲ δραμάδες φέρουσαι στρατιώτας παρεκολούθουν αὐτοῦς. Μετὰ ταῦτα ἐβῆν λαμπρὰ συνοδία ἰππέων, προηγούμενη τοῦ διαδόχου τοῦ βασιλείου καθήμενου ἐπὶ φορέϊον ἀνοικτοῦ, ὅστις, ἅμα δινοῦν, ἔστειλε πρὸς ἐμὲ δύο ἐκ τῶν δαυδῶν του διὰ νὰ ἐξετάσωσι τὴν ἡμῆν. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι δὲν ἀπεκρίθη, εἰς αἰτίας ἀπλουστάτης . . . ὡς μὴ γνωρίζων τὴν Ἰνδικήν.

Μετὰ ταῦτα ἤρχοντο τρεῖς ἐλεφάντες, ὁ μὲν σκηνώματα λαμπρῶν ἐπὶ τῆ; βραχέως, ὁ δὲ ὀψηρέτας τρεῖς φέρων, καὶ ὁ τρίτος κλίμακα δι' ἧ; ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον οἱ ἀναβάται τοῦ πρώτου. Μετὰ τὰ τρία ταῦτα ζῶα, ἔβησε τρέχον ἀπὸ βυθῆρος ἀπόπαυσμα οὐστάρων κωμικωτάτων, φερόντων σημαίας μικρᾶς, καὶ περικεφαλαίας ὁμοίας ἐκείνων αἰτινες ἦσαν τὸ πάλαι ἐν γῆρῆτι εἰς τὴν Ἰνδικήν.

Ἐνταῦθα καθὼς καὶ εἰς τὰς πλεῖστον μέρη τῶν Ἰνδιῶν, οἱ ἐντόπιοι δοξάζουσι ὅτι ὅλη ἡ Ἰνδοῦπη κατοικεῖται ὑπὸ Ἀγγλῶν. Κατὰ τοὺς Ἰνδοὺς, Ἑυρώπη καὶ Ἀγγλίς εἶναι τὸ αὐτό. Ἐάν, περ' εἰπεῖν, διμιλῆος πρὸς αὐτοὺς; περὶ Ῥώσων, ὑποθέτουσιν ὅτι αὐτοὶ συγχροτεῦσι φυλῆν ἀνήκουσαν εἰς τὴν Ἀγγλίαν!

Ὅτε κατὰ πρῶτον ἐπιχειρήσωμεν νὰ γράψωμεν περὶ Ἰνδίας, εἰπομεν ὅτι, καὶ χωρὶς νὰ σκευθῶμεν ἀπὸ τῶν σκίμπερᾶ; μας, καὶ χωρὶς νὰ δαπανήσωμεν εἰρηὶ ὀλίγας τινὰς δραχμάς, (δεκαεὶξ μόνον!) μανθάνομεν πολλὰ περίεργα τοῦ περιέργου ἐκείνου τόπου. Καθὼ Ἕλληνας γνωρίζων καὶ ἔχων τὰς ἕξεις τῶν δημοσίων μου, καὶ κρίνων ἐκ πείρας περὶ αὐτῶν, πιστεύω ὅτι δὲν τοὺς εὐταρεστεῖ ἡ διπλῆ αὕτη οἰκονομία. Ἀλλ' ἂν ἀπεφαινόμην νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὰ θαυμάσια πόλεις, τῆ; Ἀρχῆρης ἐξ ὑποθέσεως, ἀμαχούσης μὲν πρὸ μικροῦ, καταστροφείτης δὲ, ὅχι ἀπὸ λοιμῶν, λιμῶν, σεισμῶν, καταποντισμῶν, ἢ ἐμφύλιον πόλεμον, ἀλλ' ἀπὸ τῶν λεγόμενων κατὰ τὴν Ἑυρώπην πολιτισμῶν, τότε, καὶ τὰς ἕξεις ταύτας ἂν ἠρηνοῦσα; ὀλοῦσα; καὶ τὸ γλωσσόκομον ἂν ἠνοίγωμεν, καὶ τὰς οἰκιακὰς ἐμβάδας ἂν ἀπεβάλλομεν, πῶς ἠθέλομεν κατορθώσει νὰ εὐχαρισθῶμεν τὴν περιέργειάν μας; Οἰλομεν ἄρα ἀναγκασθῆναι νὰ παρακολουθήσωμεν καὶ πάλιν τὸν Ἑλλῶνα περιηγητῆν, καὶ ἐλαττοῦντες κατὰ δεκά ἐτη τὴν ηλικίαν μας, καὶ ταχυδρομοῦντες μετ' αὐτοῦ, νὰ μεταβῶμεν πρὸ τῶν κατακτητῶν Ἀγγλῶν εἰς τὴν Ἀρχῆρην.

Ἀλλὰ πῶς θέλομεν ταχυδρομησεῖ; τὰ μέσα τῆ; συγκοινωνίας κατὰ τὴν Ἰνδιαν δὲν εἶναι ὅποια κατὰ τὴν Ἑυρώπην. Ἐνῶ ἐνταῦθα ἡ ἐπιστήμη ἀγωνίζεται ν' ἀντικαταστήσῃ εἰς τὰ ζῶα τὰς μηχανὰς, διὰ ν' ἀπελευθερώσῃ τοῦ ζυγοῦ τὰ πλάσματα τοῦ θεοῦ, ἐκεῖ ἔξ ἐναντίας, ὅχι πλέον τὰ ἄλογα ταῦτα πλάσματα, ἀλλ' ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ὁμοίωσις τοῦ Ὑψίστου, ὑποβάλλεται εἰς ἔργα κτηνῶν. Τὸ ὄχημα ἐφ' οὗ οὐδ' οὐδ' προτείνω νὰ ἀναβῆτε, εἶναι ἀπλοῦν φορεῖον, καὶ οἱ ἑλκόντες, ἢ μᾶλλον οἱ βασιλεύοντες αὐτὸ, εἶναι . . . ἄνθρωποι! Ἐξ φε-

ρεαφόροι κρατούσι συνήθως αυτό, και εξ άλλου συμβαδίζουσι δια να τούς διαδεχθώσιν, ενώ έβδομός τις προπορεύεται την νύκτα πυρσοφών. Μεταλάσσονται δέ κατά διαστήματα, ως μεταλάσσονται οι ίπποι εν Εβρώπη, καθ' ώριμένους σταθμούς. Πολλάκις όμως μένουσιν οι αυτοί, μάλιστα την νύκτα οτε ο καύσων είναι μετριώτερος, διατηρούντες πάντοτε την αυτήν προθυμίαν, ενισχυόμενοι αμοιβαίως διά προτροπών, ένιστε δέ και δι άγμάτων μονοτόνων. Οι φιλόπονοι αυτοί Ίνδοι, ήπιοι, πρᾶσι, και ανταγαπώμενοι ως α δελφοί, είναι τοσούτω άφρωσιωμένοι εις τό επάγγελμα των, επάγγελμα τής φυλής των αυτής μεταδιδόμενον εξ άμνημονεύτων χρόνων από πατρός εις υιούς, ωστε επ' αιδενί λόγω δέν συγκατατίθενται να μετέλθωσιν άλλο σημειωτέον δέ οτι τοιαύτη μεταβολή άπαγορεύεται και από αυτήν την θρησκείαν των επί ποινη άτιμώσεως. Η τροφή των είναι άπλουστάτη και οσον ενδέχεται λιτή τρώγουσιν όριζιον και πλακουντάρια εκ κριθής, ένιστε δέ και όπωρας, και λάχανα, και κάλαμον ζαχάρως. Έάν δέ θέλωσιν, έχουσι την άδειαν να φάγωσι και κρέας προβάτειον.

Επί τοιούτων λοιπόν φορέων αναβάντες, και υπό τοιούτων ανθρωπομόρφων ίππων φερόμενοι, άς περιεργασθώμεν οσα Ίδε και ο περιηγητής ήμῶν, και άς ακούσωμεν πώς διηγείται αυτά· άλλ' άς ένθυμώμεθα πάντοτε οτι αι περιγραφάι του άφορώσι πράγματα υπάρχοντα πρό τής έκπορθήσεως τής Λαχόρης υπό των Άγγλων.

« Βρῆσασα, λέγει ο περιηγητής, εις τό στρατόπεδον του Κ. Κλέρκ, πρέσβευς τής Άγγλίας, κατεσκευασμένον έντός τής Λαχορικῆς επικρατείας. Οτε την παρελθούσαν έπέραν άνέβην εις τό κενοφανές δχημά μου άπεκοιμήθην εύθύς. Ωνειρεύθην δέ οτι με άνεβίβαζον εις όρος ύψηλότατον, οτι πολλάκις οι φορεαφόροι όλισθαίνοντες κατεκρημνίζοντο μετ' έμου, οτι άνεσηκόνοντο, οτι επθάσαμεν εις μέρος ύψηλόν όπου ο άήρ ήτον οξύτατος, και οτι εισήλθομεν εις πόλιν έξαισίαν, οτι ή πόλις, έρημος την ώραν εκείνην, έφρουραίτο υπό στρατιωτών έρίππων, και οτι ξενοδόχος τις Γάλλος ήλθε να με ύποδεχθῆ. Τήν στιγμήν εκείνην έξύπνησα· ήνοιξα την θυρίδα, κατέβην, και τί ίδον; Ήμην περιεκυκλωμένος από δρυϊδας πυρσοφόρους, εν μέσω πεδιάδος έρήμου, οτινες έμελλον να διαδεχθώσι τούς φορεαφόρους μου. Ένώ εξέταζον διά του βλέμματός τα πρόσωπά των, αυτοί με ήτένιζον επίσης με ήθος άπορίας και τρόμου, ως άν έδλεπον μορμολύκειον· όταν δέ επροχώρησα προς τινά εξ αυτών, αυτός άπεμακρύνθη εν άκαρεί· ίσως δέν είχον ιδεί άλλοτε Βάρωπατον, και μ' εξέλαβον ως ον άλλης φύσεως. Αναβάς εκ νέου εις τό φορεϊόν μου, άπεκοιμήθην και πάλιν· άλλ' αίφνης μ' έξύπνισε κλόνοσ σφεδρός· τό φορεϊόν είχε πέσει από τās χείρας των ίπποζυγίων μου, τα όποια έσπευδον να τό σηκώσωσι φοβούμενα μη δργισθῶ· τοῦτο δέ με συνέβη τρίς την νύκτα εκείνην. Τό πρωτ, μετά την ανατολήν του ήλιου, είδον βερίθουσαν την πόλιν έλεφάντων, ίππων, και ίππέων, και μετ' όλίγον έφθασα εις τό στρατόπεδον. »

« Αλλ' έπειδή ένταῦθα ο περιηγητής μας, παραιτούμενος των περι εθίμων και περί των καλλωνών τής ένδικῆς φύσεως περιγραφών του, βυθίζεται εις ουζήσεις πολιτικές, και εξετάζει τās μεταξὺ του β. α. σιλέως Σίρ-Σίγκ, και του πρέσβευς τής Μεγάλης Βρετανίας σχέσεις, ήμεις, μη θέλοντες να σφετερισθώμεν δικαιώματα πολιτικών έφημερίδων, και ούτω, αντί να έρεθίσωμεν την περιέργειαν, ή να διαπειλωμεν κατά μήκος τα χείλη των φιλομειδών άναγνωστών μας, να γείνωμεν αίτιοι να άναπετασθώσιν άνω και κάτω ως φρέατα πλατύστραμα, παραιτούμεθα τής επαναλήψεως των συζητήσεων τούτων, και παρακολουθώμεν αυτόν παρουσιαζόμενον εις την Λαχορικήν Αύτου Μεγαλειότητα, όπου άλλως θέλωμεν άπαντήσει και αιδις τον τρομερόν ταῦτον Κ. Κλέρκ.

« Οποϊόν θέαμα! λέγει μόλις επίστευσον την μαρτυρίαν των οφθαλμών μου. Πάντα ήταν περιλαμπή λίθοι πολύτιμοι, και χρώματα ζωηρότατα ήστραποβόλου πανταχόθεν. Εισήλθομεν εις κήπον άπειρόν, χλοερότατον και μεστόν ανθρωπων κιτριών, έρυθρών, λευκών, ροδαρών, χρυσών, έπαργύρων, πρασίνων, και κυανών, όλων δέ πανόπλων και φερόντων θώρακας άδαμαντοκολλήτους, και ιμάτια άλλοκάτου σχήματος. Οταν εφθάσαμεν εστηκώθησαν άπαντες, μεταξύ δέ αυτών ήτο και ο τεσσαρακονταύτης βασιλεύς, παχύς, μικρός, άσχημος, και καταπεφορισμένος από λαμπροτάτους πολυτίμους λίθους. Έλθόν εις συναπάντησίν μας ήστράθη τον Κ. Κλέρκ, μās προσεκάλεσε να καθήσωμεν επί θρανίων άργυρών, αυτός δέ και οι ευνούστεροι του εκάθησαν άπέναντι, επί άλλων κατεσκευασμένων εκ φλωρίων άλλανδικών αναλυθέντων επί τούτω, στήριξαντες τούς πόδας επί θρανιδίων επίσης χρυσών. Τα φλωρία ταῦτα, φερόμενα επίτηδες εις Λαχόρην εκ τής Βομβάνης επί καμήλων και ήμιόνων, μεταβάλλονται εις σκεύη οικιακά. Αφ' ής στιγμῆς επεζύσωμεν, εβαδίζομεν επάνω σαλλών κασιμερίων. Καθήσαντες έντός στοάς σκηνώματος πεπαλαιωμένου, παρετήρησα, οτι όλαι αι δίοδοι, αι δενδροστοιχίαι, και αι πλατεΐαι, εν ένι λόγω, όλα τα μέρη οσα έδλεπον οι οφθαλμοί μου, ήσαν εσκευασμένα με σά.λια πολυτελή. Ίπποι δέ μεγαλοπρεπώς συνεσκευασμένοι έσπαδάζον επ' αυτών. Ο κήπος ήτο πλήρης στρατιωτών σεσωρευμένων κατά γῆς, και φερόντων βέλη, τόξα, ασπίδας, ξίφη και παραβόλα. Μετά τās μεταξὺ του βασιλέως και του Κ. Κλέρκ συνδιαλέξεις, επέρθησαν ένώπιόν μας τα δῶρα τής Άγγλικῆς κυβερνήσεως, ήτοι σπάθη, έγχειρίδιον, ύφασματά τινά, και ίπποι βαδίζοντες επί σαλλών. Αλλ' ο βασιλεύς μόλις έρρίψε τό βλέμμα επ' αυτών. Και όμως τα δῶρα ταῦτα έσήμαινον οτι ή Άγγλική κυβερνήσις τον ανεγνώριζεν ως ήγεμόνα· άλλ' αι αὐλικαι διατυπώσεις τής Λαχόρης άπαιτούσι την φαινομένην ταύτην άδιαφορίαν. Έν τῶ μεταξύ τούτω, ανθρωποι τής εσχάτης τάξεως προσερχόμενοι ανά εις, και κύπτοντες εδαφιαίως την κεφαλήν, είδον προς αυτόν δύο ή τρεις ρουπιέδας· οδτος δέ λαμβάνων αυτούς μηχανικώς πως, τούς έρρίπτε πλησίον του θρανίου του. Ο βασιλεύς εξεπλήρου ούτω πως καθή-

κοντα εστράκτορος. Μετά ταῦτα, λαβών από την χείρα τον Κ. Κλέρκ, τον ώδήγησε προς τό άπέναντι μέρος του σκηνώματος, διά να δείξῃ προς αυτόν τούς ίππους του. Τό έδαφος ήτο και εκεί κεκαλυμμένον από σά.λια· εισήγοντο δέ οι ίπποι, οί εις μετά τον άλλον, κεκλεισμένους έχοντες τούς οφθαλμούς. Του πρώτου τό φάλαρα συνέκειτο εκ μακράγων και μαργαριτών εξαίσιου μεγέθους· τό έρίππειον ήτο χρυσεόν, και τό έμπροσθεν σφίριον εζηματίζετο από σμάραγδον μέγαν ως μήλον. Ούτω πως έστολισμένον, ο βασιλεύς διετάξε να τον ένβλιψωσιν έντός δεξαμενῆς· ακαθάρτου, τής όποιας τό ύδωρ έφρασε μέχρι των γονάτων αυτού· άλλ' ο ίππος εξαγριωθείς επεδόθη εις τοιαῦτα και τοσαῦτα λακτίσματα, ωστε τό πολύτιμον έρίππειόν του κατεβράχη όλόκληρον. Έν τοσούτω εφάνη και δεύτερος ίππος λευκός, μέγιστος, τούς πόδας έχων ερυθροβαφεΐς μέχρι γονάτων, και φερων περι τον τράχηλον, την κεφαλήν και τα στέρνα, κοσμήματα χρυσά και άνθρακας ύπερμεγέθει. Μετά ταῦτα έφερον και τρίτον ίππον ώραιότατον και ποικιλοβαφῆ, και ακολουθῶς πλήθος άλλων. Οιοι δέ έρρίπποντο, κατά διαταγήν άνατορικῆν, έντός τής δεξαμενῆς, και άνεσύροντο μετ' όλίγον. Έπιστρέφοντες δέ άλλης οδοῦ εις τήν θέσιν όπου εκάθημεθα κατ' άρχάς, διήλθομεν διά πλήθος ανθρωπων κομφῶς ένδεδυμένων, και δι' ορχηστρίδων έτι κομφωτέρων, των όποιων αι βίνες ήσαν πλουσιώς κεκοσμημένα. Έπειδή δέ εφόρουν αναξυρίδας στινάς και ιμάτια βραχέα, τās εξέλαβον κατά πρώτην όψιν οι άνδρα.

« Χθές τό έσπέρας ενώ έγραφον έντός τής σκηνῆς μου, ειδοποιήθην οτι έζήτει τι· να με διμλήτῃ. Μετ' όλίγον δύο ανθρωποι περιεκαλυμμένοι, εξ ών ο εις ήτο φακίρης, και ο άλλος γυνῆ μεγαλόσωμος, κρατούσα πυρσούς, και την βίνα, τās παρεΐας, τα ὡτα, και τό μέτωπον έχουσα κατεστολισμένα, άνοίξαντες τό παραπίεσμα ειτήλιον. Και πρώτον μόν ή γυνή ήρχισε να με άποτεινή με φωνήν δεξιάν, παρακλήσεις ή παράπονα· άλλ' αίφνης στραπεΐσα απέβαλε τό κάλυμμα τής και μετεμορφώθη, ωστε αντι γυναικός ίδαν φακίρην όλόγυμνον, ρωμαλίον, και μακρόκομον, χειρονομούντα και φονάζοντα. Έκ τούτου ένόησα οτι ήσαν μιμοι. Σήμερον επανήλθε δις ο εις εξ αυτών εις την σκηνήν μου κορυθαντιών και υβρίζων με· και πρώτον μόν έφερε γενειον μακρόν επείσακτον, δεύτερον δέ στολήν βασιλικήν ολοκέντητον και πλουσίαν.

« Τήν εποΐσαν μās προσεκάλεσεν ο βασιλεύς να τον συνοδεύσωμεν εις τό κυνήγιον. Θέλεις δέ έννοήσαι όπόσο ήμεθα εταν σε είπω οτι τό μέτωπον τής φάλαγγός μας συνεκροτειτο εκ πενήκοντα έλεφάντων, πλουσίως συνεσκευασμένων και περιχρύτων, επ' ών εκάθημεθα, και οτι προηγούντο και είποντο ήμῶν στίφη ίππέων μεγαλοπρεπεστάτων, και πλήθος πεζών φερόντων έρακας περι τούς πεντακοσίους. Κατόπιν ήρχετο τάγμα στρατιωτών τακτικῶν, κρουτίων τύμπανα και σαλπικόντων. Ο βασιλεύς έπυροδολει συνεχῶς, και ποτέ σχεδόν δέν ήτόχησεν· έρρίπυσε δέ εκατοντάδας ορύτύγων. Προχωρήσαντες εις μέρος δασώδη, άπνητήσαμεν και άγριοχοίρους, εξ ών έφρονεύσαμεν ένα μόνον. »

Μίαν των ημερών ο περιηγητής μας προσεκληθή, όμως με τον πανταλού παρόντα Κ. Κλέρκ εις την έσπερινήν συναναστροφήν του βασιλέως, οστι, εν υετώ αξιοματικῶν, τούς έδέχθη εν ύπαίθερω, φεγγοδοκούσης τής σελήνης, έντός άπεράντου αήτης περιστοιχουμένης από ύψηλούς τοίχους, επάνω των όποιων έκαιον άπειρα φῶτα. Αλλά μεταξύ των ανθρωπων ήταν και ζῶα· τριάκοντα περίπου ίπποι μαύροι και λευκοί, και από κεφαλῆς μέχρι ποδῶν καταπεφορισμένοι από λίθους πολυτίμους, ιμάγιων τās όβεις μας. Ο βασιλεύς, άφελῆς και άπερίττος ως ιδιώτης, τούς ώδήγησεν εις άλλην αὐλήν, όπου ίδον δεξαμενήν πλήρη πτηνῶν ένύδρων, αὐλήν κατεστολισμένην από πλουσιώτατα ύφασματα, και δροσιζομένην από άπειρα ρίθμους και λεπτοτάτους πήδακας· περι δέ την δεξαμενήν εκειντο χιλιάδες φιαλίδων ποικιλοχρόων δι' ών ήχητινοβόλει τό φῶς· άσθενές αλλά γλυκύτατον, ομοίαν τό τής αὐγῆς. Προς την άκραν τής αὐλῆς, εκεινο σκηνάι μεγαλοπρεπέσταται, κατεσκευασμένα από σά.λια χρυσούρανα. Οδηγούμενοι πάντοτε από τον βασιλέα οι προσεκλημένοι, εκάθησαν επί άργυρών και χρυσῶν θρανίων, πλησίον τραπεζῶν επ' ών ήσαν πολλοί άπόροι και φιαλῆι περιέρρου σχήματος, περιέχουσαι οίνον επικαλούμενον βασιλικόν. Ο τρόπος τής κατασκευῆς και τās συστατικά αυτου ήσαν γεγραμμένα επ' εκάστης φιαλῆς, και υπογεγραμμένα από τον ύπουργόν επί παρουσίᾳ του όποιου κατεσκευάσθη. Προσεπιτημεύτο δέ και ή τιμῆ αυτών εκάστη φιαλῆ τιμᾶτο αντί τριακοσίων ρουπιέδων ή έτακοσίων έβδομήκοντα δραχμῶν· περιείχε δέ κόβιν λίθων πολυτίμων και μαργαριτών. Οι λίθοι οὔτοι θεωροῦνται ως τονικώτατοι. Τοιαύτη δέ ή δριμύτης του οίνου τούτου, ωστε ωμοιάζεν οξύ νιτριόν.

« Ο βασιλεύς προσέφερε, λέγει ο περιηγητής, ιδία χείρι εξ αυτού προς τε τον πρέσβην και προς έμέ, και μās παρετήρει περιέργως όταν τον προσηγγίσαμεν μόνον εις τās χείλη· ή Μεγαλειότης του όμως έρβόφησεν άπνευστί όλόκληρον τό περιεχόμενον του ποτηρίου του. Έν τῶ μεταξύ τούτω ήλθον νέαι επέκεινα των τριάκοντα, εύμορφοι, μικραί και λεπταί, ένδεδυμένα πλουσιώτατα, και κατεστολισμένας έχουσαι τās βίνας, τās παρεΐας, και εν γένει τās κεφαλῆς με τόσα βαρύτιμα κοσμήματα, ωστε μόλις διεκρίντο ή φυσιογνωμία των. Περι δέ τούς πόδας και τās χείρας έφερον άπειρα δακτυλίδια και μικρά κάτοπτρα· οι διαφανείς πέκλοι των ήσαν άργυρόχρυσοι και ποικιλόχρωοι, και τās άλλα ένδύματα πολυτελέστατα και κομφά. Προσερχόμεναι ανά μία και άνευ φόβου προς τον βασιλέα είδον προς αυτόν ένα ή δύο ρουπιέδας, τούς όποιους αυτός έλάμβανεν, ενώ συνδιελέγετο μετά του πρέσβευς, μετ' γίστην εύμένειαν, έπειτα δέ εκάθησαν. Μετ' όλίγον ήκούσθη μουσική κλαυθμηρά, και δύο εξ αυτών σηκώθησιν έχόρευσαν. »

Από τής Λαχόρης ο περιηγητής μας μεταβαίνει και εις άλλα μέρη των Ίνδιων, όπου θέλωμεν ίσως τον παρακολουθήσει άλλοτε. Αί Ίνδιαί είναι τόπος περιεργότατος και διά την φύσιν, και διά τās ήθη, και

διὰ τὰ ἔθνη, ἀλλὰ καὶ ἀσπαστότατος διὰ τὸν πλοῦ-
τόν του. Ἐάν δ' ἡμέτερος Γαλανός, ἀγαπήσας τὴν
σοφίαν τῶν Γυμνοσοφιστῶν, ἐξῆσε τιμώμενος μεταξὺ
αὐτῶν, καὶ ἀπέθανεν εἰρηκτικῶς παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ
Γάγγου, ἄλλος ὁμογενής, πρωτοποιοῦν ἐν ἑαυτῷ,
πρὸ δύο σχεδὸν ἑκατονταετηρίδων, τὴν ἀσυμπαθῆ
καὶ ἀναίσθητον θετικότητα, ὡς λέγουσιν οἱ Ἑβρ-
ωπαῖοι, τοῦ 10' αἰῶνος, προσέτιμσε τῆς σοφίας τὸ
ἀργύριον, καὶ ἐπέτυχε μὲν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ κατὰ
τὰς Ἰνδίας, ἀπέθανεν ὁμοῦ θάνατον οἰκτρὸν. Τὸ 1683
τυχοδιώκτης τις Κεφαλλην, υἱὸς ξηνοδόγου, διατελέ-
σας μεσίτης παρὰ τῇ Ἀγγλικῇ Ἐταιρείᾳ τῶν ἀνα-
τολικῶν Ἰνδῶν, κατώρρωσε νὰ ὀνομασθῆ πρωθυπουρ-
γὸς ἐν Σάμῃ, καὶ νὰ διευθύνῃ τὰς τύχας τοῦ μεμα-
κρυσμένου ἐκείνου Κράτους. Κατὰ προτροπὴν αὐτοῦ,
ὁ βασιλεὺς τῆς Σιάμης ἀπέστειλε πρεσβεῖαν πρὸς
Λοδοβίκον τὸν 14' τῆς Γαλλίας, ἣτις διεπραγμα-
τεύθη καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ἐμπορικὴν συνθήκην μετὰ τῆς
κυβερνήσεως Ἰακώβου τοῦ Β'. Τὸ 1683 καὶ 1687
ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἀνταπέστειλε καὶ αὐτὸς δύο
πρεσβεῖας πρὸς τὸν συναδελφόν του τῆς Σιάμης, καλῶς
καὶ στόλον μετὰ πέντε χιλιάδων στρατιωτῶν. Τὰ δύο
κυριώτερα φρούρια παρεδόθησαν εἰς αὐτοῦς, καὶ παρ'
ὀλίγον τὸ βασιλεῖον ἐκείνο νὰ γείνη ἐπαρχία Γαλλικὴ.
Ἀλλ' αἱ καταχρήσεις τῶν ξένων στρατιωτῶν ἐγέννη-
σαν ἐκανάστασιν καθ' ἣν ἐρονεύθη καὶ ὁ Ἕλλην ὑ-
πουργός.

N. Δ

ΔΙΔΩΡΑ.

ΑΓΡΑ ΦΑΛΑΙΝΗΣ. Ἐν τῷ 10'. Φυλλαδίῳ τῆς
Πανδώρας, ὠμιλήσαμεν περὶ κήτους τινὸς ἐμπήξαν-
τος, κατὰ τὴν Ἰρλανδικὴν θάλασσαν, τοὺς ὀδόντας εἰ-
πῶσαν σιδεράν ἀτμοπλοίου, καὶ παρασῆραντος αὐ-
τό. Σήμερον δὲ θέλομεν ἀναφέρει ἄλλην, ὁμοίαν σχε-
δόν, περίστασιν, συμβῆσαν τὸ 1822 ἔτος, πολὺ πε-
ριεργότεραν. Ἀτμοπλοῖόν τι, ἀναχωρήσας ἀπὸ Κουε-
δέκην μετέβαινεν εἰς Μοντερεάλην. Μετὰ τινων μιλ-
λίων πλοῦν, παρετηρήθη ὅτι παρεκλούθειτο ἀπὸ μέ-
γαν ἰχθῶν. Καὶ ἄλλοι μὲν ὑπέθεσαν ὅτι ἦτο ὀγνώστου
τάτος κατὰ τὰ ἀρκτικά παράλια τῆς Ἀμερικῆς ὁκα-
λάσιος ὄφιοι, ἄλλοι δὲ διιταχυρίζοντο ὅτι ἦτο κήτος ἐκ
τοῦ εἴδους τῶν φαλαινῶν ὅλοι ὁμοῦ συνεφώνουν ὅτι τὸ
μήκος του ὑπερέβαινε τοὺς τριάντα πόδας. Τὴν ἡ-
μέραν μάλιστα τῆς ἀρίξεως τοῦ ἀτμοπλοίου εἰς Μον-
τερεάλην, ἐπλησίασε τοσούτῳ πρὸς τὸ παρά τὴν πό-
λιν πορθμεῖον, ὥστε εἶδον καλῶς οἱ ἐπιβάται τὸ μέ-
γεθός του. Τὴν ἐπιούσαν ἀπὸ πρῶτας, δύο ναυτικοὶ
ἐμπειρότατοι, παραλαβόντες καὶ δατῶ ναύτας, ἐπέβη-
σαν τῆς μεγάλης λέμβου τοῦ ἀτμοπλοίου, ἐπλευσαν
ταχέως πρὸς τὸ μέρος ὅπου εὐρίσκετο τὸ κήτος, καὶ
βίψαντες ἀγκιστρῶν, συνέλαβον τὸ θηρίον. Ἀλλ' ἐ-
πειδὴ ἡ πληγὴ δὲν ἦτο βυβαία, ἡ φάλανα, διατηροῦσα
ἔλην τὴν δύναμίν τῆς, ἐβρύμούλησεν, ἐναντίον τοῦ

ΕΠΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΒΗΗ ΤΟΥΣ

ΙΠΠΟΠΟΤΑΜΟΥΣ. Περιηγητὴς τις Ἀγγλος, ὁ
Κ. Φινλαίστων διαβεβαίω, ὅτι οἱ ἰπποπόταμοι τοὺς
ὀποίους εἶδεν εἰς τὸ ἐν Ἰνδία βασιλεῖον τῆς Σιάμης,
θέλγονται παραδόξως ἀπὸ τὸν ἦχον τῆς μουσικῆς.
« Ἐγὼ, λέγει, ἐθαδίζομεν, περὶ δυσμᾶς ἡλίου, πα-
ρὰ τὰς ὄχθας τῆς λίμνης Μυγγαβῆς, κρουομένων
τῶν τυμπάνων μας, παρετηρήσαμεν τοὺς ἰπποποτά-
μους ἀναβαίοντας εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος καὶ
παρακολουθώντας τοὺς τυμπανιστάς. Ἐνίοτε δὲ ἐκπλη-
σίαζον τοσούτῳ εἰς τὴν ὄχθην, ὥστε τὸ ὕδωρ τὸ ὀποιον
ἐξέρχοντιξον διὰ τοῦ στόματός των μᾶς ἐβρεχεν. Ἐ-
μέτρησα μίαν ἡμέραν δεκαπέντε. Ὁ δὲ ὑπηρετὴς μου,
πυροβολήσας καθ' ἑνὸς ἐξ αὐτῶν, ἐπλήγωσε τὴν κεφα-
λήν του. Ὁ πληγωθεὶς, καταποντιζόμενος ἀφήκε φω-
νὴν τόσον ὀξεῖαν, ὥστ' ἐν βίπῃ ὀφθαλμοῦ ὄλοι οἱ ἄλ-
λοι ἐγείνον ἀφαντοί.

ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΝΑΥΤΙΚΟΝ. Κατὰ τὴν 1. Ἰα-
νουαρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους, τὸ ἐμπορικὸν ναυ-
τικὸν τῆς Ἑλλάδος συνέκειτο ἐκ 3,970 πλοίων, ἡ
ἐκ τῶνων 264,981. Ἐπέβαινον δὲ αὐτῶν ναῦται
25,900.

ΕΥΛΟΓΡΑΦΙΑ.

Ἐν τῷ ΚΕ'. φυλλαδίῳ τῆς Πανδώρας κατεχωρί-
σαμεν τέσσαρα εὐλογογράφηματα, φιλοτεχνηθέντα ἐν
Ἑλλάδι ὑπὸ νέων Ἑλλήνων, καὶ ὑπετεχέθημεν νὰ δη-
μοσιεύσωμεν καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἐκπληροῦντες σήμε-
ρον τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην, προσφέρομεν ἐτι τρία πρὸς
τοὺς ἀναγνώσττας, ἐξ ὧν, τὸ μὲν καριστίαν προτυ-

νητάς κατατρυχωμένους ὑπὸ δίψης ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐχα-
ράχθη ὑπὸ Πέτρου Κέσκα, τὸ δὲ τὸν ἅγιον Ἰωάννην
τὸν Χρυσόστομον, ὑπὸ Γεωργίου Βουλίκου, καὶ τὸ τρί-
τον, δι' οὗ εἰκονίζεται ἡ εἰς Βρετανίαν ἀπόβασις
τοῦ Καίσαρος, ὑπὸ Γεωργίου Παναγιωτάκη. Ὁ ἀνα-
γνώττης θέλει βεβίως θαυμάσει ἐτι μάλλον τὴν λε-
πτότητα τῆς ἐργασίας, ὅταν μάθῃ ὅτι τὰ ἐργαλεῖα
ὅσα μεταχειρίζονται οἱ ἐμπειροὶ ἱελογράφοι εἶναι καὶ
ὀλίγα καὶ ἀτελῆ.

Προσκυνηταὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ κατατρυχώμενοι
ὑπὸ δίψης.

